

Analyser og kortlægninger i eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet

April 2020

Som led i eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet er der udarbejdet en række kortlægninger og analyser af taxameter- og tilskudssystemet. En oversigt over indholdet i disse analyser og kortlægninger fremgår af tabel 1. Analyse nr. 6 og 9 er udarbejdet som led i både eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet samt eftersynet af institutionsudviklingen.

Tabel 1**Analyser udarbejdet i eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet**

Nr.	Analyse	Indhold
1	Taxameter- og tilskudssystemets opbygning og sammensætning	Kortlægning og analyse af det samlede taxameter- og tilskudssystemets opbygning og sammensætning, herunder fordelingen mellem faste og variable tilskud.
2	Grundtilskud på tværs af institutionstyper	Kortlægning af den samlede struktur og sammensætning af grundtilskud på tværs af institutionstyper, herunder variation på tværs af institutionstyper.
3	Tilskud til kostafdelinger på tværs af institutionstyper	Kortlægning over tilskud til kostafdelinger på tværs af institutionstyper, herunder også tiltag, som har bidraget til en ensartet struktur på tværs af institutionsområder de seneste år.
4	Grundtilskud og regler ved fusion	Kortlægning af regler for opretholdelse af grundtilskud mv. ved forskellige typer af fusioner.
5	Udbetalingsmodeller og tælleprincipper	Kortlægning af de eksisterende modeller for tilskudsudbetaling og tælleprincipper for de tilskud til uddannelser og institutioner.
6	Tilpasningsbehov som følge af ændret demografi	Analyse af den historiske og fremadrettede aktivitetsudvikling på tværs af almene gymnasier, private gymnasier, erhvervsskoler og voksenuddannelsescentre.
7	Kvalitets- og resultatbegreber i tilskudsmæssig sammenhæng	Litteraturstudie af kvalitets- og resultatbegreberne. Notatet beskriver både Børne- og Undervisningsministeriets eksisterende kvalitets- og resultatmål samt de mål, der anvendes i forskningslitteraturen til beskrivelse af kvaliteten af undervisningen.
8	Taxameter- og tilskudssystemet i historisk perspektiv	Analyse og beskrivelse af den historiske udvikling af taxameter- og tilskudssystemet på Børne- og Undervisningsministeriets område som en del af den samlede styringsmodel på ungdomsuddannelsesområdet. Herunder principper og kendetegn ved taxameterstyring og selveje samt ændringerne i taxameter- og tilskudssystemet fra 1991 til i dag.
9	Styring og finansiering af ungdomsuddannelsesområdet i andre lande	Kortlægning af, hvordan ungdomsuddannelserne organiseres, finansieres og styres i en række udvalgte, beslægtede lande, som Danmark typisk sammenlignes med.

1. Taxameter- og tilskudssystemets opbygning og sammensætning

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at skabe et overblik over det nuværende taxameter- og tilskudssystem samt at kortlægge den nuværende fordeling mellem faste og variable tilskud, herunder resultattilskud.

Introduktion

Taxameter- og tilskudssystemet er overordnet opdelt i to typer af tilskud. Ikke-aktivitetsafhængige tilskud (grundtilskud) og aktivitetsafhængige tilskud (taxameter-tilskud).

Grundtilskud ydes per institution og udgør afhængig af institutionstype mellem ca. 5 og 7 pct. af de samlede tilskud til de statsligt selvejende institutioner, mens taxametertilskud ydes per årselev og afhængig af institutionstype udgør mellem ca. 93 pct. og 95 pct. af de samlede tilskud til de statsligt selvejende institutioner.

Det grundlæggende princip for tilskudssystemet er, at tilskud fastsættes ud fra en overordnet uddannelses- og udgiftspolitisk prioritering, således at et landsdækkende udbud tilgodeses bedst muligt inden for de økonomiske rammer. Tilskud er fastsat, så de sammen med evt. deltagerbetaling samlet set muliggør gennemførelse af uddannelserne med den standard, der ønskes. Tilskuddene er dermed uafhængige af den enkelte institutions udgiftsdispositioner og omkostningsforhold. Det betyder i praksis, at det er de politisk fastsatte takster, der er styrende for resourceforbruget på institutionerne og ikke omvendt.

Erhvervsskolerne overgik til taxameterstyring i 1993, mens gymnasierne og VUC'erne overgik til statsligt selveje i 2007 i forbindelse med strukturreformen. Både grundtilskud og taxametertilskud er efterfølgende løbende blevet justeret for at imødekomme politiske og tekniske behov, hvilket gradvist har øget kompleksiteten. Ved oprettelse af nye uddannelser er det udbredt praksis, at uddannelsen placeres i en takstgruppe på området med beslægtede uddannelser.

Notatets opbygning

Notatet er opdelt i fire dele:

I **1. del** redegøres der for, hvilke uddannelser der udbetales tilskud til på de forskellige institutionstyper. Herudover foretages der en afgrænsning af kortlægningen, idet det heraf fremgår hvilke uddannelser, institutionstyper og hovedkonti på finansloven, der indgår i det samlede eftersyn.

I **2. del** redegøres der for de aktivitetsafhængige tilskud, der er knyttet til de enkelte uddannelser. Herudover redegøres der for antallet af taksttyper, takstgrupper og tillægstakster knyttet til de enkelte uddannelser. Endelig redegøres der for særlige forhold knyttet til enkelte uddannelser og/eller institutionstyper. Anden del bidrager til at skabe et overblik over kompleksiteten i taxametersystemet.

I **3. del** redegøres der for de ikke-aktivitetsafhængige tilskud, der er knyttet til de enkelte institutionstyper. De ikke-aktivitetsafhængige tilskud udgøres primært af grundtilskud, men også af kvalitetsmidler, der typisk er afsat i forbindelse med politiske aftaler inden for de enkelte uddannelsesområder.

I **4. del** redegøres der for sammensætningen af tilskud til dels uddannelser, dels institutionstyper. Formålet er at skabe overblik over sammensætningen af tilskud på dels uddannelsesniveau, dels institutionsniveau.

Afgrænsning

Notatet vedrører alene den samlede tilskudsudbetaling i 2018, som er seneste kendte regnskabsår. Notatet indeholder *ikke* en beskrivelse af den aktivitetsopgørelse, der ligger til grund for udbetalingen af tilskud vedrørende de enkelte uddannelser. Aktivitetsopgørelsen afviger betydeligt på de forskellige uddannelser, der er omfattet af eftersynet. Det skyldes, at aktiviteten på de forskellige uddannelser opgøres med afsæt i en række forskellige tælleprincipper – fx tælles eleverne på de gymnasiale uddannelser en gang hvert halve år, mens elever på erhvervsuddannelserne – i hovedreglen – tælles hver femte uge på grundforløbet og hver uge på hovedforløbet. De forskellige principper for opgørelse af aktivitet bidrager til at gøre taxameter- og tilskudssystemet komplekst.

Notatet indeholder *heller ikke* en beskrivelse af de forskellige udbetalingsmodeller, der anvendes på de forskellige uddannelsesområder. De forskellige udbetalingsmodeller anvender forskellige modeller for udbetaling af forskud mv. Forskelligheden i udbetalingsmodellerne bidrager til den samlede kompleksitet. Der er udarbejdet et særskilt papir, der beskriver de forskellige udbetalingsmodeller.

1. del – Uddannelser, institutionstyper og tilskud

I første del redegøres der for, hvilke uddannelser der udbetales tilskud til på de forskellige institutionstyper. Herudover foretages der en afgrænsning af kortlægningen, idet det heraf fremgår hvilke uddannelser, institutionstyper og hovedkonti på finansloven, der indgår i det samlede eftersyn.

Af *tabel 1.1* fremgår det, hvilke uddannelser der udbydes på de forskellige institutionstyper samt det samlede tilskud til disse uddannelser i 2018. Herudover fremgår det, hvilke ikke-aktivitetsafhængige tilskud de forskellige institutionstyper modtager, samt hvor stort et tilskud de forskellige institutionstyper modtog i ikke-aktivitetsafhængige tilskud.

Som det fremgår af *tabel 1.1* udbyder erhvervsskolerne næsten samtlige af de uddannelser, der er omfattet af eftersynet. Det brede uddannelsesudbud på erhvervsskolerne følger af, at erhvervsskolerne igennem en årrække via fusioner har indlemmet gymnasier og VUC'er, og det er primært på den baggrund, at aktivitet vedrørende stx, hf, avu, FVU og OBU optræder på en delmængde af erhvervsskolerne. Sammenholdt med gymnasier og VUC'er er erhvervsskolernes økonomi alt andet lige en mere sammensat størrelse. Dertil kommer, at det er relevant at præcisere, at betegnelsen "erhvervsskoler" dækker over en række forskellige underliggende skoletyper. Således kan den enkelte erhvervsskole defineres som en handelsskole, teknisk skole, kombinationsskole, landbrugsskole, sosu-skole eller et AMU-center. Der er således stor variation i udbuddet af uddannelser erhvervsskolerne imellem. For så vidt angår gymnasier og VUC'er er der i højere grad tale om, at de enkelte skoler udbyder et nogenlunde ensartet udbud af uddannelser.

Tabel 1.1
Uddannelser og tilskud i 2018 (2020-pl. mio. kr.)

Tilskud vedr. uddannelser	Erhvervsskoler	Gymnasier	VUC'er	Private gymnasier	Private erhvervsskoler	I alt
Erhvervsuddannelser*	5.103,7	5,1	-	-	-	5.108,7
Eux	267,4	1,7	-	-	50,1	319,1
Mindre erhvervsrettede uddannelser	34,1	-	-	-	-	34,1
Stx	145,5	6.076,1	-	246,5	-	6.468,1
Hhx	1.899,1	26,3	-	-	-	1.925,5
Htx	1.216,2	0,3	-	-	-	1.216,5
Hf	59,1	788,0	478,3	45,1	-	1.370,6
International studentereksamen	4,7	127,5	-	21,2	-	153,4
Studenterkursus	-	9,4	10,6	73,6	-	93,6
GSK og GIF	26,5	23,8	85,1	22,3	-	157,7
Kombineret Ungdomsuddannelse	108,1	-	27,6	-	-	135,6
AMU og Åben uddannelse	540,9	-	-	-	228,7	769,6
IGU	11,0	-	0,4	-	5,8	17,2
TAMU	70,7	-	-	-	4,2	74,9
Avu, FVU og OBU	85,7	-	1.261,4	-	-	1.347,1
Hf-, stx- og hhx-enkeltfag	29,0	30,1	984,3	4,1	-	1.047,5
Pædagogikum	73,3	66,5	28,5	-	-	168,3
Brobygning og introduktionskurser	147,8	31,9	1,1	1,4	0,1	182,4
Tilbageførelse af omprioriteringsbidrag	166,1	0,1	-	-	0,2	166,4
Tilskud vedr. uddannelser i alt	9.989,0	7.186,8	2.877,3	414,2	289,1	20.756,5
Andre tilskud						
Grundtilskud	496,7	530,9	109,4	45,9	-	1.183,0
- heraf ASF-klasser	3,7	17,2	3,5	-	-	24,5
Kostafdelinger	217,4	35,5	-	33,5	0,9	287,4
Reformmidler	127,2	15,2	3,6	0,7	1,7	148,3
Diverse	0,1	13,3	0,3	4,9	0,1	18,7
Andre tilskud i alt	845,1	612,1	116,9	85,1	2,7	1.661,8
Tilskud i alt	10.834,1	7.798,9	2.994,2	499,3	291,8	22.418,3

Kilde: CØSA og Regnskabsmæssige forklaringer

*Erhvervsuddannelser indeholder erhvervsuddannelser, skolepraktik og AUB (underkonto 30. og 70.)

Nedenfor følger en liste over de hovedkonti på finansloven, der er omfattet af eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet.

Institutionerne, der indgår i eftersynet, modtager tilskud fra en række forskellige konti. Nogle tilskud har karakter af faste tilskud (fx grundtilskud), mens andre kan karakteriseres som delvist faste (fx midler afsat i forbindelse med politiske aftaler). Derudover er der de aktivitetsafhængige taxametertilskud, der udgør størsteparten af skolernes samlede tilskud. Endelig er der en række øvrige tilskud som fx deltagerstøtte, befodringsstøtte mv. Nogle af de førnævnte tilskudstyper har mere relevans for eftersynet end andre, og derfor er nogle konti undtaget fra eftersynet. Af *tabel 1.2* fremgår det, hvilke konti der medtages, og hvilke der ikke medtages.

Tabel 1.2**Omfattede og ikke-omfattede hovedkonti i eftersynet**

Hovedkonto	Kontonavn	Aktivitetsafhængige
20.31.01.	Erhvervsuddannelser	X
20.31.02.	Eux	X
20.31.11	AUB	X
20.31.12.	Skolepraktik	X
20.32.01.	Fodterapeutuddannelsen	X
20.34.01.	Adgangsgivende kurser mv.	X
20.35.01.	Lokomotivføreruddannelsen	X
20.36.01.	Fiskeriuddannelsen	X
20.38.02.	Grundtilskud til IEU	
20.38.21.	Kostafdelinger på IEU	X
20.41.01.	Erhvervsgymnasiale uddannelser	X
20.42.02.	Almengymnasiale uddannelser	X
20.42.11.	Gymnasial supplerings	X
20.42.12.	Gymnasial supplerings på private gymnasier og studenterkurser	X
20.43.01.	Private gymnasier, studenterkurser og hf-kurser	X
20.43.02.	Øvrige tilskud til private gymnasier mv.	
20.48.02.	Grundtilskud til statsligt selvejende gymnasier	
20.48.04	Øvr. tilskud til private gymnasier (kostafd., grundtilskud mv.)	
20.48.21	Kostafdelinger på AGYM	X
20.72.01.	AMU	X
20.72.03.	Åben uddannelse	X
20.74.02.	Almene voksenuddannelser	X
20.75.01.	Hhx- og htx-enkeltfag	X
20.76.11.	Pædagogikum	X
20.78.02	Grundtilskud til VUC	
20.83.01.	Intro og brobygning	X
Ikke-omfattede i eftersynet		
20.38.12	Tilbageførsel af omprioriteringsbidraget	
20.38.11.	Reformkonto – EUD	
20.48.11.	Reformkonto – GYM	
20.53.01.	Kombineret ungdomsuddannelse	
20.72.07	Reformmidler – VEU	
20.72.41.	TAMU	X
20.72.42.	Grundtilskud til TAMU	
20.89.01.	Forsøg og udvikling	
20.92.03.	Befordring	
20.93.23.	Deltagerstøtte TAMU	
20.93.25.	Deltagerstøtte øvrige	

Kilde: CØSA og FL2020

2. del – Aktivitetsafhængige tilskud

I anden del redegøres der for de aktivitetsafhængige tilskud, der er knyttet til de enkelte uddannelser. Herudover redegøres der for antallet af taksttyper, takstgrupper og tillægstakster knyttet til de enkelte uddannelser. Anden del bidrager til at skabe et overblik over kompleksiteten i taxametersystemet.

Taxameterprincippet indebærer, at der udbetales tilskud til institutionerne på baggrund af aktivitet. Aktiviteten opgøres typisk i årselever. De aktivitetsafhængige

tilskud udgøres primært af tre grundtakster: en undervisnings-, en bygnings- og en fællesudgiftstakst. På en række uddannelser er der yderligere indført en færdiggørelsestakst. Dertil kommer en række tillægstakster og særlige tilskud.

Generelt varierer taksterne på tværs af uddannelsesområder. Taksterne er resultatet af en politisk prioritering i den forstand, at de fastsættes med vedtagelsen af de årlige finanslove, og takstfastsættelsen er dermed uafhængig af den enkelte institutions konkrete udgiftsdispositioner og omkostningsforhold. Vedvarende eller systematiske ubalancer mellem takster og forbrug kan dog føre til takstreguleringer. Det gælder især for institutioner, som kun udbyder én eller få uddannelser, hvorfor der løbende er behov for i et kortsigtet perspektiv at sikre balance mellem taksterne og enhedsomkostningerne.

Under hver taxametertype findes der typisk et antal takstgrupper. En takstgruppe udgør en takst, som kan gælde for flere uddannelser. Fx har uddannelsen til anlægsgartner og kosmetiker tilknyttet den samme undervisningstakst og indgår derfor i samme takstgruppe. Det sociale taxameter indgår under øvrige taxametertilskud og indeholder tre takstgrupper, men taksterne er ens på tværs af de erhvervsrettede og gymnasiale uddannelser. Antallet af takstgrupper på de enkelte områder varierer, *jf. tabel 1.3*.

Tabel 1.3
Antal takstgrupper for udvalgte uddannelsesområder i 2020

	Erhvervsrettede ungdomsuddannelser	Gymnasiale uddannelser	Almen voksenuddannelse
Undervisningstaxameter	28 takstgrupper	8 takstgrupper	13 takstgrupper
Fællesudgiftstaxameter	17 takstgrupper	6 takstgrupper	4 takstgrupper
Bygningstaxameter	20 takstgrupper	5 takstgrupper	4 takstgrupper
Færdiggørelsestaxameter	9 takstgrupper	5 takstgrupper	-
Øvrige taxametertilskud	14 øvrige tilskudstyper	8 øvrige tilskudstyper	11 øvrige tilskudstyper

Kilde: Finansloven for 2020. Erhvervsrettet ungdomsuddannelse: §20.31.01, §20.31.02 og §20.32 - §20.36. Gymnasiale uddannelser: § 20.41.01 og §20.42.02. Almene voksenuddannelser: §20.74.02. Taksterne til grundlæggende voksenuddannelse (GVU) på § 20.31.01 indgår ikke i opgørelsen.

Anm.: Øvrige tilskudstyper indeholder fx socialt taxameter, tillægstakster og særlige tilskud mv.

I tillæg til de uddannelser nævnt i *tabel 1.3* er der øvrige uddannelser på ungdomsuddannelsesinstitutionerne herunder AMU, skolepraktik, introduktion- og brobygningkurser, gymnasial suppleringskurser, pædagogikum og kostafdelinger mv.

I *tabel 1.4* redegøres der for de forskellige typer på de enkelte uddannelser, og det fremgår, hvor stor en del af det samlede tilskud der udmøntes via de forskellige taksttyper.

Tabel 1.4

Taksttyper, -grupper og udbetalingsgrundlag på udvalgte uddannelser i 2018 (2020-pl)

	Uddannelse/Taksttyper	Takster (antal)	Tilskud (mio. kr.)	Udbetalingsgrundlag	
Erhvervsuddannelser	20.31.01. Erhvervsuddannelser		4.589,5		
	Undervisningstaxameter	17	3052,2	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	11	448,1	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	12	599,3	Grundlagsårselever	
	Færdiggørelsestaxameter	4	338,8	Antal	
	Socialt taxameter	3	61,6	Grundlagsårselever	
	Merkantil tillægstakst	1	14,7	Årselever	
	Internationalisering	1	2,2	Antal	
	Mesterlære start/slut	2	40,5	Antal	
	Mesterlære tillægstakst	1	4,4	Årselever	
	EGU start/slut	1	0,5	Antal	
	Produktionskolebaseret EUD	1	23,2	Årselever	
	Indvendig vedligeholdelse	1	0,2	Grundlagsårselever	
	GVU (diverse takster)	29	3,8	Blandet	
	20.31.11 Arbejdsgivernes uddannelsesbidrag			288,0	
	Praktikpladspræmie	1	283,9	Antal uddannelsesaftaler	
	Praktiktilskud	1	4,1	Antal uddannelsesforhold	
20.31.12. Skolepraktik			329,6		
Praktiksats	12	247,9	Årselever		
Fællesudgiftstaxameter	4	47,2	Grundlagsårselever		
Bygningstakst	4	34,5	Grundlagsårselever		
Eux	20.31.02. Eux		269,0		
	Undervisningstaxameter	2	176,5	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	2	22,2	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	2	17,9	Grundlagsårselever	
	Færdiggørelsestaxameter	2	41,3	Antal	
	Socialt taxameter	3	11,1	Grundlagsårselever	
Mindre erhvervsrettede uddannelser	20.32.01. Fodterapeutuddannelsen		21,1		
	Undervisningstaxameter	1	15,9	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	1	1,9	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	1	3,3	Grundlagsårselever	
	20.34.01. Adgangsgivende kurser		1,2		
	Undervisningstaxameter	2	1,0	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	1	0,1	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	1	0,1	Grundlagsårselever	
	20.35.01. Lokomotivføreruddannelsen		8,3		
	Undervisningstaxameter	1	7,0	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	1	0,5	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	1	0,8	Grundlagsårselever	
	20.36.01. Fiskeriuddannelsen		4,2		
	Undervisningstaxameter	2	3,1	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	2	0,4	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	2	0,4	Grundlagsårselever	
	Færdiggørelsestaxameter	2	0,3	Antal	
Hhx og htx	20.41.01. Erhvervs-gymnasiale uddannelser		3.153,8		
	Undervisningstaxameter	3	2.359,0	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	2	277,6	Grundlagsårselever	
	Bygningstakst	2	262,3	Grundlagsårselever	
	Færdiggørelsestaxameter	2	219,6	Antal	
	Socialt taxameter	3	35,3	Grundlagsårselever	
Stx, hf, IB, pre-IB, studenterkursus, enkeltfag	20.42.02. Almengymnasiale uddannelser		7.721,5		
	Undervisningstaxameter	5	5.558,3	Årselever	
	Fællesudgiftstaxameter	4	724,6	Grundlagsårselever	

	Bygningstakst	3	852,8	Grundlagsårselever
	Færdiggørelsestaxameter	3	429,2	Antal
	Socialt taxameter	3	53,0	Grundlagsårselever
	Tilskud til højniveau	1	103,6	Antal
	20.43.01. Private gymnasier		390,6	
	Undervisningstaxameter	8	283,7	Årselever
	Fællesudgiftstaxameter	5	40,2	Grundlagsårselever
	Bygningstakst	1	42,7	Grundlagsårselever
	Færdiggørelsestaxameter	3	19,9	Antal
	Tilskud til højniveau	1	4,1	Grundlagsårselever
GSK, GIF og Hf+ -fag-pakke	20.42.11. Gymnasial supple-ring		116,4	
	Driftstaxameter	3	104,1	STÅ
	Bygningstaxameter	2	8,0	STÅ
	Administrationstakst	2	4,3	STÅ
	20.42.12. Gymnasial supple-ring på private gymnasier		22,2	
	Driftstaxameter	2	20,7	STÅ
	Bygningstaxameter	1	1,5	STÅ
Kostafdelinger	20.38.21 Kostafdelinger ved IEU		220,4	
	Fællesudgiftstaxameter	1	75,4	Grundlagsårselever
	Taxameter til forplejning og tilsyn	1	38,7	Grundlagsårselever
	Taxameter til kost og logi	1	11,6	Årselever
	Tilskud til elevbetaling	1	19,6	Grundlagsårselever
	Bygningstaxameter	1	75,1	Grundlagsårselever
	20.48.21. Kostafdelinger ved AGYM		35,3	
	Tilskud til kostelever	1	28,1	Årselever
	Tilskud til kostelever under 18	1	7,2	Årselever
AMU og åben uddannelse	20.72.01. AMU		766,2	
	Undervisningstaxameter	12	497,2	Årselever
	Fællesudgiftstaxameter	9	97,7	Grundlagsårselever
	Bygningstaxameter	11	89,5	Grundlagsårselever
	Tillægstaxameter	6	81,8	Årselever
	20.72.03. Åben uddannelse		2,4	
	Undervisningstaxameter	6	1,9	Årselever
	Fællesudgiftstaxameter	2	0,1	Grundlagsårselever
Bygningstaxameter	6	0,4	Grundlagsårselever	
Avu, FVU, OBU og hf-enkeltfag	20.74.02.		2.241,7	
	Undervisningstaxameter	13	1.614,4	Årselever
	Fællesudgiftstaxameter	8	279,9	Grundlagsårselever
	Bygningstaxameter	4	238,5	Grundlagsårselever
	Administrationstakster	11	108,9	Antal
Hhx- og htx-enkeltfag	20.75.01. Hhx- og htx-enkelt-fag		0,5	
	Undervisningstaxameter	1	0,5	Årsstuderende
	Bygningstaxameter	1	0,0	Grundlagsårselever
Pædagogikum	20.76.11. Pædagogikum		182,8	
	Kursustakst	1	18,7	STÅ
	Pædagogikumtakst	1	164,1	Årselever
Introduktionskurser og brobygning	20.83.01. Introduktionskurser og brobygning		182,5	
	Undervisningstakster	3	136,6	Årselever
	Fællesudgiftstakster	2	22,9	Grundlagsårselever
	Bygningstakster	2	23,0	Grundlagsårselever

Kilde: CØSA.

Anmærk.: Beløbene under de enkelte konti for selvejbevillinger stemmer ikke med regnskabstallene på RF. Det skyldes, at der i opgørelsen kun er medtaget tilskud og takster til statsligt selvejende institutioner. Eksempelvis er beløb udbetalt til private udbydere af AMU og EUD ikke medtaget. Beløbene indeholder desuden kun tilskud for aktivitet i 2018 – dvs. at

efterreguleringer mv. vedrørende tidligere år ikke er medtaget. Årselever, antal og STÅ er tidstro med mindre andet er angivet, og grundlagsår er ikke tidstro.

I de tilskud, der er opgjort i *tabel 1.4*, medtages alle tilskud udbetalt fra de pågældende hovedkonti til alle institutioner, der udbyder den pågældende uddannelse. Derfor modsvarer tilskud på de enkelte konti ikke nødvendigvis 1:1 beløbene i *tabel 1.1*. Det skyldes, at beløbene i *tabel 1.1* kun omfatter de fem institutionstyper, der indgår der. I *tabel 1.3* indgår endvidere tilskud til eksempelvis professionshøjskoler og universiteter.

Som det fremgår af tabellen, er der på flere uddannelser tilknyttet flere takstgrupper, tillægstakster og taksttyper. Herudover er der en række forhold, der bidrager til at gøre taxameter- og tilskudssystemet komplekst, som ikke fremgår af tabellen:

- *Takster med og uden moms*: Optællingen af taksterne i tabellen indeholder kun takster til offentlige institutioner, der modtager takster uden moms. Private institutioner modtager takster inkl. moms, og derfor findes der et tilsvarende antal takster inkl. moms.
- *Takster til fjernundervisning*: Taksterne i tabellen afspejler ikke det forhold, at uddannelser, der helt eller delvist udbydes som fjernundervisning, modtager et justeret taxametertilskud. Konkret ydes der ikke bygningstaxameter til disse uddannelser, og der ydes kun 75 pct. af det ordinære undervisningstaxameter til samme uddannelse. Der ydes særskilte takster til fjernundervisning på erhvervsuddannelserne, AMU, avu, FVU og OBU.
- *Deltagerbetaling*: Nogle uddannelser og kurser er underlagt deltagerbetaling, og taksterne er som følge heraf korrigeret på baggrund af deltagerbetalingens størrelse.
- *Regionaliseringsfaktor*: Det fremgår heller ikke af tabellen, at bygningstaxametertilskud til erhvervsuddannelser og erhvervsgymnasiale uddannelser samt kostafdelinger på erhvervsskoler beregnes med en regionaliseringsfaktor for den enkelte institution, der afhænger af dennes beliggenhed. Det vil sige, at den på finansloven opførte bygningstakst ganges med denne faktor i beregningen af institutionernes bygningstaxametertilskud. Der er fastsat regionaliseringsfaktorer for hver enkelt kommune. Der findes følgende regionaliseringsfaktorer: 0,8, 0,844, 0,9, 1,0 og 1,05. Regionaliseringsfaktoren er kommuneafhængig bestemt efter hovedskolens hjemsted som fastsat i vedtægten. Undtaget herfor er landbrugsskoler, som uanset beliggenhed har regionaliseringsfaktor 0,844.

I tillæg til de særlige forhold nævnt ovenfor bemærkes det, som tidligere /nævnt, at den aktivitetsopgørelse, der ligger til grund for tilskudsudbetalingen på de forskellige uddannelser, er forskellig fra uddannelse til uddannelse, og at de anvendte

udbetalingsmodeller på de enkelte uddannelser er forskellige fra uddannelse til uddannelse. Der udarbejdes en særskilt kortlægning af principper for aktivitetsopgørelse og udbetalingsmodeller for de uddannelser, der er omfattet af eftersynet.

3. del – Ikke-aktivitetsafhængige tilskud

I dette afsnit redegøres der for de ikke-aktivitetsafhængige tilskud, der er knyttet til de enkelte institutionstyper. De ikke-aktivitetsafhængige tilskud udgøres primært af grundtilskud, men også af kvalitetsmidler, der typisk er afsat i forbindelse med politiske aftaler inden for de enkelte uddannelsesområder. De kvalitetsmidler, som afsættes i forbindelse med politiske reformer, er ikke omfattet af eftersynet, og der redegøres derfor kun for grundtilskud med afsæt i midlerne på grundtilskudskontienerne til erhvervsskoler, offentlige gymnasier og VUC'er.

På alle områder kombineres taxametertilskud med et grundtilskud til finansiering af institutionernes basisomkostninger. Grundtilskud bevirker, at der foretages en omfordeling til fordel for mindre institutioner som kompensation for deres relativt højere enhedsomkostninger. Tilskuddet kan således have relativ stor økonomisk betydning for disse institutioner og medvirke til at sikre deres fortsatte drift. Grundtilskud får dermed også en regionalpolitisk dimension, idet mange mindre institutioner er lokaliseret i geografiske udkantsområder, og grundtilskud er dermed en fleksibel måde at understøtte en regional spredning af udbuddet.

Den enkelte institutions grundtilskud er typisk sammensat af flere forskellige typer af grundtilskud, der udløses på forskellige vilkår. Nogle er rene grundtilskud, der tilfalder institutionen uafhængigt af elevgrundlaget og evt. geografiske udfordringer, mens andre grundtilskud afhænger af elevgrundlag og geografi mv.

De eksisterende modeller for grundtilskud varierer, både hvad angår omfang og tildelingskriterier. Det afspejler, at de enkelte uddannelses- og institutionstyper i den hidtidige lovgivning har været opfattet som adskilte sektorer med hver deres uddannelseslove og institutionspolitiske hensyn og dermed med hver deres styringsrationale i forhold til den eksisterende eller ønskede institutionsstruktur.

Institutionsudviklingen har gennem årene indbefattet en række tværgående institutionsdannelser og samarbejder. Hvilke grundtilskud, den fusionerende institution er berettiget til, afhænger af, hvilken institution der fusioneres til og fastlægges efter en konkret vurdering.

Der er samlet 24 forskellige grundtilskud for de tre institutionstyper. Alle institutioner modtager et grundtilskud, som består af tre til syv undertilskud. Derudover modtager institutionerne yderligere mellem et og fem øvrige grundtilskud, *jf. figur 1.1.*

Figur 1.1
Grundtilskud til uddannelsesområderne

Grundtilskud	Inst. for erhvervsrettet uddannelse	Inst. for almene gymnasiale uddannelser	Inst. for almene voksenuddannelser
		Basisgrundtilskud	Basisgrundtilskud
	Geografisk grundtilskud	Geografisk grundtilskud	Geografisk grundtilskud
	Lokalskoletillæg	Uddannelsesstypetilskud	Uddannelsesstøttilskud
	Byskoletillæg		Arealtilskud
	Kombinationsskoletillæg		Ø-tilskud
			Øvrige tilskud
Andre grundtilskud	Udkanttilskud	Udkanttilskud	Regionalt undervisningstilskud
	Grundtilskud til kostafdelinger	Tilskud til IB	
	Særtilskud til uddannelse	Grundtilskud til kostafdelinger	
	Skyggeelevtilskud	Fredede bygninger	
	Grundtilskud til skolepraktik		

Anm.: Erhvervsuddannelser og erhvervs-gymnasiale uddannelser modtager grundtilskud under det erhvervsrettede institutions område. De mørkegrå tilskud er tilskud som alle institutioner modtog i 2018, da alle institutioner opfyldte kriteriet for at modtage det pågældende tilskud. Dette kan ændre sig hvis uddannelsesudbuddet ændres. Kilde: Finanslovens §20.38.02, §20.48.02 og §20.78.02

Alle tre institutionstyper modtager et basisgrundtilskud og et geografisk grundtilskud uafhængigt af deres uddannelsesudbud. Derudover kan de enkelte institutioner modtage en række andre grundtilskud, herunder bl.a. udkanttilskud, grundtilskud til kostafdelinger mv., såfremt de opfylder kriterierne hertil angivet på finansloven.

Kriterierne for tildeling af grundtilskud varierer på tværs af institutionstyperne, hvilket skal ses i sammenhæng med, at de kan være indført på forskellige tidspunkter i forskellige politiske sammenhænge. Institutioner for erhvervsrettet uddannelse kan fx modtage udkanttilskud, hvis de har et udbud i en udkantskommune, mens institutioner med gymnasial uddannelse kan modtage udkanttilskud, hvis institutionen har mindre end 430 stx-årselever i året før finansåret, og hvis gymnasiet er et udkantsgymnasium, hvilket afhænger af transportafstanden til det nærmeste gymnasium. Til sammenligning modtager institutioner for almen voksenuddannelse ikke et udkanttilskud, men i stedet et regionalt undervisningstilskud, som afhænger af størrelsen på den pågældende kommune i forhold til befolkningstallet i kommunen.

Det bemærkes, at alle almene gymnasier i 2018 opfyldte kriterierne for at modtage et uddannelsesstypetilskud, mens alle institutioner for almene voksenuddannelser

(VUC'er) opfyldte kriterierne for at modtage uddannelsesstypetilskud, arealtilskud og regionalt undervisningstilskud.

Idet de forskellige typer af grundtilskud ydes på baggrund af forskellige kriterier, vurderes de at kunne understøtte forskellige formål, *jf. tabel 1.5*.

Tabel 1.5
Forskellige formål med grundtilskud

Formål	Forklaring
1. Økonomisk fundament	At give skolerne et økonomisk fundament til hel eller delvis dækning af de faste omkostninger.
2. Understøttelse af bredt uddannelsesudbud	At tilskynde den enkelte skole til at udbyde et bredt udbud af uddannelser – enten flere uddannelser på 'samme adresse' og/eller flere uddannelser på 'flere adresser'.
3. Understøttelse af udbudsstruktur med bredgeografisk dækning	At sikre at alle ar adgang til uddannelse – enten ved at understøtte kosttilbud eller ved at understøtte mindre udbud i tyndbefolkede egne.
4. Opretholdelse af særlige uddannelser	At sikre skolernes tilstrækkelige basisøkonomi vedr. uddannelser, der er nødvendige i en samfundsøkonomisk kontekst, men som ikke har et aktivitetsniveau, der gør, at uddannelserne er økonomisk bæredygtige for den enkelte skole.
5. Særlige forløb og forhold	At sikre mulighed for særlige tilbud, fx undervisning eller forløb i udlandet eller oprettelse af særlige klasser for elever med autismespektrum-forstyrrelser. Alternativt at kompensere udvalgte skoler for en række forhold, der betyder, at skolerne af forskellige årsager har ekstra omkostninger – typisk som følge af historisk betingede forhold.

Oversigten over grundtilskuddene i *tabel 1.5* er opgjort med afsæt i kontostrukturen på finansloven. I *tabel 1.6* nedenfor er formålene således sammenholdt med kategorierne faste tilskud til erhvervsskoler (20.38.02), faste tilskud til offentlige gymnasier (20.48.02) og faste tilskud til voksenuddannelsescentre (20.78.02).

I praksis er det imidlertid sådan, at en række erhvervsskoler også modtager tilskud fra den grundtilskudskonto, der er tilknyttet de offentlige gymnasier og/eller den grundtilskudskonto, der er tilknyttet voksenuddannelsescentrene. Tilsvarende er der eksempler på offentlige gymnasier, der modtager grundtilskud fra grundtilskudskontoen til voksenuddannelsescentrene og omvendt.

Det bemærkes, at en del af de grundtilskud, som oplistes i de kommende tabeller, fastsættes på baggrund af aktivitetskriterier, som fremgår af finansloven. I praksis er grundtilskuddene dog at betragte som faste, da kun meget få institutioner ikke har et aktivitetsniveau, der hvert år berettiger til at modtage de fulde grundtilskud.

Tabel 1.6**Typer af ikke-aktivitetsafhængige tilskud til IEU, AGYM, VUC og PGYM i 2018 (mio. kr. 2020-pl)**

Taksttyper	Tilskud	Formål
20.38.02 Grundtilskud til erhvervsskoler	489,6	
Basisgrundtilskud	139,2	
Grundtilskud til skolepraktik	52,4	1. Økonomisk fundament
Geografisk grundtilskud	87,6	
Byskoletillæg	18,7	
Kombinationstillæg	36,8	2. Understøttelse af bredt uddannelsesudbud
Lokalskoletillæg	64,7	
Udkanttilskud	40,6	
Grundtilskud til kostafdelinger	16,2	
Tilskud til kostafdelinger for elever i praktikuddannelse i tyndt befolkede områder	0,1	3. Understøttelse af udbudsstruktur med bred geografisk dækning
Særtilskud til små erhvervsskoler*	[10,2]	
Udbud af erhvervsuddannelser i tyndt befolkede områder*	[10,2]	
Særtilskud til uddannelser	12,4	4. Opretholdelse af særlige uddannelser
Skyggeelevtilskud mv.	12,6	
20.48.02 Almene gymnasier	545,4	
Basisgrundtilskud	119,8	
Geografisk grundtilskud	125,7	1. Økonomisk fundament
Uddannelsesstypetilskud	211,8	2. Understøttelse af bredt uddannelsesudbud
Udkanttilskud	43,9	3. Understøttelse af udbudsstruktur med bred geografisk dækning
Grundtilskud til kostafdelinger	2,9	
IB-udbudstilskud	9,9	4. Opretholdelse af særlige uddannelser
Tilskud til ASF-klasser	20,4	
Undervisning i udlandet	3,2	5. Særlige forløb og forhold
Tilskud til gymnasier i fredede bygninger	7,6	
20.78.02 Voksenuddannelsescentre	119,0	
Basisgrundtilskud	16,0	
Geografisk grundtilskud	24,8	1. Økonomisk fundament
Uddannelsesstypetilskud	6,1	2. Understøttelse af bredt uddannelsesudbud
Regionalt undervisningstilskud	39,6	
Arealtilskud	23,4	3. Understøttelse af udbudsstruktur med bred geografisk dækning
Ø-tilskud	0,6	
Grundtilskud til administration af driftsoverenskomstparter	8,4	5. Særlige forløb og forhold

Kilde: CØSA

Anm.: * Midlertidigt tilskud

4. del – Sammensætningen af tilskud til uddannelser og institutionstyper.

I kortlægningens fjerde del redegøres der for sammensætningen af tilskud til uddannelser og institutionstyper.

Sammensætning af tilskud på uddannelsesniveau fremgår af *tabel 1.7* nedenfor:

Tabel 1.7**Tilskudssammensætning på udvalgte uddannelser i 2018 (mio. kr. 2020-pl)**

Uddannelse	Grundtakster	Resultat*	Socialt taxameter	Øvrige**
Erhvervsuddannelser***	4.478,0 (85 pct.)	630,1 (12 pct.)	61,9 (1 pct.)	87,2 (2 pct.)
Eux	216,7 (81 pct.)	41,3 (15 pct.)	11,1 (4 pct.)	-
Htx	1.118,8 (92 pct.)	83,4 (7 pct.)	14,5 (1 pct.)	-
Hhx	1.775,3 (92 pct.)	129,2 (7 pct.)	21,0 (1 pct.)	-
Stx	5.966,7 (92 pct.)	375,5 (6 pct.)	21,1 (0 pct.)	104,7 (2 pct.)
Hf	1.289,1 (93 pct.)	60,6 (4 pct.)	31,9 (2 pct.)	-
GSK****	-	153,5 (97 pct.)	-	4,2 (3 pct.)
AMU	670,1 (86 pct.)	-	-	109,7 (14 pct.)
Avu	805,1 (97 pct.)	-	-	25,6 (3 pct.)
FVU	315,4 (89 pct.)	-	-	39,5 (11 pct.)
OBU	122,6 (76 pct.)	-	-	38,9 (24 pct.)
Hf-enkeltfag	995,3 (95 pct.)	-	-	47,6 (5 pct.)
Pædagogikum	168,3 (90 pct.)	-	-	18,7 (10 pct.)
Introduktionskurser og brobygning	183,1 (100 pct.)	-	-	-

Kilde: CØSA.

Anmærk.: **Resultat** indeholder færdiggørelsestaxameter, STÅ-takster og praktikpladstilskud. **Øvrige** indeholder diverse tillægstakster, særtakster (fx administrationstakster, takster for screening, start- og sluttakster for tilrettelæggelse, takster for A-niveau mv.). *** Erhvervsuddannelser indeholder tilskud under § 20.31.01 Erhvervsuddannelser, § 20.31.11 AUB og § 20.31.12 Skolepraktik. **** Både almen og privat GSK. Tilskud til GSK ydes efter et STÅ-princip, der indebærer, at der kun ydes driftstilskud og bygningstaxameter for de elever, der fuldfører kurset og består eksamen.

Af *tabel 1.8* nedenfor fremgår sammensætning af tilskud på institutionsniveau:

Tabel 1.8**Tilskudssammensætning på udvalgte institutionstyper i 2018 (mio. kr. 2020-pl)**

Institutionstype	Grundtakster	Resultat	Socialt taxameter	Øvrige	Grundtilskud
Erhvervsskoler	8.780,4 (81 pct.)	908,5 (8 pct.)	111,3 (1 pct.)	537,4 (5 pct.)	496,7 (5 pct.)
Offentlige gymnasier	6.644,1 (85 pct.)	422,6 (5 pct.)	34,1 (0 pct.)	167,0 (2 pct.)	531,0 (7 pct.)
VUC'er	2.615,7 (87 pct.)	107,3 (4 pct.)	15,2 (1 pct.)	146,5 (5 pct.)	109,4 (4 pct.)
Private gymnasier	368,0 (74 pct.)	42,2 (8 pct.)	-	43,3 (9 pct.)	45,8 (9 pct.)
Private erhvervsskoler	243,7 (84 pct.)	3,3 (1 pct.)	0,2 (0 pct.)	42,8 (15 pct.)	1,7 (1 pct.)

Anm.: Andelene summer ikke til 100 på grund af afrundinger.

Bilag 1.A. Forskellige niveauer af UV+FÆL+BYG på erhvervsuddannelserne

Som det fremgår af *tabel 1.3 og 1.4* er der tilknyttet et betydeligt antal takstgrupper til hver af erhvervsuddannelsernes grundtakster. I praksis kombineres de forskellige takstgrupper på tværs af grundtaksterne på de forskellige erhvervsuddannelser. På den baggrund findes der samlet 51 forskellige niveauer af grundtaksterne, når disse lægges sammen (dvs. 51 forskellige niveauer af uv + fæl + byg). De 51 niveauer udbetales til i alt ca. 170 forskellige cøsa-formål. Når der kan være ca. 170 cøsa-formål til ”kun” ca. 105 erhvervsuddannelser, skyldes det, at nogle erhvervsuddannelser er under afløb og derfor ikke tæller med i de 105 erhvervsuddannelser. Derudover er der forskellige takster, henholdsvis grundforløb og hovedforløb, ligesom der kan være forskellige takster på de forskellige trin inden for det enkelte hovedforløb.

For illustrationens skyld er de 51 forskellige niveauer af uv + fæl + byg oplyst i *tabel 1.A* nedenfor.

Tabel 1.A
Niveauer af UV+FÆL+BYG på erhvervsuddannelserne (2018-takstniveauer)

De 51 niveauer af uv+fæl+byg	
201.590	109.330
178.160	109.110
174.060	107.670
163.800	107.280
154.230	105.870
147.970	105.720
140.810	104.020
139.010	100.560
137.150	98.730
136.360	96.160
131.050	93.890
130.490	93.770
127.340	89.880
125.540	89.050
124.530	88.580
123.740	87.220
123.690	85.190
120.230	83.150
119.370	82.470
118.400	67.590
117.880	66.940
116.220	63.750
114.420	59.860
112.570	57.640
110.910	55.020
110.820	

Kilde: FL2018

Tabel 1.B
Tæthed mellem takstniveauer

Antal takstniveauer, hvor forskellen er mindre end 2.000
30
Antal takstniveauer, hvor forskellen er mindre end 1.000
16
Antal takstniveauer, hvor forskellen er mindre end 500
7

2. Grundtilskud på tværs af institutionstyper

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at give et samlet overblik over grundtilskud på tværs af institutionstyper. I det nuværende taxameter- og tilskudssystem er der en række grundtilskud, der er ens på tværs af institutionstyper, men hvor kriterierne for udbetaling og størrelsen på tilskud adskiller sig.

Grundtilskud

I dette afsnit beskrives, hvilke grundtilskud der findes på institutioner for almen-gymnasial uddannelse (gymnasier), institutioner for erhvervsrettet uddannelse (erhvervsskoler) og institutioner for almen voksenuddannelse (VUC), herunder hvilke kriterier de enkelte grundtilskud tildeles på baggrund af.

Notatet omhandler kun de faste grundtilskud, der fremgår af finansloven på §20.38.02, §20.48.02 og §20.78.02, *jf. tabel 2.1*. Midlertidige grundtilskud som følge af politiske aftaler er ikke medtaget. For erhvervsskolerne drejer dette sig om tilskud til kostafdelinger for elever i praktikuddannelse i tyndt befolkeområder, særtilskud til små erhvervsskoler og tilskud til udbud af erhvervsuddannelse i tyndt befolkede områder.

Derudover er andre særtilskud, der fremgår af finansloven under §20.38.02, §20.48.02 og §20.78.02, ikke medtaget, herunder særtilskud til uddannelser, skyggelevtilskud, tilskud til ASF-klasser, undervisning i udlandet, tilskud til gymnasier i fredede bygninger, ramme til overførte administrative opgaver og grundtilskud til administration af driftsoverenskomstparter.

Tabel 2.1

Faste grundtilskud for erhvervsskoler, gymnasier og VUC'er. Antal institutioner i 2018 (tilskud i mio. kr. 2020-1)

	Gymnasium	Erhvervsskole	VUC
Basisgrundtilskud	122 (119,8 mio. kr.)	78 (139,2 mio. kr.)	26 (16,0 mio. kr.)
Geografisk grundtilskud	122 (125,7 mio. kr.)	77 (87,6 mio. kr.)	24 (24,8 mio. kr.)
Udkanttilskud	20 (43,9 mio. kr.)	34 (40,6 mio. kr.)	30 (39,6 mio. kr.) ¹
Uddannelsestypetilskud ⁴	122 (211,8 mio. kr.)	17 (36,8 mio. kr.) ²	30 (6,1 mio. kr.) ³
Grundtilskud ved kostafdeling	7 (2,9 mio. kr.)	32 (16,2 mio. kr.) ⁵	
IB-udbudstilskud	13 (9,9 mio. kr.)		
Arealtilskud			30 (23,4 mio. kr.)
Ø-tilskud			4 (0,6 mio. kr.)
Grundtilskud til skolepraktik		42 (52,4 mio. kr.)	
Byskoletillæg		17 (18,7 mio. kr.)	
Lokalskoletillæg		21 (64,7 mio. kr.)	
Institutioner i alt	122	82	30 ⁷

Anm.¹ VUC'er modtager et regionalt undervisningstilskud, som minder om et udkanttilskud og er derfor listet i denne tabel som et udkanttilskud. ² Erhvervsskoler modtager et kombinationsskoletillæg, som minder om uddan-

nelsestypetilskud og uddannelsestilskud på hhv. almene gymnasier og VUC'er. ³ VUC'er modtager et uddannelsestilskud, som har samme formål som uddannelsestypetilskuddet på det almene gymnasium og er derfor listet i denne tabel som uddannelsestypetilskud. ⁴For det almene gymnasium ydes der ét uddannelsestypetilskud til den først etablerede fuldtidsuddannelse, hvilket gives til 122 institutioner og ét tilskud til den anden etablerede fuldtidsuddannelse, hvilket gives til 15 institutioner. ⁵Fra 2019 modtager også landbrugsskoler tilskud til kostafdelinger og antallet af institutioner der modtager grundtilskud er 40. ⁷Antallet af institutioner er opgjort som antallet af institutioner, der modtager tilskud fra konto § 20.78.02. Tilskud til institutioner for almene voksenuddannelser.

Kilde: Finansloven for 2019

Som det fremgår af *tabel 2.1*, er der flere grundtilskud, som to eller flere institutionstyper kan modtage. Formålet med disse tilskud er ens, men kriterierne for at modtage tilskuddet og tilskudsstørrelsen kan variere på tværs af institutionstyper.

For at vise forskellene på tværs af institutionstyper er dette afsnit opdelt i tre dele. Første del beskriver de grundtilskud, som *alle* tre institutionstyper kan modtage. Anden del beskriver de grundtilskud, som kun gymnasier og erhvervsskoler kan modtage. Tredje del beskriver de grundtilskud, som kun findes for *én* af de tre institutionstyper.

A. Grundtilskud som alle tre institutioner kan modtage

Basisgrundtilskud

Basisgrundtilskuddet udbetales til samtlige institutioner, men beløbet på tværs af institutionstype varierer. På en erhvervsskole kan basisgrundtilskuddet udgøre op til 1,7 mio. kr., på et alment gymnasium op til 0,9 mio. kr. og på et VUC op til 0,7 mio. kr. Fælles på tværs er, at basisgrundtilskuddet ikke kan overstige cirka 11.000 kr. pr. grundlagsårselev, *jf. tabel 2.2*. Frem til 2019 var dette beløb ens på tværs af institutionstyper, men som følge af annulleringen af omprioriteringsbidraget på eud på finansloven for 2019 blev der kun taget omprioriteringsbidrag på basisgrundtilskuddet på almene gymnasier og VUC'er. Dette forklarer forskellen på maksbeløbet per elev i 2019, *jf. tabel 2.2*.

Tabel 2.2	
Kriterier og tilskud for basisgrundtilskud 2020-pl	
Inst. type	Beskrivelse
Gymnasium	Udgør op til 922.370 kr. Kan ikke overstige et beløb svarende til 11.060 kr. pr. grundlagsårselev.
Erhvervsskole	Udgør op til 1.694.000 kr. Kan ikke overstige et beløb svarende til 11.290 kr. pr. grundlagsårselev.
VUC	Udgør op til 691.770 kr. Kan ikke overstige et beløb svarende til 11.060 kr. pr. grundlagsårselev.

Kilde: Finansloven for 2020

Geografisk grundtilskud

Det geografiske grundtilskud udbetales til samtlige institutioner. For alle institutioner udgør det geografiske grundtilskud 1 mio. kr. per institution uanset antallet af grundlagsårselever, *jf. tabel 2.3*.

Tabel 2.3**Kriterier og tilskud for det geografiske grundtilskud 2020-pl**

Inst. type	Beskrivelse
Gymnasium, Erhvervsskole, VUC	Det geografiske grundtilskud udgør 1,0 mio. kr. pr. institution uanset antallet af grundlagsårselever til sikring af et bredt geografisk uddannelsesudbud.

Kilde: Finansloven for 2020

Udkantstilskud/det regionale undervisningstilskud

Både almene gymnasier og erhvervsskoler modtager et udkantstilskud, men kriterierne for udbetalingen varierer. Voksenuddannelsescentrene (VUC) modtager et regionalt undervisningstilskud, som tjener lignende formål. Alle tre tilskud vurderes at understøtte en udbudsstruktur med bred geografisk dækning.

Udkantstilskuddet på gymnasier blev indført med finansloven for 2008. Udkantstilskuddet gives på baggrund af elevgrundlaget og et afstandskriterium, *jf. tabel 2.4*.

Udkantstilskuddet på erhvervsskoler blev indført på finansloven for 2010 i forbindelse med, at grundtilskudsmodellen for institutioner for erhvervsrettet uddannelse blev justeret. Udkantstilskuddet blev oprettet med henblik på at styrke det økonomiske grundlag for et bredt og varieret udbud af erhvervsrettet uddannelse i udkantsområder¹. På erhvervsskolerne gives udkantstilskuddet på baggrund af, om institutionen har et udbud i en udkantskommune, som er defineret ud fra to objektive demografiske kriterier, *jf. tabel 2.4*.

Det regionale undervisningstilskud til VUC blev også indført ved overgangen til taxameterstyring på finansloven for 2008, med henblik på at der også kan oprettholdes varierede uddannelsesudbud i de tyndere befolkede egne af landet². Godkendelsen som et voksenuddannelsescenter (VUC) indeholder en ret og en pligt til at udbyde almen voksenuddannelse (avu), forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning for voksne (OBU). Det enkelte VUC skal herunder sikre, at der er et tilstrækkeligt udbud med en rimelig geografisk afstand for alle borgere inden for det geografiske område, som VUC'et har ansvaret for.

Udmøntningen af det regionale undervisningstilskud på VUC'erne baseres på VUC'ernes geografiske ansvarsområde, således at der ydes et større tilskud til institutioner, der dækker et stort tyndt befolket areal, *jf. tabel 2.4*.

¹ Finansloven for 2010 §20² Finansloven for 2008 §20.78.01.60

Tabel 2.4**Kriterier og tilskud for udkantstilskud**

Inst. type	Beskrivelse
Gymnasium	<p>Ydes hvis institutionen opfylder følgende to kriterier:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hvis institutionen har mindre end 430 stx-årselever i året før finansåret 2) Hvis elever optaget på gymnasiet ville få mere end 20 km til nærmeste gymnasium, hvis uddannelsesstilbuddet på det vurderede gymnasium faldt bort. <p>Udkantstilskuddet kan maksimalt udgøre 2.758.323, kr. pr. institution.</p>
Erhvervsskole	<p>Der ydes udkantstilskud til erhvervsskoler, som udbyder hhx/htx og/eller eud-grundforløb i udkantskommuner. En udkantskommune defineres som:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Den halvdel af landets kommuner, som har den laveste befolkningsandel i bymæssig bebyggelse. Det svarer til en befolkningsandel i bymæssig bebyggelse på mindre end 82,9 pct. 2) Den halvdel af landets kommuner, som har den laveste befolkningstilvækst blandt 15-24-årige i perioden 2016-2022. Det svarer til en prognosticeret befolkningstilvækst blandt 15-24-årige i perioden på mindre end -0,4 pct. <p>Tilskuddet ydes på baggrund af institutionernes udbud på hovedskolen og egne afdelinger i udkantskommuner. Taksten varierer, alt efter hvilket udbud der er tale om på ml. 245.610 kr. – 773.670 kr.</p>
VUC	<p>Det regionale undervisningstilskud ydes på baggrund af en fast ramme, som udmøntes til institutionerne på baggrund af, hvor stort et dækningsområde (km²) i alle kommuner, som er VUC's geografiske ansvarsområde sammenholdt med befolkningstallet i de samme kommuner.</p> <p>Det regionale undervisningstilskud kan maksimalt udgøre 3.689.470 kr. per institution.</p>

Kilde: Finansloven for 2020

Uddannelsestypetilskud

For det almene gymnasium ydes der ét uddannelsestypetilskud til den først etablerede fuldtidsuddannelse og ét tilskud til den anden etablerede fuldtidsuddannelse, *jf. tabel 2.5.*

For erhvervsskoler ydes der et kombinationsskoletillæg, der tilsvarende de to andre tilskud understøtter et bredt uddannelsesudbud. Tillægget gives til sammenlagte institutioner der udbyder flere forskellige typer af uddannelser, *jf. tabel 2.5.*

For VUC'erne ydes der et uddannelsestilskud, der har samme formål som uddannelsestypetilskuddet, og hvor størrelsen af dette tilskud afhænger af uddannelses-typen, *jf. tabel 2.5.*

Tabel 2.5**Kriterier og tilskud for uddannelsestypetilskud**

Inst. type	Beskrivelse
Gymnasium	Der ydes et tilskud på 1.614.150 kr. for den første etablerede fuldtidsuddannelse (institutionens hovedaktivitet) og 230.590 kr. for den anden etablerede fuldtidsuddannelse. Hvert uddannelsestypetilskud kan ikke overstige et beløb svarende til 11.060 kr. pr. grundlagsårselev.
Erhvervsskole	Der kan ydes tilskud på op til 1,88 mio. kr. for kombinationsskoler. Tillægget omfatter sammenlagte handelsskoler og tekniske skoler eller institutioner, der har indgange og hovedforløb på det merkantile og det tekniske område på erhvervsrettede ungdomsuddannelser og på erhvervsgymnasiale uddannelser samt sammenlagte kombinationsskoler/handelsskoler/tekniske skoler og social- og sundhedsskoler, der udbyder erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Institutionsfællesskaber, der er baseret på en sammenlægning af to eller flere kombinationsskoler beliggende i forskellige byer, kan opnå et kombinationsskoletillæg for hver by.
VUC	Der ydes et tilskud på 92.240 kr. ved udbud af hf enkeltfag, 92.240 kr. ved udbud af almen voksenuddannelse, 55.340 kr. ved udbud af studenterkursus og tilsvarende 55.340 kr. ved udbud af 2-årig eller 3-årig hf. Det samlede uddannelsestilskud kan maksimalt udgøre 239.820 kr. pr. institution.

Kilde: Finansloven for 2020

*B. Grundtilskud som gymnasier og erhvervsskoler kan modtage*Grundtilskud ved kostafdelinger

Grundtilskud til kostafdelinger ydes både til kostafdelinger på institutioner for erhvervsrettet uddannelse og til institutioner for almengymnasial uddannelse. På erhvervsskoler varierer tilskudsstørrelsen på tværs af uddannelsestyper, og på de almene gymnasier modtager alle kostgymnasier det samme tilskud, *jf. tabel 2.6*.

På finansloven for 2018 blev tilskudssystemet for de daværende syv kostafdelinger harmoniseret til niveauet for erhvervsskoler. Det betød, at tilskudssystemet på kostgymnasier blev taxameterstyret. I den forbindelse blev der indført et aktivitetsafhængigt grundtilskud svarende til grundtilskuddet til kostafdelinger på erhvervsskoler.

Tabel 2.6**Kriterier og tilskud grundtilskud til kostafdelinger**

Inst. type	Beskrivelse
Gymnasium	Indført i 2018. I 2018-2019 er der blevet givet et differentieret grundtilskud til de syv kostgymnasier. Fra 2020 og frem er dette ensrettet og udgør 400.000 per kostgymnasium.
Erhvervsskole	I 2020 forventes der at være i alt 40 kostafdelinger, der modtager et grundtilskud efter nedenstående fordeling. Heraf 34 handel/tekniske skoler, fem AMU-centre, og en kostafdeling ved Skov & Landskab, der udbetales til Københavns Universitet under § 19.22.01. Handel/tekniske: 423.540 Skov & Landskab: 282.360 AMU-centre: 941.190

Kilde: Finansloven for 2020

C. Grundtilskud som kun findes for én af de tre institutionstyper

Som det fremgår af *tabel 1.1*, er der en række grundtilskud, der kun udbetales til én af de tre institutionstyper. Disse tilskud er oplistet i *tabel 2.7*.

Tabel 2.7**Kriterier og tilskud for uddannelsestypetilskud**

Inst. type	Tilskud	Formål	Beskrivelse
Gymnasium	IB-udbudstilskud	Opretholdelse af særlige uddannelser	Særtilskud på 737.890 kr. per institution med godkendt IB-udbud til at kompensere for, at IB-uddannelser stiller indholdsmæssige krav, der gør uddannelsen dyrere.
VUC	Arealtilskud	Understøtte udbudsstruktur med bred geografisk dækning	Tilskuddet til alle institutioner på baggrund af antal km ² i de kommuner, som udgør VUC's geografiske ansvarsområde.
VUC	Ø-tilskud	Understøtte udbudsstruktur med bred geografisk dækning	Tilskuddet til institutioner, der inden for deres geografiske dækningsområde har ikke-brofaste øer (kun hele kommuner) med et indbyggertal over 3.000 indbyggere, hvor der udbydes kurser.
Erhvervsskole	Grundtilskud til skolepraktik	Økonomisk fundament	Grundtilskud til skolepraktik ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse samt én professionshøjskole og to universiteter. Grundtilskuddet inddeles i seks intervaller i et spænd fra 146.800 – 3.515.500 kr. efter størrelsen på skolepraktikaktiviteten. Det er institutionernes skolepraktikaktivitet i 2017, der ligger til grund for institutionens grundtilskud.
Erhvervsskole	Byskoletillæg	Understøttelse af bredt uddannelsesudbud	Der kan ydes tillæg på op til 1,88 mio. kr., der er opstået ved sammenlægning af en teknisk skole eller en kombinationsskole med indgange og hovedforløb på det tekniske og det merkantile område, og et AMU-center eller en udspaltet AMU afdeling.
Erhvervsskole	Lokalskoletillæg	Understøttelse af bredt uddannelsesudbud	Der kan ydes tillæg på op til 1,88 mio. kr. for lokalskoler. Tillægget ydes pr. lokalskole udover den skole, som er dækket via basistilskuddet. En lokalskole er defineret som en skole, der er beliggende i et geografisk lokalområde, som ikke er naturlig henhørende i det samme område som hovedskolen, der udløser basistilskud, og som før sammenlægningen i en periode efter 1. januar 1991 har været en selvstændig juridisk enhed, og som i grundlagsåret har gennemført erhvervsrettet ungdomsuddannelse samt erhvervsgymnasial uddannelse. Der kan også ydes lokaltillæg, hvis der er tale om sammenlægning mellem mindst to landbrugsskoler eller mindst to social- og sundhedsskoler eller ved sammenlægning af en kombinationsskole/handelsskole/teknisk skole og en social- og sundhedsskole, der udbyder erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

Kilde: Finansloven for 2020

3. Tilskud til kostafdelinger på tværs af institutionstyper

Formål

Formålet med dette notat er at give et samlet overblik over tilskud til kostafdelinger på tværs af institutionstyper.

I notatet gives først et overordnet indblik i de forskellige tilskud på tværs af institutionerne. Herefter gennemgås de tiltag, som tidligere er blevet gennemført på kostområdet, som har ensartet kostområdet på tværs af institutionerne de seneste år. Slutteligt gennemgås tilskudssystemerne mere dybtgående først på det erhvervsrettede område og derefter på det almengymnasiale område.

Tilskud til kostafdelinger

Børne- og Undervisningsministeriet yder tilskud til kostafdelinger ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse, institutioner for almengymnasiale uddannelser og private gymnasier. Der ydes ikke tilskud til kostelever indskrevet på de erhvervs-gymnasiale uddannelser (hhx, htx). Som den eneste kostafdeling tilknyttet en institution for almengymnasial uddannelse er kostafdelingen ved Struer Statsgymnasium også godkendt til at optage elever efter lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse.

Antallet af institutioner, der modtager tilskud til kostafdelinger samt antallet af årselever varierer. I det seneste kendte regnskabsår blev der samlet udbetalt 289 mio. kr. til kostafdelingerne, *jf. tabel 3.1.*

Tabel 3.1

Antal institutioner og årselever der har udløst tilskud ved ophold på kostafdeling ved institutioner for erhvervsuddannelse, almengymnasiale uddannelser og private gymnasier i 2018 samt det udbetalte tilskud (2020-pl)

		Institutioner	Årselever	Tilskud i mio. kr.
Institutioner ved erhvervsuddannelser	Tilskud til kost og logi	18	1.171	11,5
	Tilskud til elevbetaling	44	935	19,6
	Fællesudgiftstaxameter*	34	4.335	75,4
	Taxameter til forplejning og tilsyn*	37	4.296	38,7
	Bygningstaxameter	41	5.564	75
Institutioner ved almene gymnasier	Taxameter til kostelever	7	703	28,2
	Tilskud til elevbetaling for elever u. 18 år	7	345	7,3
Institutioner ved private gymnasier	Tilskud til kostafdelinger	7	725	26,5
	Opholdsstøtte til kostelever under 18 år	7	415	7,0
I alt				289,2

*I 2018 udløste kostelever indskrevet på en erhvervsuddannelse "taxameter til forplejning og tilsyn" i stedet for "tilskud til kost og logi" og elever indskrevet på en landbrugsuddannelse udløste ikke fællesudgiftstaxameter.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet, CØSA

Tilskud på kostområdet

Tiltag på det erhvervsrettede kostområde

Siden landbrugsuddannelserne blev lagt under lov om erhvervsrettede uddannelser i 2007, er kostområdet for de erhvervsrettede institutioner i stigende grad blevet harmoniseret.

Senest harmoniserede man grundtilskuddet på finansloven for 2019, så kostafdelinger tilknyttet landbrugsskoler får det samme grundtilskud som kostafdelinger tilknyttet en erhvervsskole. På finansloven for 2020 harmoniserede man de øvrige taxametertilskud, så kostafdelinger tilknyttet en erhvervsskole og en landbrugsskole modtager de samme tilskud og takster. Inden da modtog landbrugsskolerne ikke et fællesudgiftstilskud, og der blev udbetalt to forskellige bygningstaxametre og to forskellige tilskud til kost og logi.

Tiltag på kostområdet mellem det erhvervsrettede- og almengymnasiale område

Der er også blevet gennemført tiltag, som har haft til hensigt at ensrette tilskudssystemet på kostområdet mellem det erhvervsrettede- og det almengymnasiale område.

På finansloven for 2018 gennemførte man et tiltag, som skulle ensrette forholdene på kostafdelingerne på tværs af de to institutionstyper. Det betød, at tilskuddet til kostafdelingerne ved almengymnasiale institutioner blev omlagt, så det gik fra at være rammestyret til at være aktivitetstyret. Samtidig indførte man et grundtilskud til kostafdelingerne og ensrettede optagelseskriterierne til kostafdelingerne, så de lå tættere op af optagelseskraevne på det erhvervsrettede område.

På trods af harmoniseringstiltagene er der stadig forskel på tilskudssystemet mellem de to institutionstyper, hvilket skyldes, at der også er forskel på kostafdelingstyperne. En forskel er fx, at kostelever på det almengymnasiale område oftest bor på kostafdelingen i weekenderne og over ferierne tilsvarende på efterskoler, mens kostafdelinger på det erhvervsrettede område oftest kun har eleverne i hverdage. Forskellene skyldes, hvordan de to uddannelsesforløb er bygget op.

Derudover modtager elever ved de erhvervsrettede uddannelser heller ikke tilskud, mens de er i praktik, men skal selv betale for opholdet i henhold til reglerne for IDV. Det betyder, at kostelever på det erhvervsrettede område i højere grad kun vil bo på kostafdelingerne under dele af deres uddannelsesforløb, mens kostelever på det almengymnasiale område i højere grad vil bo fast på kostafdelingen gennem hele elevens uddannelsesforløb.

Der er forskel på tilskudssystemet til kostafdelinger på erhvervsskoler og gymnasierne, men tilskuddet pr. årselev på kostafdelingerne er nogenlunde ens, med undtagelse af kostafdelinger ved de private gymnasier, der modtager et mindre tilskud, *jf. tabel 3.2.*

Tabel 3.2

Tilskud til kostafdelinger ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse, almengymnasiale uddannelser og private gymnasier i 2020 (kr. pr. årselev)

	Erhvervsuddannelser	Almengymnasiale uddannelser	Private gymnasier
Fællesudgiftstaxameter	13.620	-	-
Tilskud til kost og logi	9.170	-	-
Tilskud til elevbetaling	21.660	-	-
Bygningstaxameter	15.350	-	-
Taxameter til kostelever	-	38.900	-
Tilskud til kostafdelinger	-	-	35.470
Tilskud til elevbetaling for elever u. 18 år	-	20.590	-
Opholdsstøtte til kostelever u. 18 år	-	-	16.720
Samlet tilskud for årselev der udløser alle tilskud	59.800	59.490	52.190

Kilde: Finansloven for 2020

Foruden ovenstående tilskud modtager kostafdelinger tilknyttet erhvervsrettede institutioner og almene gymnasier også et årligt grundtilskud. Grundtilskuddet til kostafdelinger tilknyttet erhvervsrettede institutioner ligger i 2020 på 423.540 kr., og grundtilskuddet til kostafdelinger tilknyttet et alment gymnasium ligger i 2020 på 400.000 kr.

Baggrunden for de respektive taxametre på tværs af institutionstyper gennemgås i det følgende.

Uddybende om taxametertilskud til kostafdelinger ved institutioner for erhvervsrettet uddannelse

Fællesudgiftstaxameter

Formålet med fællesudgiftstaxametertilskuddet til kostafdelinger ved institutioner for erhvervsrettede uddannelser er at dække kostafdelingernes administration, bygningsdrift og lokalforsyning. Frem til 2020 modtog kun kostafdelinger tilknyttet en erhvervsrettet uddannelse et fællesudgiftstaxametertilskud.

Tilskud til kost og logi

Tilskuddet til kost og logi skal dække en del af kostelevernes udgifter til mad og ophold. Resten af opholdet dækkes af en egenbetaling, hvis niveau afhænger af, hvilken uddannelse kosteleven er indskrevet på. Se tilskud til elevbetaling nedenfor.

Tilskud til elevbetaling

Tilskud til elevbetaling har til formål at dække egenbetalingen for kostelever, der er under 18 år uden en uddannelsesaftale, eller som har en forsørgerforpligtigelse over for børn, da disse grupper, jf. BEK nr. 290 af 01/04/2009, er fritaget fra egenbetalingen.

Maksgrænsen for, hvad kostafdelingerne kan opkræve i ugentligt egenbetaling for elever indskrevet på en erhvervsuddannelse, reguleres årligt på finansloven på baggrund af tilskuddet til egenbetalingen. I 2020 er maksimumgrænsen på 542 kr. pr. uge ($21.660/40=542$).

På landbrugsuddannelserne er maksgrænsen for egenbetalingen fastsat i BEK nr. 290 af 01/04/2009 på 550 kr. pr. uge for elever ved landbrugsuddannelserne og 650 kr. for elever ved landbrugets lederuddannelse.

Det betyder, at tilskud til elevbetaling altid vil dække elevbetalingen for kostelever, der er indskrevet på en erhvervsuddannelse, og som er berettiget til tilskuddet, men at det ikke nødvendigvis vil dække egenbetalingen for kostelever, som er indskrevet på en landbrugsuddannelse, som er berettiget til tilskuddet.

Bygningstaxameter

Formålet med bygningstaxameteret er at dække kostafdelingernes kapitaludgifter, fx husleje. Kostafdelingerne modtager i udgangspunktet det samme i bygningstaxametertilskud, men inden tilskuddet udbetales, ganges tilskuddet med en regionaliseringsfaktor. Regionaliseringsfaktoren blev ved indførelsen fastsat, så den afspejlede udgifterne ved at have ejendom i det område af landet, hvor kostafdelingen geografisk er placeret. Regionaliseringsfaktoren er dog ikke blevet justeret i takt med, at prisniveauet har ændret sig på tværs af områderne. Dermed får kostafdelinger, der ligger steder, hvor huslejen ved fastsættelsen af regionaliseringsfaktoren var høj, et større tilskud, end kostafdelinger, der ligger steder, hvor huslejen var lav. Kostafdelinger tilknyttet en landbrugsskole får altid et bygningstaxametertilskud justeret med en regionaliseringsfaktor på 0,844.

Optagelse

Da landbrugsuddannelserne blev lagt under lov for erhvervsuddannelse i 2007, harmoniserede man ikke kostområdet. Derfor gælder der stadig to forskellige regelsæt for optagelse, og for hvilken type kostelev der kan udløse tilskud.

For elever indskrevet på landbrugsuddannelserne gælder det, at de skal tilbydes en plads på en kostafdeling.

For elever på de øvrige erhvervsuddannelser gælder det, at elevens bopæl skal ligge mere end fem kvarters transporttid fra uddannelsesstedet, hvis eleven skal kunne optages og udløse tilskud. Herefter gælder det, at elever, der ikke har haft mulighed for at modtage den samme undervisning et andet sted inden for fem kvarters transporttid fra elevens bopæl, skal optages først, hvorefter elever, der har haft denne mulighed, kan optages.

Yderligere gælder der særregler for elever, som er frafaldstruet pga. faglige eller sociale forhold, som kan optages på baggrund af en vurdering fra institutionen, uanset hvor deres bopæl er og modtage tilskud.

Elever, der ikke lever op til ovenstående kriterier, kan, hvis der er plads, optages på en kostafdeling, men udløser ikke tilskud, og skal derfor betale en egenbetaling fastsat af institutionen i henhold til reglerne om IDV. Denne bestemmelse gælder fx elever, der er i praktik.

En elev, som er i praktik i forbindelse med gennemførelsen af en erhvervsrettet uddannelse, kan optages på en kostafdeling, hvis praktikvirksomheden ligger mere

end fem kvarters transporttid for elevens bopæl, men eleven udløser ikke tilskud og skal derfor betale en egenbetaling for opholdet i henhold til reglerne om IDV.

Der er i 2017 lavet et midlertidigt forsøg, som muliggør en undtagelse for ovenstående. Forsøget muliggør, at kostafdelinger, der ligger i tyndt befolkede områder, kan optage elever, der er i praktik i en virksomhed, der også ligger i et tyndt befolket område, og modtage tilskud hertil. Forsøget løb indtil udgangen af 2019.

Kostafdelingerne kan også indlogere AMU-kursister. Tilskud hertil er fastsat i AMU-loven.

Uddybende om taxametertilskud til kostafdelinger ved institutioner for almen-gymnasiale uddannelser og private gymnasier

Taxameter til kostelever (AGYM) og tilskud til kostafdelinger (PGYM).

Der ydes et driftstilskud til både kostafdelinger ved institutioner for almen-gymnasiale uddannelser og private gymnasier. Tilskuddet for kostelever ved til de almengymnasiale uddannelser er 3.290 kr. højere end tilskuddet til private gymnasier.

Tilskud til elevbetaling for elever under 18 år (AGYM) og opholdsstøtte til kostelever under 18 år (PGYM).

Der ydes støtte til kostelever under 18 år for både elever ved almengymnasiale uddannelser og private gymnasier. Tilskuddet for kostelever ved til de almengymnasiale uddannelser er 3.910 kr. højere end tilskuddet til de private gymnasier.

Optagelseskriterier

I 2018 ændrede man, som tidligere nævnt, optagelseskravene til kostafdelinger ved de almene gymnasier, så de nærmede sig de optagelseskrav, som er gældende på kostafdelinger tilknyttet erhvervsuddannelserne.

Der gælder derfor et krav om, at kostelever, der skal optages på en kostafdeling tilknyttet et alment gymnasium, skal have mere end fem kvarters transporttid til den nærmeste kostafdeling med den ønskede uddannelse fra elevens bopæl.

Det er dog også mulighed for, at elever, som ikke opfylder afstandsbetingsen, kan optages, hvis eleven vurderes frafaldstruet af skolen på grund af faglige eller personlige problemer, og at det vurderes, at et ophold på kostafdelingen væsentligt vil kunne forbedre elevens mulighed for at gennemføre sin uddannelse.

4. Grundtilskud og regler ved fusion

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at beskrive reglerne for grundtilskud ved forskellige typer af fusioner mellem de institutioner, der er omfattet af eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet, da der er forskel på reglerne alt afhængig af, hvilke institutioner der fusionerer, og hvilken institutionstype de fusionerer til.

Indledning

En fusion kan bestå af institutioner fra den samme sektor, fx en fusion af to almene gymnasier, eller af institutioner fra forskellige sektorer, fx en fusion mellem en erhvervsskole og et alment gymnasium eller en fusion mellem en erhvervsskole og VUC.

Notatet omhandler institutioner for almengymnasial uddannelse (alment gymnasium), institutioner for erhvervsrettet uddannelse (erhvervsskole) og institutioner for almen voksenuddannelse (VUC). Notatet fokuserer på de fusionstyper, der har fundet sted, samt de fusioner, hvor der på finansloven er taget stilling til tilskudsstørrelsen ved en fusion. De fusionstyper, som beskrives i notater er:

1. Fusion mellem et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusionerer til et alment gymnasium
2. Fusion mellem to almene gymnasier, som fusionerer til et alment gymnasium
3. Fusion mellem et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole
4. Fusion mellem to erhvervsskoler, som fusionerer til en erhvervsskole
5. Fusion mellem et VUC og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole
6. Fusion mellem to VUC'er, som fusionerer til et VUC

Fusionstype 1-5 er fusioner, der har fundet sted. Der er ikke nogle fortilfælde af fusionstype 6, men på finansloven er regler for grundtilskud ved denne typefusion beskrevet.

Notatet omhandler kun de faste grundtilskud, der fremgår af finansloven på §20.38.02, §20.48.02 og §20.78.02. Midlertidige grundtilskud som følge af politiske aftaler er ikke medtaget. For erhvervsskolerne drejer dette sig om tilskud til kostafdelinger for elever i praktikuddannelse i tyndt befolkeområder, særtilskud til små erhvervsskoler og tilskud til udbud af erhvervsuddannelse i tyndt befolkede områder.

Derudover er andre særtilskud, der fremgår af finansloven under §20.38.02, §20.48.02 og §20.78.02, ikke medtaget, herunder særtilskud til uddannelser, skyggelevtilskud, tilskud til ASF-klasser, undervisning i udlandet, tilskud til gymnasier i fredede bygninger, ramme til overførte administrative opgaver og grundtilskud til administration af driftsoverenskomstparter.

1. Fusion mellem institution for almengymnasial uddannelse og institution for erhvervsrettet uddannelse, som bliver til en institution for almengymnasial uddannelse

I *tabel 4.1* beskrives, hvilke grundtilskud som den fusionerede institution kan beholde, hvis der er tale om en fusion mellem et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusioneres til et alment gymnasium.

	Gymnasium før fusion	Erhvervsskole før fusion	Efter fusion – gymnasium
Basisgrundtilskud	Op til 0,9 mio. kr.	Op til 1,7 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode udgør basisgrundtilskuddet igen op til 1,7 mio. kr.
Uddannelsestypetilskud - første uddannelse	Op til 1,6 mio. kr.	-	Op til 1,6 mio. kr.
Uddannelsestypetilskud - anden uddannelse	Op til 0,2 mio. kr.	-	Op til 0,2 mio. kr.
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Tilskud til IB	Op til 0,7 mio. kr.	-	Op til 0,7 mio. kr.
Udkantstilskud	Op til 2,3 mio. kr.	0,2 – 0,8 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge udkantstilskud. Efter den 4-årige overgangsperiode udgør udkantstilskuddet igen op til 2,3 mio. kr.
Grundtilskud til kostafdelinger	0,4 mio. kr.	0,3 mio. kr. – 0,9 mio. kr.	Der har ikke været tilfælde heraf og der fremgår ikke klare retningslinjer af finansloven.
Grundtilskud til skolepraktik	-	0,1-3,5 mio. kr.	Opretholdes
Byskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Bortfalder
Lokalskoletillæg	-	Optil 1,9 mio. kr.	Bortfalder
Kombinationsskoletillæg	-	Optil 1,9 mio. kr.	Bortfalder
Samlet tilskud	Op til 7,1 mio. kr.	Op til 13,6 mio. kr.	Op til 13,7 mio. kr. i en 4-årig overgangsperiode. Derefter op til 12,0 mio. kr. Tilskud til kostafdeling er ikke medregnet.

Kilde: Finansloven for 2020

De fleste grundtilskud bibeholdes, når et alment gymnasium fusionerer med en erhvervsskole og fortsætter som et alment gymnasium.

Begge basisgrundtilskud bibeholdes således i en overgangsperiode på 4 år, hvorefter basisgrundtilskuddet udgør 1,7 mio. kr. svarende til basisgrundtilskuddet på erhvervsskolen før fusionen. Derudover bibeholdes uddannelsestypetilskuddet til første etablerede uddannelse og uddannelsestypetilskuddet til anden etablerede

uddannelse samt tilskuddet til IB, såfremt gymnasiet før fusionen modtog disse grundtilskud og udbuddet opretholdes. Hvis det almene gymnasium modtog udkanttilskud før fusionen, bibeholdes det også, hvis årselevtallet efter fusionen ikke overstiger 430 stx-årselever. Udkanttilskuddet bibeholdes i en 4-årig periode til erhvervsskolen. Såfremt erhvervsskolen før fusionen modtager byskoletillæg, lokalskoletillæg eller kombinationsskoletillæg, vil de dog bortfalde. Grundtilskuddet til skolepraktik kan opretholdes efter fusion.

Da der ikke har været tilfælde, hvor et gymnasium med en kostafdeling er fusioneret med en erhvervsskole med en kostafdeling, fremgår der ikke klare retningslinjer på finansloven for, hvordan tilskuddene håndteres ved en fusion.

2. Fusion mellem to institutioner for almengymnasial uddannelse, som bliver til en institution for almengymnasial uddannelse

I tabel 4.2 beskrives, hvilke grundtilskud den fusionerede institution kan beholde, hvis der er tale om en fusion mellem to almene gymnasier, som fusionerer til et alment gymnasium.

Tabel 4.2

Grundtilskud ved fusion mellem to almene gymnasier, som fusionerer til et alment gymnasium

	Gymnasium 1 før fusion	Gymnasium 2 før fusion	Efter fusion - gymnasium
Basisgrundtilskud	Op til 0,9 mio. kr.	Optil 0,9 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode bortfalder det ene basisgrundtilskud
Uddannelsestypetilskud - første uddannelse	Op til 1,6 mio. kr.	Optil 1,6 mio. kr.	Det ene uddannelsestypetilskud bortfalder efter en overgangsperiode på 4 år
Uddannelsestypetilskud - anden uddannelse	Op til 0,2 mio. kr.	Optil 0,2 mio. kr.	Det ene uddannelsestypetilskud bortfalder efter en overgangsperiode på 4 år
Tilskud til IB	Op til 0,7 mio. kr.	Optil 0,7 mio. kr.	Det ene tilskud til IB bortfalder
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Udkanttilskud	Op til 2,8 mio. kr.	Optil 2,8 mio. kr.	Hvis to gymnasier fusionerer, men forbliver opsplittet i en moderinstitution og en afdeling, så kan de(n) institution(er), der tidligere har modtaget udkanttilskud fortsat modtage dette, såfremt afstand- og aktivitetskriteriet er opfyldt.
Grundtilskud til kostafdelinger	0,4 mio. kr.	0,4 mio. kr.	Der har ikke været tilfælde heraf, og der fremgår ikke klare retningslinjer af finansloven.
Samlet tilskud	Op til 7,6 mio. kr.	Op til 7,6 mio. kr.	Op til 10,9 mio. kr. i en 4-årig overgangsperiode. Derefter op til 8,2 mio. kr. Tilskud til kostafdeling er ikke medregnet.

Kilde: Finansloven for 2020

En fusion mellem to almene gymnasier vil medføre, at en del af grundtilskuddene falder bort. Basisgrundtilskuddet og de to uddannelsestypetilskud bibeholdes dog i en overgangsperiode på 4 år. Derefter falder det ene bort, og den fusionerede institution modtager fremadrettet kun ét basisgrundtilskud og ét af hvert uddannelsestypetilskud. Dog bibeholdes begge geografiske grundtilskud.

Ved fusionen bortfalder det ene tilskud til IB, hvis begge institutioner før fusionen har modtaget dette grundtilskud. Hvis to gymnasier, der før fusionen modtog udkantstilskud fusionerer, men forbliver opsplittet i en moderinstitution og en afdeling, så kan de(n) institution(er), der tidligere har modtaget udkantstilskud, fortsat modtage dette, såfremt afstand- og aktivitetskriteriet er opfyldt.

Tilsvarende fusion mellem en erhvervsskole og et gymnasium med en kostafdeling er der heller ingen fortilfælde af to gymnasier med en kostafdeling, der er fusioneret. Derfor fremgår der ikke klare retningslinjer på finansloven for, hvordan tilskuddene håndteres ved en fusion.

3. Fusion mellem institution for almengymnasial uddannelse og institution for erhvervsrettet uddannelse, som bliver til en institution for erhvervsrettet uddannelse

I *tabel 4.3* beskrives, hvilke grundtilskud den fusionerede institution kan beholde, hvis der er tale om en fusion mellem et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole.

Tabel 4.3

Grundtilskud ved fusion mellem en et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusioner til en erhvervsskole

	Gymnasium før fusion	Erhvervsskole før fusion	Efter fusion – erhvervsskole
Basisgrundtilskud	Op til 0,9 mio. kr.	Op til 1,7 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode udgør basisgrundtilskuddet op til 1,7 mio. kr.
Uddannelsestypetilskud - første uddannelse	Op til 1,6 mio. kr.	-	Uddannelsestypetilskuddet opretholdes, hvis stx-aktivitet fortsætter
Uddannelsestypetilskud - anden uddannelse	Op til 0,2 mio. kr.	-	Uddannelsestypetilskuddet opretholdes, hvis stx- og hf-aktivitet fortsætter.
Tilskud til IB	Op til 0,7 mio. kr.		Opretholdes hvis IB-aktiviteten fortsætter.
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Udkantstilskud	Op til 2,8 mio. kr.	0,2 mio. kr. – 0,8 mio. kr.	Begge udkantstilskud kan opretholdes.
Grundtilskud til kostafdelinger	0,4 mio. kr.	0,3 mio. kr. – 0,9 mio. kr.	Der har ikke været tilfælde heraf og der fremgår ikke klare retningslinjer af finansloven.
Grundtilskud til skolepraktik	-	0,1-3,5 mio. kr.	Opretholdes.
Byskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes.
Lokalskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes.
Kombinationsskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes. Skoler, der ikke længere opfylder, kan efter et konkret skøn i 3 år få tildelt et specielt kombinationsskoletillæg.
Samlet tilskud	Op til 7,6 mio. kr.	Op til 13,6 mio. kr.	Op til 19,9 mio. kr. i en 4-årig overgangsperiode. Derefter op til 19,0 mio. kr. Tilskud til kostafdeling er ikke medregnet.

Kilde: Finansloven for 2020

En fusion mellem et alment gymnasium og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole vil medføre, at en del af grundtilskuddene falder bort.

Begge basisgrundtilskud bibeholdes i en overgangsperiode på 4 år, hvorefter basisgrundtilskuddet udgør 1,7 mio. kr. svarende til basisgrundtilskuddet på erhvervsskolen før fusionen. Dertil kommer, at uddannelsestypetilskuddet opretholdes, hvis stx- og hf-aktiviteten forstærkes. Det samme gør sig gældende for IB-tilskuddet. Derudover bibeholdes begge geografiske grundtilskud samt begge udkanttilskud.

Byskoletillæg, lokalskoletillæg og kombinationsskoletillæg kan endvidere også opretholdes ved fusion, hvis erhvervsskolen før fusionen modtog et af disse og stadig opfylder de på finansloven fastsatte kriterier for at modtage disse, *jf. boks 4.1*.

Da der ikke har været tilfælde, hvor et gymnasium med en kostafdeling er fusioneret med en erhvervsskole med en kostafdeling, fremgår der ikke klare retningslinjer på finansloven for, hvordan tilskuddene håndteres ved en fusion.

Boks 4.1

Kriterier for byskoletillæg, lokalskoletillæg og kombinationsskoletillæg

Byskoletillæg	Der kan ydes tillæg på op til 1,9 mio. kr., for den samlede erhvervsrettede voksen- og efteruddannelsesaktivitet i en institution, der er opstået ved sammenlægning af en teknisk skole, eller en kombinationsskole med indgange og hovedforløb på det tekniske og det merkantile område, og et AMU-center eller en udspaltet AMU afdeling.
Lokalskoletillæg	Der kan ydes tillæg på op til 1,9 mio. kr. for lokalskoler. Tillægget ydes pr. lokalskole udover den skole, som er dækket via basistilskuddet. En lokal skole er defineret som en skole, der er beliggende i et geografisk lokalområde, som ikke er naturlig henhørende i det samme område, som hovedskolen, der udløser basistilskud og som før sammenlægningen i en periode efter 1. januar 1991 har været en selvstændig juridisk enhed, og som i grundlagsåret har gennemført erhvervsrettet ungdomsuddannelse samt erhvervsgymnasial uddannelse. Der kan også ydes lokaltillæg, hvis der er tale om sammenlægning mellem mindst to landbrugsskoler, eller mindst to social- og sundhedsskoler eller ved sammenlægning af en kombinationsskole/handelsskole/teknisk skole og en social- og sundhedsskole, der udbyder erhvervsrettet ungdomsuddannelse.
Kombinationsskoletillæg	Der kan ydes tillæg på op til 1,9 mio. kr. for kombinationsskoler. Tillægget omfatter sammenlagte handelsskoler og tekniske skoler eller institutioner, der har indgange og hovedforløb på det merkantile og det tekniske område på erhvervsrettet ungdomsuddannelse og op erhvervsgymnasiale uddannelser samt sammenlagte kombinationsskoler/handelsskoler/tekniske skoler og social og sundhedsskoler, der udbyder erhvervsrettet ungdomsuddannelse. Institutionsfællesskaber, der er baseret på en sammenlægning af to eller flere kombinationsskoler beliggende i forskellige byer, kan opnå et kombinationsskoletillæg for hver by.

Kilde: Finansloven for 2020

4. Fusion mellem to institutioner for erhvervsrettet uddannelse, som bliver til en institution for erhvervsrettet uddannelse

Tabel 4.4 beskriver, hvilke grundtilskud den fusionerede institution kan beholde, hvis der er tale om en fusion mellem to erhvervsskoler, som fusionerer til en erhvervsskole.

Tabel 4.4**Grundtilskud ved fusion mellem to erhvervsskoler, som fusionerer til en erhvervsskole**

	Erhvervsskole før fusion	Erhvervsskole før fusion	Efter fusion – erhvervsskole
Basisgrundtilskud	Optil 1,7 mio. kr.	Optil 1,7 mio. kr.	Det ene basisgrundtilskud bortfalder
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Udkanttilskud	0,2 mio. kr. – 0,8 mio. kr.	0,2 mio. kr. – 0,8 mio. kr.	Begge udkanttilskud opretholdes, såfremt udbuddene opretholdes
Grundtilskud til Kostafdelinger	0,3 mio. kr. – 0,9 mio. kr.	0,3 mio. kr. – 0,9 mio. kr.	Kan opretholde det højeste af de hidtidige grundtilskud
Grundtilskud til skolepraktik	0,1-3,5 mio. kr.	0,1-3,5 mio. kr.	Begge tilskud kan opretholdes indtil genberegning af grundtilskud, der genberegnes hvert 3. år
Byskoletillæg	Optil 1,9 mio. kr.	Optil 1,9 mio. kr.	Kan opretholde det ene Hvis skolerne ikke før fusionen modtager dem, kan der opnås nye tillæg
Lokalskoletillæg	Optil 1,9 kr.	Optil 1,9 mio. kr.	Kan kun opretholdes, hvis skolen bevarer som lokalt uddannelsessted. Hvis skolerne ikke før fusionen modtager dem, kan der opnås nye tillæg
Kombinationsskoletillæg	Optil 1,9 mio. kr.	Optil 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes. Skoler der ikke længere opfylder, kan efter et konkret skøn i 3 år få tildelt et specielt kombinationsskoletillæg. Hvis skolerne ikke før fusionen modtager dem, kan der opnås nye tillæg
Samlet tilskud	Op til 13,6 mio. kr.	Op til 13,6 mio. kr.	Op til 22,7 mio. kr.

Kilde: Finansloven for 2020

En fusion mellem to erhvervsskoler, som fusionerer til en erhvervsskole, vil medføre, at en del af grundtilskuddene falder bort, men der er også mulighed for at opnå nye tilskud i form af byskoletillæg, lokalskoletillæg og kombinationsskoletillæg, *jf. boks 4.1.*

Ved fusion bortfalder det ene basisgrundtilskud, mens begge geografiske grundtilskud opretholdes. Dertil kommer, at begge udkanttilskud kan opretholdes, såfremt at udbuddet opretholdes. Begge grundtilskud til skolepraktik kan opretholdes efter fusion, indtil grundtilskuddet genberegnes på finansloven. Grundtilskuddet til skolepraktik genberegnes hvert tredje år.

Det ene grundtilskud til kostafdelinger vil bortfalde, såfremt begge institutionerne før fusionen modtog det. For byskoletillæg gælder, at der kun kan opretholdes et byskoletillæg ved fusion, mens der for lokalskoletillæg og kombinationsskoletillæg gælder, at begge kan opretholdes, såfremt kriterierne for at modtage disse tillæg fastsat på finansloven stadig opfyldes.

5. Fusion mellem institution for almene voksenuddannelser og institution for erhvervsrettet uddannelse, som bliver til en institution for erhvervsrettet uddannelse

I *tabel 4.5* beskrives, hvilke grundtilskud den fusionerede institution kan beholde, hvis der er tale om en fusion mellem et VUC og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole.

Tabel 4.5**Grundtilskud ved fusion mellem et VUC og en erhvervsskole, som fusionerer til en erhvervsskole**

	VUC før fusion	Erhvervsskole før fusion	Efter fusion – erhvervsskole
Basisgrundtilskud	Op til ca. 0,7 mio. kr.	Optil ca. 1,7 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode udgør basisgrundtilskuddet op 1,7 mio. kr.
Uddannelsestilskud	Op til ca. 0,2 mio. kr.	-	Op til 0,2 mio. kr.
Udkanttilskud	-	0,2 mio. kr. – 0,8 mio. kr.	Kan opretholdes såfremt udbuddet opretholdes
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Arealtilskud	Fra ca. 0 - 4 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	-	Fra ca. 0 - 4 mio. kr.
Ø-tilskud	Op til 0,2 mio. kr.	-	Op til 0,2 mio. kr.
Øvrigt tilskud (DOP-tilskud)	Op til ca. 0,6 mio. kr.	-	Op til ca. 0,6 mio. kr.
Regionalt undervisnings-tilskud	Fra 0 - 3,7 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	-	Fra 0 - 3,7 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)
Grundtilskud til kostafdelinger	-	0,3 mio. kr. – 0,9 mio. kr.	Kan opretholdes hvis kostelementet opretholdes.
Grundtilskud til skolepraktik	-	0,1-3,5 mio. kr.	Opretholdes
Byskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes
Lokalskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes
Kombinationsskoletillæg	-	Op til 1,9 mio. kr.	Kan opretholdes, hvis kriterier fastsat på finansloven stadig opfyldes
Samlet tilskud	Op til 10,4 mio. kr.	Op til 13,6 mio. kr.	Op til 24,0 mio. kr. i en 4-årig overgangsperiode. Derefter op til 23,3. kr.

Anm: Der ydes et minimumstilskud på ca. 1,4 mio. kr. pr. institution og et maksimumtilskud på ca. 6,5 mio. til VUC (ekskl. DOP-tilskud).

Kilde: Finansloven for 2020

Med undtagelse af basisgrundtilskuddet bibeholdes alle grundtilskud fra VUC, når et VUC fusionerer med en erhvervsskole og bliver til en erhvervsskole.

Begge basisgrundtilskud bibeholdes således i en overgangsperiode på 4 år, hvorefter basisgrundtilskuddet udgør 1,7 mio. kr. svarende til basisgrundtilskuddet på erhvervsskolen før fusionen.

Udkanttilskuddet kan opretholdes, såfremt udbuddet opretholdes, og den fortsættende institution godkendes som erhvervsskole. Grundtilskuddet til kostafdelingen kan endvidere opretholdes, hvis erhvervsskolen før fusionen modtog grundtilskud til kostafdelinger, og hvis kostelementet opretholdes.

Såfremt erhvervsskolen før fusionen modtager byskoletillæg, lokalskoletillæg eller kombinationsskoletillæg, vil disse kunne opretholdes, hvis den fusionerede institution fortsat opfylder kriterierne på finansloven, *jf. boks 4.1.*

6. Fusion mellem to institutioner for almene voksenuddannelser, som bliver til en institution for almene voksenuddannelser

Table 4.6 viser, hvilke grundtilskud den fusionerede institution kan beholde ved en fusion mellem to VUC'er, som bliver til et VUC.

Table 4.6
Grundtilskud ved fusion mellem to VUC'er, som fusionerer til en VUC

	VUC før fusion	VUC før fusion	Efter fusion
Basisgrundtilskud	Op til ca. 0,7 mio. kr.	Op til ca. 0,7 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode udgør basisgrundtilskuddet op 0,7 mio. kr.
Uddannelsestilskud	Op til ca. 0,2 mio. kr.	Op til ca. 0,2 mio. kr.	Der er en overgangsperiode på 4 år, hvor den nye institution bibeholder begge basisgrundtilskud. Efter 4-årig overgangsperiode udgør basisgrundtilskuddet op til ca. 0,2 mio. kr.
Geografisk grundtilskud	1 mio. kr.	1 mio. kr.	2 mio. kr.
Arealtilskud	Fra ca. 0 - 4 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	Fra 0 - 4 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	Fra 0 - 4 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)
Ø-tilskud	Op til 0,2 mio. kr.	Op til 0,2 mio. kr.	Op til 0,2 mio. kr.
Øvrigt tilskud (DOP-tilskud)	Op til ca. 0,6 mio. kr.	Op til ca. 0,6 mio. kr.	Op til ca. 1,2 mio. kr. ¹⁾
Regionalt undervisningstilskud	Fra 0 - 3,7 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	Fra 0 - 3,7 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)	Fra 0 - 3,7 mio. kr. (afhænger af geografisk dækning)
Samlet tilskud	Op til 10,4 mio. kr.	Op til 10,4 mio. kr.	Op til 12,9 mio. kr. i en 4-årig overgangsperiode. Derefter op til 12,0 mio. kr.

Anm: Der ydes et minimumstilskud på ca. 1,4 mio. kr. pr. institution og et maksimumtilskud på ca. 6,5 mio. til VUC (ekskl. DOP-tilskud). 1) DOP-tilskud afhænger af antallet af driftsoverenskomstparter på den pågældende institution. Det skønnes, at den fusionerede institution vil have driftsoverenskomstparter svarende til summen af driftsoverenskomstparter for hver institution før fusionen.

Kilde: Finansloven for 2020

Med undtagelse af basistilskuddet, uddannelsestilskud og Ø-tilskuddet bibeholdes alle grundtilskud fra før fusionen, når to VUC'er fusionerer.

Basisgrundtilskuddet og uddannelsestilskuddet bibeholdes dog i en overgangsperiode på 4 år. Derefter falder det ene bort og den fusionerede institution modtager fremadrettet kun ét basisgrundtilskud og ét uddannelsestilskud.

5. Udbetalingsmodeller og tælleprincipper

April 2020

Formål

Med dette notat skabes der et overblik over de nuværende modeller for tilskudsudbetaling og tælleprincipper for de tilskud til uddannelser og institutioner, der er omfattet af eftersynet af taxameter- og tilskudssystemet.

Indledning

I **første del** af kortlægningen beskrives de nuværende udbetalingsmodeller for de tilskud til uddannelser og institutioner, der er omfattet af eftersynet, mens **anden del** beskriver de eksisterende tælleprincipper.

Del 1 - Udbetalingsmodeller

En udbetalingsmodel beskriver, på hvilke tidspunkter tilskud udbetales, samt om og i hvilket omfang der udbetales forskud på den forventede tilskudsudbetaling. Formålet med udbetalingsmodellerne er at sikre, at institutionernes likviditet understøttes i tider med såvel aktivitetsfald som -stigninger.

Grundlæggende sondres der imellem to perioder for opgørelse af aktivitet:

- Nogle tilskudstyper udbetales *tidstro*. Det vil sige, at den tilskudsudbetaling, der finder sted i budgetåret, er baseret på den faktiske aktivitet i budgetåret.
- Andre tilskudstyper udbetales *ikke tidstro*. Her er tilskudsudbetalingen knyttet op på grundlagsåret, som er en periode på 12 måneder, som er afsluttet inden budgetåret. Det vil sige, at institutionerne kender aktivitetsgrundlaget og dermed det tilskud, der vil blive udbetalt i budgetåret, inden året begynder. Der er nogen variation i definitionen af grundlagsåret for de enkelte uddannelser.

I tider med *aktivitetsstigninger* vil institutionerne typisk have øgede undervisningsudgifter, herunder til lærernes løn. Derfor er tilskudsudbetalingerne for undervisningstaksterne i videst muligt omfang tidstro. Således vil institutionerne relativt hurtigt opleve en stigning i tilskud, når aktiviteten stiger.

I tider med *aktivitetsfald* vil institutionerne typisk have uændrede udgifter til bygninger og administration mv. Derfor er tilskudsudbetalingerne for bygnings- og fællesudgiftstaksterne koblet op på aktiviteten, som den var i grundlagsåret. Således vil institutionerne have bedre tid til at tilpasse deres fællesudgifter, når de oplever et aktivitetsfald. Derudover kender institutionerne den eksakte størrelse på tilskuddet på disse tilskudstyper, når budgetåret begynder.

Udbetalingsmodellerne er ligesom forskellige taksttyper, tillægstakster mv. ud tænkt og fastsat ud fra et rationelt formål, men samlet set medfører det en relativ kompleks og for store institutioner måske uoverskuelig administrationsmodel for udbetaling af forskud og tilskud.

Nedenstående tabel 5.1 giver et overblik over de anvendte udbetalingsmodeller for forskellige typer af tilskud (faste og aktivitetsbestemte) og forskellige underlæggende taksttyper (underkategorier af tilskud).

Tabel 5.1
Udbetalingsmodeller

Overordnet type	Typer	Udbetalingsgrundlag	Udbetalingsmodel	Forskudsmodeller
Faste Tilskud	- Grundtilskud - Udkantstilskud	Uafhængigt af aktiviteten Tilskud kendt ved budgetårets start	Kvartalsvist forud i fire lige store rater	Ingen forskud
Aktivitetsbestemte Tilskud	- Fællesudgiftstilskud - Bygningstilskud - Socialt taxameter - Andre	Pba. aktivitet i grundlagsåret Kvartalerne: 4+1+2+3 eller 1+2+3+4 Tilskud kendt ved budgetårets start	Kvartalsvist forud i fire lige store rater	Ingen forskud
	- Undervisningstilskud - Færdiggørelsestilskud - Tilskud til A-niveau - Tillægstakster mv.	Pba. aktivitet i budgetåret Tilskud <u>ikke</u> kendt ved budgetårets start	Via en af tre forskudsmodeller:	1. Periodemodell (erhvervsuddannelser) 2. Semestermodell (gymnasiale uddannelser) 3. Tilpasset periodemodell (enkeltfag)
	- Tilskud til fjernundervisning (ekskl. AMU) - Enkelte varighedsuafhængige tillægstakstilskud (på eud og amu) - Tilskud til elevbetaling på kostafdeling samt tilskud til introduktionskurser og brobygning.	Pba. aktivitet i budgetåret (tidstro)	Kvartalsvist bagud	Ingen forskud

Udbetalingsmodellen afhænger af typen af det tilskud, der udbetales. På BUVM's område kan der overordnet sondres mellem to typer af tilskud:

- A. Faste tilskud, der er knyttet til institutionen, og
- B. Aktivitetsbestemte tilskud til undervisnings-, fælles- og bygningsudgifter, som ydes på grundlag af undervisningsaktiviteten på de enkelte uddannelser på den enkelte institution.

A. Faste tilskud

Faste tilskud ydes med bestemte beløb, der er fastsat på finansloven, eller som fastsættes på vilkår angivet på finansloven. Det er grundtilskud, udkantstilskud og lignende. Tilskuddet for et budgetår til den enkelte institution vil være kendt med vedtagelsen af finansloven for det pågældende budgetår.

For faste tilskud er den normale udbetalingsmodel, at tilskuddet for et budgetår udbetales kvartalvist forud: Fire lige store rater, som hver dækker tre måneder. Der er ikke behov for forskud, da hver rate er gældende fra den første dag i kalenderkvartalet.

B. Aktivitetsbestemte tilskud

Aktivitetsbestemte tilskud ydes på grundlag af faktisk gennemført uddannelsesaktivitet og takster for de enkelte uddannelser fastsat på finansloven.

De aktivitetsbestemte tilskud kan opdeles i to typer: tilskud, som ydes på grundlag af aktiviteten i *grundlagsåret*, og tilskud, som ydes på grundlag af aktiviteten i *budgetåret*.

På baggrund af aktivitet i grundlagsåret

Ved udbetaling af fællesudgiftstilskud, bygningstilskud, socialt taxameter mv. anvendes aktiviteten i grundlagsåret. Grundlagsåret for tilskuddet i et budgetår kan være defineret som 1.-4. kvartal i det foregående år, eller som perioden fra 4. kvartal i året to år før budgetåret til 3. kvartal i året før budgetåret. Den væsentlige pointe er, at institutionerne kender aktivitetsgrundlaget og deraf størrelsen på taxametertilskuddet, når budgetåret begynder.

For denne type af aktivitetsbestemte tilskud er der ikke behov for forskud, da tilskuddet for et budgetår er kendt inden budgetårets start og dermed kan udbetales med virkning fra budgetårets start.

Som nævnt ydes tilskud til fællesudgifter og bygningsudgifter som hovedregel på grundlag af aktiviteten i grundlagsåret. Der er enkelte afvigelser herfra, hvor tilskud til fællesudgifter og bygningsudgifter udbetales tidstro. Det vil sige umiddelbart efter indberetningen af aktiviteten, som dermed ikke indgår i grundlagsåret for det kommende budgetår. Det drejer sig om fjernundervisning (tilskud til fællesudgifter), skolepraktik, fiskeriuddannelsen, kostafdelinger (forplejning og tilsyn) samt introduktionskurser og brobygning.

På baggrund af aktivitet i budgetåret

Ved udbetaling af undervisningstilskud, færdiggørelsestilskud, tilskud til A-niveau, diverse tillægstakster mv. anvendes aktiviteten i budgetåret. Institutionerne kender dermed ikke aktivitetsgrundlaget og deraf størrelsen på det samlede tilskud, når budgetåret starter.

For denne type af tilskud, der ydes efter aktivitet i budgetåret, kræves der et forskud til dækning af omkostningerne i perioden fra budgetårets start frem til den første tilskudsudbetaling på baggrund af faktisk gennemført uddannelsesaktivitet i budgetåret.

Udbetaling af taxametertilskud til undervisningsudgifter samt tillægstaksttilskud sker som hovedregel månedsvist forud på grundlag af indberetning af tilskudsberettiget aktivitet.

Til enkelte uddannelsesaktiviteter udbetales tilskud tidstro *efter* aktivitetsindberetningen. Det gælder fx tilskud til fjernundervisning (ekskl. AMU), enkelte varighedsuafhængige tillægstaksttilskud (på eud og amu), tilskud til elevbetaling på kostafdeling samt tilskud til introduktionskurser og brobygning.

Forskud

Tilskud på grundlag af aktiviteten i budgetåret medfører et behov for udbetaling af forskud til sikring af institutionernes likviditet i perioden fra budgetårets start frem til den første tilskudsudbetaling, som kan være enten 1. april eller 1. maj i budgetåret.

Grundlæggende anvendes der tre forskellige forskudsmodeller: To til fuldtidsuddannelser og en til enkeltfagsuddannelser.

Der anvendes to forskellige forskudsmodeller for fuldtidsuddannelserne, idet de har forskellig opbygning. Lidt forenklet består de gymnasiale uddannelser af sammenhængende forløb og erhvervsuddannelserne består af opbrudte forløb. Derfor anvendes hhv. semestermodellen og periodemodellen.

For enkeltfagsuddannelser anvendes en tilpasset periodemodell.

Forskud beregnes som standard sådan, at forskudsraten for en måned i budgetåret svarer til 1/12 del af aktiviteten i grundlægsåret. Der er forskel på udbetalingsmodellerne i forhold til, hvornår forskud trækkes tilbage og slutreguleres op mod det endelige tilskud.

Konsekvens ved ændring i udbetalingsmodeller

Ændring i udbetalingsmodeller fører til ændring i institutionernes tilskudsudløsende aktivitetsgrundlag.

En omlægning fra tidstro udbetalingsmodeller til udbetaling på baggrund af grundlægsårselever for samtlige tilskud vil betyde, at størrelsen på det samlede tilskud vil være kendt ved budgetårets begyndelse, da tilskud udbetales på baggrund af allerede kendt aktivitet, hvilket vil føre til øget budgetsikkerhed for institutionerne. Omvendt vil en aktivitetsstigning/-nedgang i løbet af budgetåret først give udslag i tilskud året efter. I tilfælde af en *aktivitetsstigning* vil det betyde, at institutionen vil

modtage et lavere tilskud relativt til aktiviteten i budgetåret. Omvendt vil en *aktivitetsnedgang* i året føre til, at institutionerne modtager et relativt stort tilskud i forhold til aktiviteten i budgetåret.

Som beskrevet ovenfor er variationen i mængden af udbetalingsmodeller med til at øge kompleksiteten i taxameter- og tilskudssystemet. En ensretning vil således reducere denne kompleksitet.

Del 2 – Tælleprincipper

Tælleprincipper er de principper, der fastlægger, *hvornår* den tilskudsudløsende aktivitet tælles på uddannelsen.

Tælleprincipperne er afgørende for institutionernes årselevsindberetninger og derved for de udbetalte taxametertilskud. Tælleperioderne indeholder et økonomisk incitament for institutionerne til at fastholde eleverne frem til tæledagen, da eleven så vil udløse tilskud.

En uddannelse er i uddannelsesbekendtgørelsen beskrevet med en række skoleperioder eller semestre. Skoleperioderne opdeles i tilskudssystemet i én eller flere tælleperioder. Skolerne får tilskud på baggrund af den enkelte tælleperiodes årselevstal. Dette fastsættes ved, at der for hver tælleperiode er fastsatte tæledage. Elever, der er til stede på tæledagen, udløser taxametertilskud for hele tælleperioden.

Det er de studieadministrative systemer, der ”tæller” eleverne på tæledagen, og der er på tæledagen således ikke tale om en manuel tælleproces. Skolerne sikrer også, såfremt en elev udebliver som følge af uddannelsesskift eller uddannelsesophør, at eleven udmeldes inden tælledatoen.

1. Forskellige tælleprincipper på tværs af uddannelser

Der er forskellige tælleprincipper på tværs af de forskellige uddannelser. Helt overordnet sondres der inden for BUVM's område mellem to hovedgrupper af uddannelsesaktivitet:

- fuldtidsuddannelse
- enkeltfagsuddannelse

Nedenfor beskrives tælleprincipperne for de to grupper.

Fuldtidsuddannelse

Fuldtidsuddannelse omfatter erhvervsrettet ungdomsuddannelse, erhvervsgymnasial uddannelse, almengymnasial uddannelse, kombineret ungdomsuddannelse, forberedende grunduddannelse, pædagogikum samt introduktionskurser og brobygning.

For fuldtidsuddannelse gælder det, at udbetalingen af undervisningstaxameter til institutionerne afhænger af tælleperioden. Som tidligere nævnt, er tælleperioden det antal undervisningsdage, hvor der udbetales tilskud for elever, der er optaget/aktiv på en given tælledag.

En årselev defineres som en elev undervist på fuld normaltid i 200 dage.

På de gymnasiale uddannelser er uddannelsesforløbet udelukkende skolebaseret med lange sammenhængende skoleperioder, som i tilskudssystemet derfor opdeles i semestre. Hvis eleverne på 1. semester på 3-årig stx er til stede på 60. dagen, udløser de taxametertilskud i et semester (83 dage). For elever på 2. semester udløser de taxameter for hele forårssemesteret (117 dage), hvis de er til stede på 20. dagen i 2. semester, *jf. tabel 5.2.*

På erhvervsuddannelserne, som er vekseluddannelser, er uddannelsesforløbene delt op i kortere skoleperioder, og eleverne tælles derfor hyppigere. Hvis eleverne på eud-grundforløb er til stede på 10. dagen, udløser de taxameter for 25 dage af grundforløbet. Eleverne på hovedforløbet tælles endnu hyppigere og udløser tilskud for fem dage, hvis de er til stede på 5. dagen, *jf. tabel 5.2.*

Tabel 5.2

Tælleperioder, tælledage og tælleregler for 1.g på stx og eud grund- og hovedforløb

Tilrettelæggelse	Tælleperiode (varighed i dage)	Tælledag	Tælleregel
Stx-3 årig, 1. semester	83	60.	Aktiv
Stx-3 årig, 2. semester	117	20.	Aktiv
Eud-grundforløb	25	10.	Aktiv
Eud-hovedforløb	5	5.	Aktiv

Anm.: Tabel er udsnit af bilag 5.B, der viser tælleperioder, tælledage og tælleregler på tværs af alle fuldtidsuddannelser
Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Tælleperioder, tælledage og tælleregler for alle fuldtidsuddannelser fremgår af *bilag 5.A.*

Der er forskel på tællereglerne for de forskellige uddannelser. Tællereglen definerer, hvornår eleven tæller med i opgørelsen af årselever. For både eud og gymnasiale uddannelser skal eleven være *aktiv/optaget på uddannelsen*, mens eleven på fx introduktionskurser og brobygning skal være *fysisk tilstede*.

Enkeltfagsuddannelse

Enkeltfagsuddannelse omfatter gymnasiale suppleringskurser, erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse, almene voksenuddannelser samt enkeltfag (fra hhx og htx).

For enkeltfagsuddannelse gælder det, at udbetalingen af undervisningstaxameter til institutionerne afhænger af fagets (hvv. AMU-målets) varighed, som er den tid, der udbetales tilskud for, når en elev (kursist/deltager) har bestået faget eller er aktiv/til stede på uddannelsen på et på forhånd fastsat tidspunkt i uddannelsesperioden.

Ved gymnasiale suppleringskurser og almene voksenuddannelser defineres en årselev/årskursist som en elev undervist i 812,5 klokketimer.

Ved erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse samt enkeltfag (fra hhx og htx) defineres en årselev som en elev undervist på fuld normaltid i 200 dage.

På GSK er varigheden varierende, og tælleperioden er lig med fagets varighed. Eleven udløser taxametertilskud for hele fagets varighed ved bestået eksamen, hvilket tælles på prøvedagen.

På almen voksenuddannelse (avu) er tælleperioden ligeledes lig fagets varighed, og eleven udløser taxametertilskud for hele fagets varighed. Tælleperioden må dog ikke krydse et årsskifte. Såfremt det er tilfældet, opdeles undervisningsforløbet i to tælleperioder – én før og én efter årsskiftet. Eleven udløser fuldt tilskud for hele forløbet, hvis eleven er aktiv og har betalt deltagerbetaling, når 40 pct. af forløbet er gennemført, *jf. tabel 5.3.*

Tabel 5.3**Tælleperioder, tælle dage og tælleregler for GSK og Almen voksenuddannelse**

Tilrettelæggelse	Tælleperiode (varighed i dage)	Tælledag	Tælleregel
GSK	Fagets varighed	Bestået	Prøvedagen
Almen voksenuddannelse	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling Aktiv	Når 40 pct. af forløbet er gennemført.

Anm.: Tabel er udsnit af bilag 5.C, der viser tælleperioder, tælle dage og tælleregler på tværs af alle enkeltfagsuddannelser
 Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet

Tælleperioder, tælle dage og tælleregler for alle enkeltfagsuddannelser fremgår af *bilag 5.B.*

2. Konsekvenser ved ændring i tælleprincipper

Ændringer i både *tælleperioder* og *tælle dage* vil føre til ændringer i institutionernes incitamenter og optælling af tilskudsudløsende aktivitet.

Hvis *tælleperioden* forkortes, således at eleverne tælles hyppigere, vil det i udgangspunktet give et lavere taxametertilskud. Det skyldes, at når tælleperioden forkortes, men tælledagen er uændret, vil perioden efter tælledagen være kortere. Det betyder, at frafald, der sker i den afkortede periode, ikke længere udløser tilskud. Derfor vil skolerne alt andet lige indberette færre årselever.

Hvis *tælledagen* udskydes, så eleverne tælles senere i tælleperioden, vil det ligeledes føre til lavere taxametertilskud. Det skyldes, at der er længere tid til, at eleven kan falde fra og ikke tælle med på tælledagen.

Som følge af politiske aftaler og reformer er der flere gange blevet ændret i tælleprincipper for nogle uddannelser. Når det sker, er det fast praksis, at taxametrene justeres.

Dette skete blandt andet i 2009, hvor tælleperioderne på erhvervsuddannelsernes hovedforløb blev harmoniseret og forkortet til én uges varighed. I forbindelse med denne omlægning blev taxametrene forhøjet, som følge af, at aktiviteten blev nedskrevet på FFL09 inden for en udgiftsneutral ramme. Det samme skete med omlægningen af de merkantile grundforløb fra semestermetode (20 ugers længde) til periodemodell (5 ugers længde), hvor undervisningstaksten som følge heraf blev opjusteret med 3,9 pct. Tilsvarende justeringer har fundet sted med omlægningen af gymnasiale suppleringskurser til STÅ på FFL14 og senest med ændringen af opgørelsestidspunktet for aktivitet på avu på FFL17.

Bilag 5.A. FL § 20.3 Erhvervsrettede ungdomsuddannelser

Området omfatter erhvervsuddannelser, eux, skolepraktik, fodterapeutuddannelsen, adgangsgivende kurser, lokomotivføreruddannelsen og fiskeriuddannelsen.

§ 20.3 Erhvervsrettede ungdomsuddannelser	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter	x		
Undervisningstilskud		x	
Socialt tilskud	x		
Undtagelser			
Fjernundervisning: tilskud til UNDER og FÆL			x
Skolepraktik: tilskud til FÆL og BYG			x
Fiskeriuddannelsen: tilskud til FÆL og BYG			x

FL § 20.4 Gymnasiale uddannelser

§ 20.41.01 Erhvervsgymnasiale uddannelser	Kvartalsvist forud	Semestermode	Tidstro
§ 20.42.02 Almengymnasiale uddannelser			
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter	x		
Undervisningstilskud		x	
- Socialt tilskud	x		
Undtagelser			
Fjernundervisning: tilskud til UNDER og FÆL			x

§ 20.42.11 Gymnasial supplering – GSK	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til bygningsudgifter	x		
Tilskud til administration og undervisningstilskud		x	
Undtagelser			
Fjernundervisning: tilskud til UNDER og FÆL			x

§ 20.42.11 Gymnasial supplering – GIF	Kvartalsvist forud	Semestermode	Tidstro
Tilskud til bygningsudgifter	x		
Tilskud til administration og undervisningstilskud		x	
Undtagelser			
Fjernundervisning: tilskud til UNDER og FÆL			x

FL § 20.72 Erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse

§ 20.71.02 Arbejdsmarkedsuddannelser	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter	x		

Undervisningstilskud		x	
----------------------	--	---	--

§ 20.72.03 Åben uddannelse	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter Undervisningstilskud	x	x	

§ 20.72.11 Integrationsgrunduddannelse	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter Undervisningstilskud	x	x	

FL § 20.74 Almene voksenuddannelser

§ 20.74.02 Almene voksenuddannelser	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter Undervisningstilskud	x	x	
Undtagelser Fjernundervisning: tilskud til UNDER og FÆL			x

FL § 20.75 Enkeltfag m.v.

§ 20.75.01 Hhx- og htx-enkeltfag	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter Undervisningstilskud	x	x	

FL § 20.76 Andre efter- og videreuddannelser

§ 20.76.11 Pædagogikum	Kvartalsvist forud	Semestermode- del	Tidstro
Taxametertilskud		x	

Note: Tilskud til kursusudbyder (universitet) udbetales efter STÅ-princip med særlig udbetalingsmodel.

FL § 20.83 Introduktionskurser og brobygning

§ 20.83.01 Introduktionskurser og brobygning	Kvartalsvist forud	Periodemodell	Tidstro
Tilskud til fælles- og bygningsudgifter Undervisningstilskud			x x

Bilag 5.B. Eksempler på tælleperioder, tælledage og tælleregler for fuldtidsuddannelser
Erhvervsrettet ungdomsuddannelse

Uddannelse	Varighed i dage	Tælledag	Tælleregul
Eud-grundforløb	25	10.	Aktiv
Eud-hovedforløb	5	5.	Aktiv

Erhvervsgymnasial uddannelse (hxx, htx)

Tilrettelæggelse	Varighed i dage	Tælledag	Tælleregul
3 årig, 1. G, 1. semester	100	60.	Aktiv
3 årig, 1. G, 2. semester	100	20.	Aktiv
3 årig, 2.- 3. G, 1. semester	100	20.	Aktiv
3 årig, 2.- 3. G, 2. semester	100	20.	Aktiv
4 årig, 1. G, 1. semester	75	60.	Aktiv
4 årig, 1. G, 2. semester	75	20.	Aktiv
4 årig, 2.- 3. G, 1. semester	75	20.	Aktiv
4 årig, 2.- 3. G, 2. semester	75	20.	Aktiv

Almengymnasial uddannelse (hf, stx)

Tilrettelæggelse	Varighed i dage	Tælledag	Tælleregul
Hf-2 årig, 1. G, 1. semester	83	60.	Aktiv
Hf-2 årig, 1. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Hf-2 årig, 2. G, 1. semester	83	20.	Aktiv
Hf-2 årig, 2. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Hf-3 årig, 1. G, 1. semester	83	60.	Aktiv
Hf-3 årig, 1. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Hf-3 årig, 2.- 3. G, 1. semester	83	20.	Aktiv
Hf-3 årig, 2.- 3. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Stx-3 årig, 1. G, 1. semester	83	60.	Aktiv
Stx-3 årig, 1. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Stx-3 årig, 2.- 3. G, 1. semester	83	20.	Aktiv
Stx-3 årig, 2.- 3. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Stx-4 årig, 1. G, 1. semester	83	60.	Aktiv
Stx-4 årig, 1. G, 2. semester	117	20.	Aktiv
Stx-4 årig, 2.- 4. G, 1. semester	83	20.	Aktiv
Stx-4 årig, 2.- 4. G, 2. semester	117	20.	Aktiv

Kombineret ungdomsuddannelse

Uddannelse	Varighed i dage	Tælledag	Tælleregul
KUU	25	10.	Aktiv

Forberedende grunduddannelse

Uddannelse	Varighed i dage	Tælleddag	Tælleregul
FGU	5	5.	Aktiv

Pædagogikum (praktik)

Uddannelse	Varighed i dage	Tælleddag	Tælleregul
Pædagogikum, 1. semester	83	20.	Aktiv
Pædagogikum, 2. semester	117	20.	Aktiv

Introduktionskurser og brobygning

Uddannelse	Varighed i dage	Tælleddag	Tælleregul
Introduktionskurser	1	1.	Tilstede
Brobygning	1	1.	Tilstede

Bilag 5.C: Eksempler på varighed, tælledage og tælleregler for enkeltfagsuddannelser

Gymnasiale suppleringskurser

Uddannelse	Varighed i kokketimer	Tælleregler	Tælledag
GSK	Fagets varighed	Bestået	Prøvedagen

Erhvervsrettet vokse- og efteruddannelse

Uddannelse	Varighed i dage	Tælleregler	Tælledag
FKB (AMU + eud-enkeltfag)	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling Tilstede	1. eller 2. dag
Eud-enkeltfag (uden for FKB)	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling	

Almene vokseuddannelser

Uddannelse	Varighed i Klokketimer	Tælleregler	Tælledag
Hf-enkeltfag	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling Aktiv	Når 20 pct. af forløbet er gennemført.
Almen vokseuddannelse	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling Aktiv	Når 40 pct. af forløbet er gennemført.
Forberedende voksenundervisning	Fagets varighed	Aktiv	Når 20 pct. af forløbet er gennemført.
Ordblindeundervisning for voksne	Fagets varighed	Tilstedeværelse	Forløbets sidste dag.

Enkeltfag (fra hhx, htx)

Uddannelse	Varighed i dage	Tælleregler	Tælledag
Enkeltfag (hhx, htx)	Fagets varighed	Betalt deltagerbetaling	

6. Tilpasningsbehov som følge af ændret demografi

April 2020

Formål

Dette notat kortlægger og analyserer aktivitetsudviklingen på tværs af almene gymnasier, private gymnasier, erhvervsskoler og voksenuddannelsescentre.

Formålet med analysen er at skabe et overblik over tilpasningsbehovene fremadrettet som følge af ændringer i demografi og politiske initiativer såsom oprettelsen af de nye FGU-institutioner eller indførelsen af adgangskrav på gymnasier. Analysen skal således gøre det muligt at vurdere, i hvilke områder institutioner fremadrettet står over for væsentlige tilpasninger.

Notatets opbygning

Analysen består af tre dele.

I **1. del** kortlægges aktivitetsudviklingen fra 2009 til 2018. Formålet er at give et indblik i, hvordan aktiviteten har udviklet sig de seneste 10 år. Den historiske aktivitetsudvikling udgør samtidig en vigtig baggrund for analysens anden og tredje del, der ser fremad med henblik på at afdække fremtidige tilpasningsbehov.

I **2. del** fremskrives aktiviteten på baggrund af den demografiske udvikling i årene fra 2019 til 2030. Formålet er at skabe et overblik over tilpasningsbehovet på institutionsniveau som følge af den demografiske udvikling. Der er tale om en mekanisk fremskrivning, som alene tager højde for ændringer i demografien.

I **3. del** beskrives de politiske initiativer og andre faktorer, som forventes at få betydning for den fremtidige aktivitetsudvikling. Formålet er at kvalificere den demografiske aktivitetsfremskrivning og derigennem danne grundlag for en vurdering af det samlede tilpasningsbehov.

Afslutningsvis skitseres de forventede indtægtsmæssige konsekvenser for institutionerne som følge af den demografiske udvikling baseret på Børne- og Undervisningsministeriets prædiktionsmodel.

Afgrænsninger

Analysen tager udgangspunkt i den nuværende institutionsstruktur, hvor institutioner, som er fusioneret i perioden 2009-2018, er kategoriseret under den institution, de er fusioneret til.

Analysen fokuserer derudover alene på hovedinstitutioner. Aktivitetsudviklingen på tværs af afdelinger samt tilpasningsbehov i selve udbudsstrukturen med henblik på at sikre bred geografisk dækning afdækkes ikke.

Derudover er det vigtigt at være opmærksom på, at analysen afdækker og opgør aktiviteten på *institutionsniveau*. En institutionstype kan imidlertid udbyde flere forskellige uddannelser. Fx udbyder flere erhvervsskoler - ud over erhvervsuddannelser - også hhx/htx og almene voksenuddannelser. I analysen er det altid hovedinstitutionens samlede aktivitet, der opgøres.

Analysen omfatter almene gymnasier, private gymnasier (inkl. studenterkurser), erhvervsskoler (inkl. AMU-centre, SOSU-skoler og landbrugsskoler) samt voksenuddannelsescentre, *jf. tabel 6.1*. Kategoriseringen af institutionerne følger de enkelte institutioners juridiske ophæng. Kombinerede institutioner er generelt kategoriseret som erhvervsskoler.

Tabel 6.1
Afgrensning og definition af institutionstyper i analysen

Institutionstype	Antal institutioner
Almene gymnasier	122
Private gymnasier	33
Erhvervsskoler	75
Voksenuddannelsescentre	24

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata
Anm.: Alle institutioner, der har modtaget statstilskud i perioden indgår.

Kortlægningen af aktivitetsudviklingen og den efterfølgende fremskrivning af institutionernes aktivitet tager udgangspunkt i Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata og afdækker alene statsligt finansieret aktivitet. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at kortlægningen dermed ikke tegner det fulde billede af institutionernes samlede aktivitet, eftersom fx indtægtsdækket virksomhed og kommunalt finansieret aktivitet ikke indgår.

I analysen af den historiske aktivitetsudvikling er det et opmærksomhedspunkt, at den faktiske aktivitetsudvikling er et resultat af mange forskellige (politiske, adfærdsmæssige og demografiske) faktorer. Formålet med analysen er ikke at identificere disse for at forklare, *hvorfor* aktiviteten har udviklet sig, som den har, men derimod at beskrive, *hvordan* aktiviteten har udviklet sig.

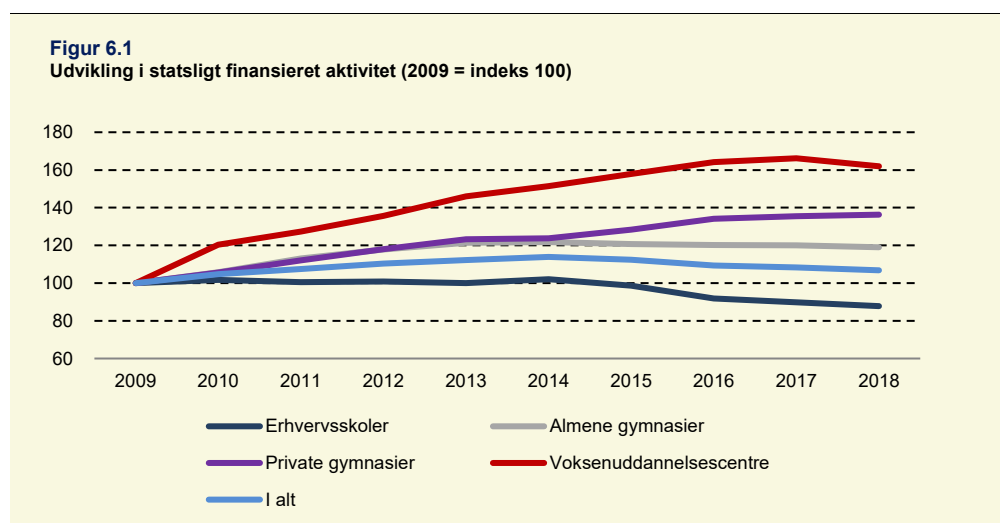
1. del - Aktivitetsudviklingen fra 2009 til 2018

I den første del af analysen kortlægges den historiske aktivitetsudvikling på institutionsniveau og på tværs af institutionstyper og regioner.

I de seneste 10 år har alle institutionstyper på nær erhvervsskolerne oplevet aktivitetsstigninger. Voksenuddannelsescentrene har oplevet den mest markante stigning i aktiviteten på 62 pct. siden 2009 efterfulgt af de almene gymnasier, der har oplevet en aktivitetsstigning på ca. 40 pct., mens private gymnasier har oplevet en stigning på 20 pct. Erhvervsskolerne har derimod oplevet et fald i aktiviteten, særligt fra 2015 og frem. I alt er aktiviteten på erhvervsskolerne faldet med 12 pct. fra 2009 til 2018, *jf. figur 6.1*.

Det bemærkes, at aktivitetsudviklingen på private og almene gymnasier følges ad til og med 2013, hvorefter aktiviteten på de private gymnasier stiger, mens aktiviteten på de almene gymnasier falder.

Samlet set er aktiviteten på tværs af uddannelsesområder steget med ca. 7 pct. fra 2009, *jf. figur 6.1*.

Kilde: Børne- Undervisningsministeriets tilskudsdata, egne beregninger

Blandt erhvervsskolerne har der været en faldende tendens i perioden 2009-2018. 77 pct. har oplevet et samlet fald i aktiviteten, mens 23 pct. har oplevet en samlet aktivitetsstigning, *jf. tabel 6.2*.

På de almene gymnasier er mønsteret det modsatte. Her har 75 pct. af institutionerne oplevet aktivitetsstigninger, mens 25 pct. har oplevet, at aktiviteten er faldet. På de private gymnasier har hele 85 pct. af institutionerne oplevet, at aktiviteten er steget, *jf. tabel 6.2*.

Også på voksenuddannelsescentrene er den samlede aktivitetsstigning udtryk for en generel tendens. 96 pct. af voksenuddannelsescentrene har oplevet aktivitetsstigninger i perioden, mens 4 pct. svarende til ét voksenuddannelsescenter har oplevet, at aktiviteten samlet set er faldet siden 2009, *jf. tabel 6.2*.

Tabel 6.2**Aktivitetsnedgange og aktivitetsstigninger på institutionsniveau i perioden 2009-2018**

Institutionstype	Andel med samlet aktivitetsnedgang	Gennemsnitlig aktivitetsnedgang	Andel med samlet aktivitetsstigning	Gennemsnitlig aktivitetsstigning
Almene gymnasier	25 pct.	-8 pct.	75 pct.	+ 26 pct.
Private gymnasier	15 pct.	-17 pct.	85 pct.	+ 30 pct.
Erhvervsskoler	77 pct.	- 21 pct.	23 pct.	+ 24 pct.
Voksenuddannelsescentre	4 pct.	-11 pct.	96 pct.	+ 64 pct.

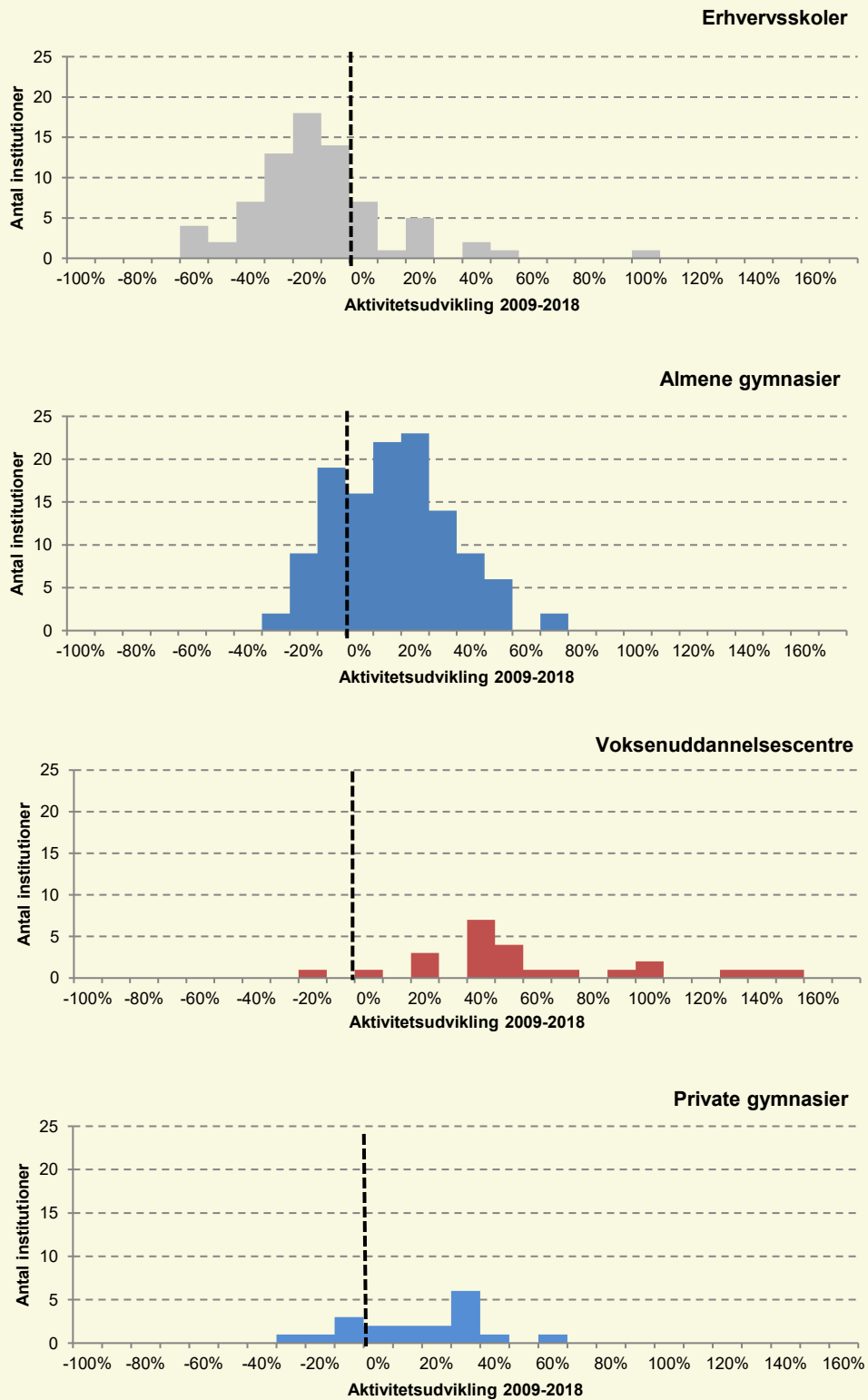
Kilde: Tilskudsdata, Børne- og Undervisningsministeriets egne beregninger.

Anm.: Tabellen viser andelen af institutioner, der har oplevet henholdsvis aktivitetsstigninger og aktivitetsnedgange i perioden 2009 til 2018. Den gennemsnitlige aktivitetsnedgang viser den gennemsnitlige aktivitetsnedgang på institutioner, der har oplevet en samlet nedgang i aktiviteten. På samme måde viser den gennemsnitlige aktivitetsstigning den gennemsnitlige aktivitetsstigning på institutioner, der har oplevet en samlet stigning i aktiviteten. Alle institutioner, der har modtaget statstilskud i perioden indgår. En institution, der ikke har modtaget tilskud i 2009 eller 2018, tæller med som en institution, der ikke har oplevet en aktivitetsnedgang. Det gælder følgende private gymnasier: Hindholm stx, Hovedstandens Kristne Gymnasium, Høje Taasstrup Private Gymnasium, Københavns Private Gymnasium, Køge Private Realskole, Skt. Petri Skole – Gymnasium, Aarhus Private Gymnasium, International School of Hellerup, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i Hjortespring.

Spredningen i aktivitetsudvikling

Ser man på spredningen i aktivitetsudviklingen på tværs af institutionstyper, er der størst variation blandt voksenuddannelsescentre og private gymnasier. For erhvervsskoler er der enkelte institutioner, der har haft en markant aktivitetsstigning, selvom størstedelen har haft en aktivitetsnedgang, *jf. figur 6.2*.

Figur 6.2
 Fordelingen i aktivitetsudviklingerne i procent fra 2009-2018 på tværs af institutionstyper

Kilde: Tilskudsdata, Børne- og Undervisningsministeriets egne beregninger.

Anm.: Institutioner, der ikke har modtaget tilskud i enten 2009 eller 2018 indgår ikke i opgørelsen. I grafen for private gymnasier, hf- og studenterkurser indgår Akademisk Studenterkursus, som har haft en aktivitetsstigning på hele 366 pct. i forhold til 2009, ikke af den simple grund, at det rent layout mæssigt ikke kan lade sig gøre.

Figur 6.2 viser, at både de private gymnasier, almene gymnasier samt voksenuddannelsescentrene overvejende har oplevet en positiv aktivitetsudvikling i perioden 2009-2018, mens erhvervsskolerne overvejende har oplevet en negativ aktivitetsudvikling. På tværs af institutionsområder er der en forholdsvis stor spredning i aktivitetsudviklingen, som har været størst på voksenuddannelsescentrene.

Aktivitetsudvikling på regionalt niveau

Både private og almene gymnasier har generelt oplevet en stigning i aktiviteten i perioden, men udviklingen varierer på tværs af regioner. *jf. tabel 6.3.*

Både på almene og private gymnasier ses en stor aktivitetsstigning i alle regioner undtagen i Region Nordjylland, hvor der er en lille stigning for almene gymnasier og et lille fald for private gymnasier. Voksenuddannelsescentrene har ligeledes oplevet en stor aktivitetsstigning i alle regioner. Aktivitetsstigningerne på voksenuddannelsescentrene er dog størst på institutioner i Region Hovedstaden og Region Sjælland. Erhvervsskoler har generelt oplevet aktivitetsnedgang i alle regioner, men nedgangen er størst i Region Syddanmark.

Tabel 6.3
Aktivitetsudvikling fra 2009 til 2018 på tværs af regioner (regionen angiver hovedinstitutionens beliggenhed)

Institutionstype	Region Hovedstaden	Region Midtjylland	Region Nordjylland	Region Sjælland	Region Syddanmark	Samlet
Erhvervsskoler	-10 pct.	-8 pct.	-13 pct.	-15 pct.	-16 pct.	-12 pct.
Almene gymnasier	24 pct.	19 pct.	3 pct.	25 pct.	16 pct.	19 pct.
Private gymnasier	49 pct.	40 pct.	-4 pct.	6 pct.	17 pct.	36 pct.
Voksenuddannelsescentre	75 pct.	48 pct.	44 pct.	89 pct.	54 pct.	62 pct.
Samlet udvikling	15 pct.	6 pct.	-1 pct.	7 pct.	1 pct.	7 pct.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata.

Anm.: Tabellen angiver aktivitetsudviklingen på tværs af institutionstyper og regioner fra 2009 til 2018. Regionerne angiver, hvor hovedinstitutionen ligger. Den røde farve indikerer, at der er tale om en samlet aktivitetsnedgang, den grønne at der er tale om en samlet aktivitetsstigning. Den gule farve indikerer, at der er tale om en lille aktivitetsstigning relativt til aktivitetsudviklingen i de andre regioner. Alle institutioner der har modtaget statstilskud i perioden indgår.

2. del - Aktivitetsfremskrivning på baggrund af demografisk udvikling 2019-2030

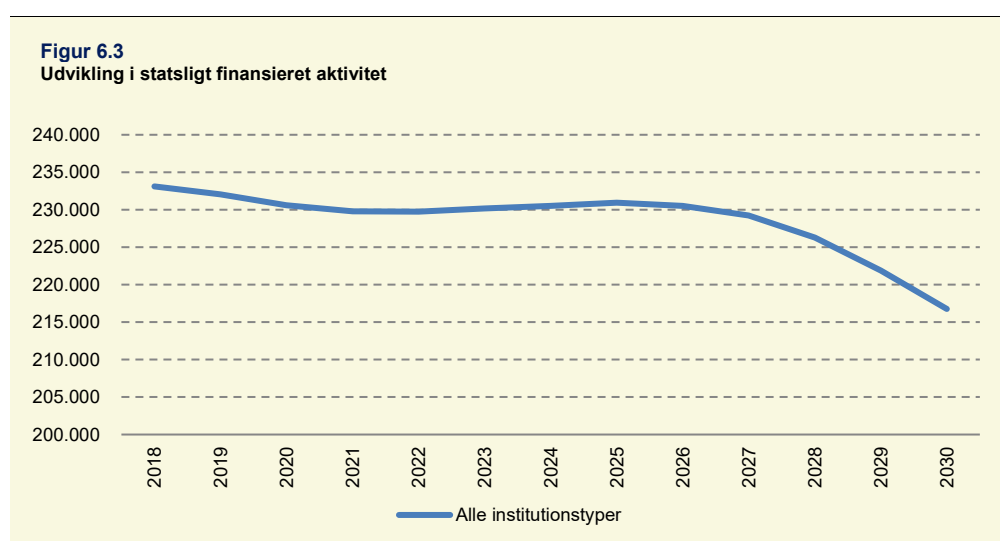
I anden del af analysen fremskrives aktiviteten på baggrund af den demografiske udvikling i årene fra 2019 til 2030. Fremskrivningen er baseret på den forventede demografiske udvikling og tager *ikke* højde for politiske tiltag mv. Øvrige faktorer afdækkes og beskrives i analysens tredje del.

Fremskrivningen foretages på institutionsniveau og afrapporteres på institutions-typeniveau på tværs af kommuner. Derudover fremskrives elevgrundlaget for hver institutionstype fordelt på kommuner med det formål at kortlægge, hvilke kommuner der står over for de største demografiske udfordringer.

At analysen er foretaget på institutionsniveau indebærer, at den ikke tager højde for den geografiske spredning af aktivitet på institutioner med flere afdelinger/udbudssteder. Det gælder særligt hele VUC-sektoren og omkring halvdelen af erhvervsskolerne. Baggrunden herfor er, at Børne- og Undervisningsministeriet modtager data for institutionerne på hovedinstitutionsniveau og dermed ikke har valide tal for aktivitet på afdelingsniveau. Eksempelvis er aktivitet afholdt på HF- og VUC Fyn opgjort i Odense, hvor hovedinstitutionen er beliggende, selvom institutionen har afdelinger i Glamsbjerg, Nyborg, Svendborg, Ærø, Faaborg, Middelfart og Sønderød. For Erhvervsskolen ZBC er al aktivitet afholdt på institutionen opgjort i Ringsted, selvom institutionen har afdelinger i Holbæk, Køge, Næstved, Roskilde, Slagelse og Vordingborg.

Fremskrivningen er baseret på det senest kendte aktivitetsniveau, hvilket er institutionernes aktivitetsindberetninger fra 2018. Disse aktivitetstal kobles med Danmarks Statistiks aldersfordelte estimater for den demografiske udvikling frem til 2030. I fremskrivningen er der taget højde for aldersfordelingen på de enkelte institutionstyper, ligesom der for den enkelte institution er der taget højde for elevernes bopælskommune i 2017, således at fremskrivningen af en institutions aktivitet bygger på den demografiske udvikling i de kommuner. For at beregne det forventede fremtidige aktivitetsgrundlag er der anvendt en antagelse om, at optaget af 16-årige på en given institutionstype følger gennemsnittet på landsplan for optaget af 16-årige på institutionstypen og så fremdeles for de øvrige elever. Analysen tager dermed ikke fuld højde for lokale afvigelser fra landsgennemsnittet. Fremskrivningen er en alt-andet-lige-betragtning i forhold til aktiviteten i 2018, hvor der er taget højde for den demografiske udvikling.

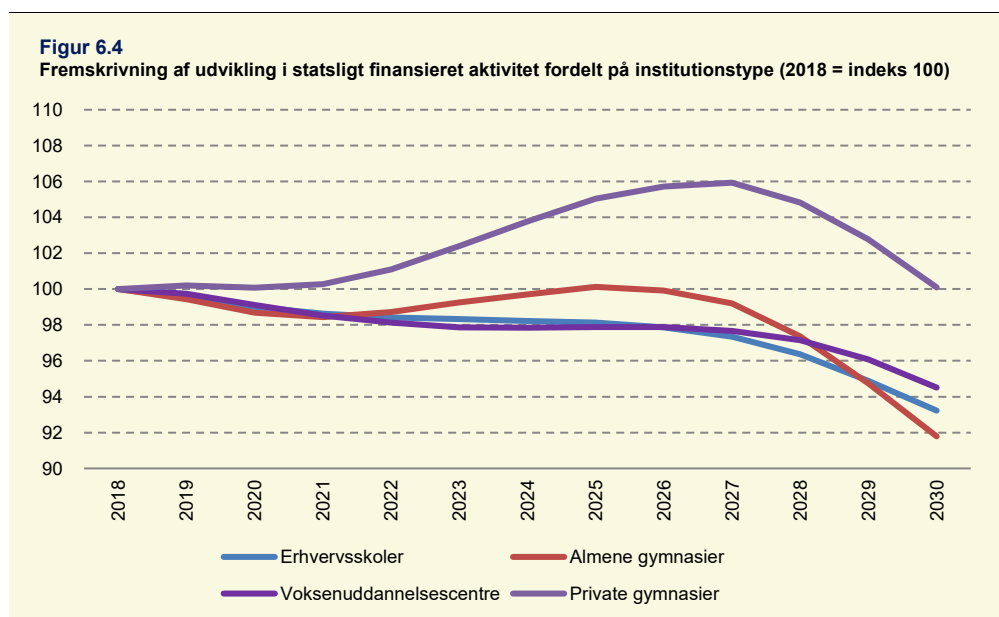
I figur 6.3 ses den nominelle fremskrivning akkumuleret for alle fire institutionstyper. Det fremgår, at den samlede aktivitet falder fra 2018 til 2030 med et enkelt knæk omkring 2024-2025.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriets egne beregninger.

Anm.: Elevfordeling på bopælskommune er ikke tilgængelig for erhvervsskolen AMU Hoverdal samt følgende private gymnasier: Hindholm stx, hovedstandens kristne gymnasium, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidrar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i hjortespring. Disse institutioner indgår ikke i opgørelsen.

Der er imidlertid betragtelig variation i udviklingen på tværs af institutionstyper, jf. figur 6.4.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriets egne beregninger.

Anm.: Elevfordeling på bopælskommune er ikke tilgængelig for erhvervsskolen AMU Hoverdal samt følgende private gymnasier: Hindholm stx, hovedstandens kristne gymnasium, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidrar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i hjortespring. Disse institutioner indgår ikke i opgørelsen.

Baseret på den beregningstekniske fremskrivning vil aktiviteten fra 2018 til 2021 falde med 2 pct. på både erhvervsskoler, voksenuddannelsescentre og almene gymnasier som følge af den demografiske udvikling. Derefter tyder beregningerne på, at udviklingen på erhvervsskoler og voksenuddannelsescentre vil stagnere frem mod 2026, mens aktiviteten på de almene gymnasier vil stige til 2018-niveau i 2024.

Forskellene på tværs af institutionstyper skyldes, at det er den pågældende institutionstypes målgruppe, der fremskrives. Gymnasierne har en smallere og yngre målgruppe sammenlignet med erhvervsskolerne, hvor aldersfordelingen er mere spredt. Når gymnasierne i fremskrivningen ser ud til at stå over for en større stigning i aktiviteten sammenlignet med fx erhvervsskolerne skyldes det, at den demografiske udvikling er større for netop deres målgruppe.

Fra 2026 og frem mod 2030 ser det i den beregningstekniske fremskrivning ud til, at både erhvervsskoler, voksenuddannelsescentre og almene gymnasier kommer til

at opleve et markant fald i aktivitetsudviklingen som følge af den demografiske udvikling.

Ser vi på perioden samlet set, viser fremskrivningen, at aktiviteten på erhvervsskoler i 2030 vil falde med på 7 pct. i forhold til 2018 som følge af den demografiske udvikling, voksenuddannelsescentre med 5 pct. ift. 2018, og de almene gymnasier med 8 pct. i forhold til 2018, *jf. figur 6.4*.

Beregningerne tyder derudover på, at aktiviteten på de private gymnasier – i modsætningen til de øvrige institutioner - kommer til stige med 6 pct. frem mod 2027, hvorefter den falder tilbage til 2018-niveauet i 2030. Den forventede aktivitetsstigning skyldes, at de fleste private gymnasier ligger i København og omegn, hvor kommunerne forventes at opleve en positiv demografisk udvikling, *jf. figur 6.4*.

Fremskrivningen viser, at størstedelen af alle institutionerne på det regulerede område står over for et fald i aktiviteten som følge af den demografiske udvikling.

Baseret på fremskrivningen forventes det, at 95 pct. af alle erhvervsskoler i 2030 vil opleve en aktivitetsnedgang sammenlignet med 2018 som følge af den demografiske udvikling. Tilsvarende forventes det, at 82 pct. af alle almene gymnasier og 79 pct. af voksenuddannelsescentrene vil opleve en aktivitetsnedgang.

De private gymnasier og studenterkurser adskiller sig ved, at det kun er lige under halvdelen, som i fremskrivningen forventes at opleve en aktivitetsnedgang i 2030 som følge af den demografiske udvikling, *jf. tabel 6.4*.

Tabel 6.4

Andel institutioner med forventet aktivitetsnedgang i 2030 sammenlignet med 2018

Institutionstype	Andel med samlet aktivitetsnedgang	Gennemsnitlig aktivitetsnedgang	Andel med samlet aktivitetsstigning	Gennemsnitlig aktivitetsstigning
Almene gymnasier	82 pct.	-13 pct.	18 pct.	+ 8 pct.
Private gymnasier	46 pct.	-11 pct.	54 pct.	+ 8 pct.
Erhvervsskoler	95 pct.	-10 pct.	5 pct.	+ 1 pct.
Voksenuddannelsescentre	79 pct.	-9 pct.	21 pct.	+ 3 pct.

Kilde: Tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriet beregninger.

Anm.: Tabellen viser andelen af institutioner, der på baggrund af fremskrivningen forventes at opleve henholdsvis aktivitetsstigninger og aktivitetsnedgange i perioden 2018 til 2030 som følge af den demografiske udvikling. Den gennemsnitlige aktivitetsnedgang viser den gennemsnitlige aktivitetsnedgang på institutioner, hvor aktiviteten samlet set forventes at falde som følge af den demografiske udvikling. På samme måde viser den gennemsnitlige aktivitetsstigning den gennemsnitlige aktivitetsstigning på institutioner, hvor aktiviteten samlet set forventes at stige som følge af den demografiske udvikling. Elevfordeling på bopælskommune for erhvervsskolen AMU Hoverdal samt følgende private gymnasier: Hindholm stx, hovedstandens kristne gymnasium, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidrar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i hjortespring, er ikke tilgængelig, og disse institutioner indgår ikke i opgørelsen.

Spredningen i den fremskrevne aktivitetsudvikling

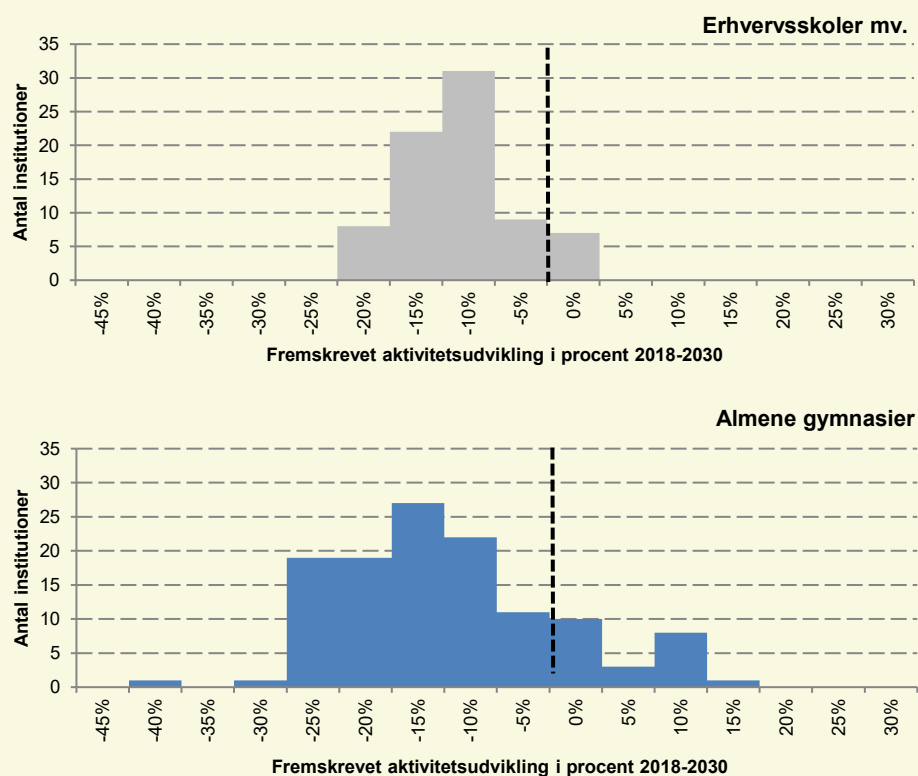
Fremskrivningen viser også, at spredningen i aktivitetsudviklingen som følge af demografisk udvikling er særlig stor på det gymnasiale område, jf. figur 6.5.

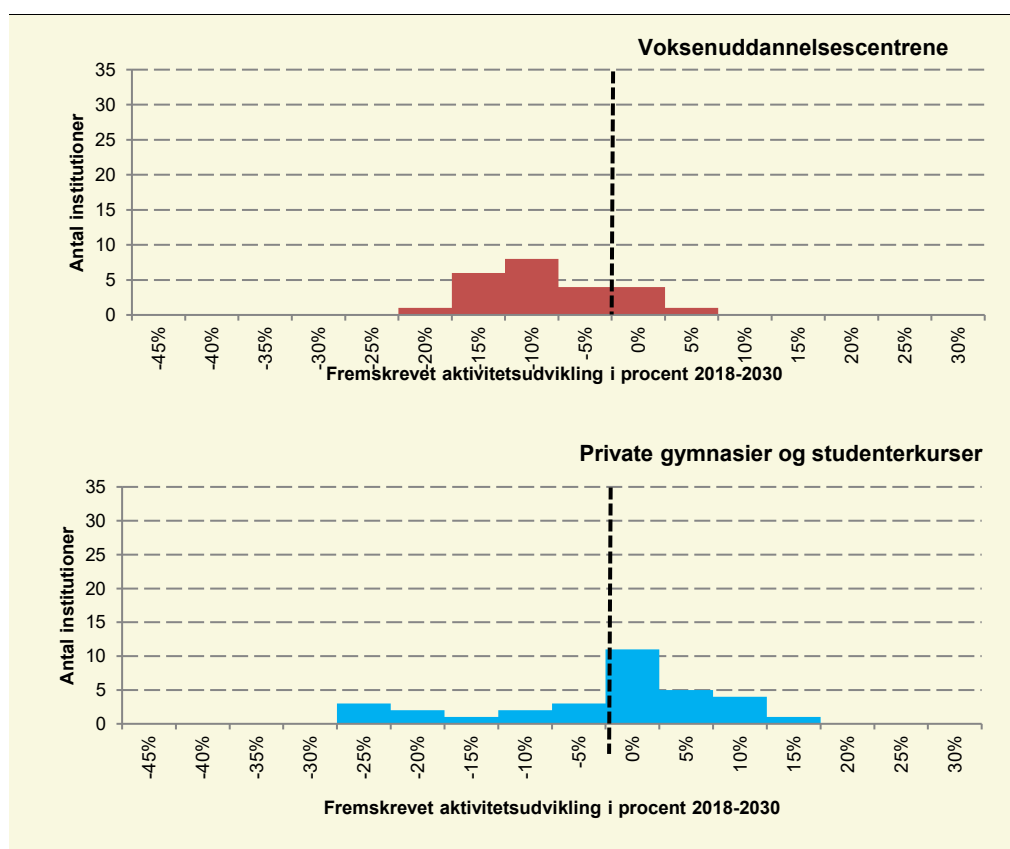
På de almene gymnasier er der i fremskrivningen en spredning i aktivitetsudviklingen frem mod 2030 på omkring 50 procentpoint mellem det gymnasium, der vurderes at have det største forventede aktivitetsfald i 2030, og det gymnasium, der forventes at have den største aktivitetsfremgang i 2030.

På erhvervsskolerne er spredningen på ca. 22 procentpoint, dvs. væsentlig mindre. Fremskrivningen viser i øvrigt også, at erhvervsskoler med den mest gunstige prognose frem mod 2030 kun akkurat fastholder det nuværende elevtal (den maksimale stigning i fremskrivningen ligger på omkring 2 pct. i 2030 i forhold til 2018), mens erhvervsskoler med den mindst gunstige udvikling kan se frem til en nedgang i antallet af elever på op til 20 pct.

Når vi ser en stor spredning på det gymnasiale område, er det et udtryk for, at udviklingen i antallet af helt unge varierer mere på tværs af land og by sammenlignet med udviklingen i erhvervsskolernes lidt bredere målgruppe.

Figur 6.5
Fordelingen i fremskrevet aktivitetsudvikling i procent fra 2018-2030 på tværs af institutionstyper

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet beregninger.

Anm.: Elevfordeling på bopælskommune er ikke tilgængelig for erhvervsskolen AMU Hoverdal samt følgende private gymnasier: Hindholm stx, hovedstandens kristne gymnasium, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidrar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i hjortespring. Disse institutioner indgår ikke i opgørelsen. Den sorte streg angiver skæringspunktet mellem en negativ og en positiv aktivitetsudvikling

Fremskrivning af aktivitetsudvikling på regionalt niveau

Fremskrivningen af aktivitetsudviklingen på baggrund af ændringer i demografien varierer også på tværs af regioner. Blandt voksenuddannelsescentre og private gymnasier er det primært institutioner i Region Hovedstaden, som ifølge fremskrivningen vil opleve en stigning i aktiviteten frem mod 2030. Samme mønster går igen blandt erhvervsskoler og almene gymnasier. Blandt de almene gymnasier er Region Hovedstaden det eneste sted, hvor aktiviteten i gennemsnit ifølge fremskrivningen *ikke* vil falde, og blandt erhvervsskoler er det gennemsnitlige fald i aktiviteten i Region Hovedstaden betydeligt lavere sammenlignet med de øvrige regioner.

På tværs af de resterende regioner og institutionstyper viser fremskrivningen generelt et fald i aktivitetsudviklingen, hvor Region Nordjylland står for det største fald efterfulgt af Region Sjælland, *jf. tabel 6.5.*

Tabel 6.5**Forventet aktivitetsudvikling fra 2018-2030 på tværs af regioner**

Institutionstype	Region Hovedstaden	Region Midtjylland	Region Nordjylland	Region Sjælland	Region Syddanmark	Samlet
Erhvervsskoler	-1,5 pct.	-6,8 pct.	-10,0 pct.	-8,6 pct.	-8,9 pct.	-6,8 pct.
Almene gymnasier	0,0 pct.	-9,3 pct.	-12,7 pct.	-13,6 pct.	-13,4 pct.	-8,2 pct.
Private gymnasier	5,1 pct.	-16,2 pct.	-6,7 pct.	-12,3 pct.	-14,2 pct.	0,1 pct.
Voksenuddannelsescentre	1,1 pct.	-5,5 pct.	-10,6 pct.	-9,5 pct.	-8,9 pct.	-5,5 pct.
Samlet udvikling	-0,1 pct.	-7,6 pct.	-11,0 pct.	-10,8 pct.	-10,6 pct.	-7,0 pct.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriet beregninger.

Anm.: Tabellen angiver den forventede aktivitetsudviklingen på tværs af institutionstyper og regioner fra 2018-2030. Regionerne angiver, hvor hovedinstitutionen ligger. Den røde farve indikerer, at der er tale om en samlet aktivitetsnedgang, den grønne at der er tale om en samlet aktivitetsstigning. Den gule farve indikerer, at der er tale om en lille aktivitetsstigning relativt til aktivitetsudviklingen i de andre regioner. Alle institutioner, der har modtaget statsfinansiering i perioden indgår. Elevfordeling på bopælskommune er ikke tilgængelig for erhvervsskolen AMU Hoverdal samt følgende private gymnasier: Hindholm stx, hovedstandens kristne gymnasium, Rudolf Steiner skolen Kvistgård, Vidrar Skolen, Rudolf Steiner-Skolen Århus, Rudolf Steiner Skolen i Odense og Micahel skolen Rudolf Steiner i hjortespring. Disse institutioner indgår ikke i opgørelsen.

Ser man på kommunerne, er spredningen i den demografiske udvikling generelt også stor. På tværs af institutionstyper er det endvidere de samme kommuner, der går igen både i toppen (der hvor den demografiske udvikling er positiv) og i bunden (der hvor den demografiske udvikling er negativ).

Kommunerne, der i fremskrivningen ser ud til at stå over for de største aktivitetsfald og aktivitetsstigninger fordelt på institutionstyper, fremgår af *tabel 6.6* og *6.7*.

Tabel 6.6**Kommuner med det største demografiske fald på tværs af institutionstyper**

Placering	Erhvervsskoler	Almene gymnasier	Voksenuddannelsescentre	Private gymnasier
1.	Lemvig (-31 pct.)	Lemvig (-38 pct.)	Thisted (-16 pct.)	Tønder (-24 pct.)
2.	Lolland (-21 pct.)	Lolland (-26 pct.)	Aabenraa (-14 pct.)	Vordingborg (-22 pct.)
3.	Bornholm (-20 pct.)	Struer (-24 pct.)	Guldborgsund (-12 pct.)	Aabenraa (-20 pct.)
4.	Tønder (-19 pct.)	Tønder (-24 pct.)	Norddjurs (-10 pct.)	Hedensted (-19 pct.)
5.	Morsø (-18 pct.)	Vordingborg (- 22 pct.)	Slagelse (-10 pct.)	Helsingør (-19 pct.)

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriet beregninger.

Anm.: Det er juridiske institutionstype, der ligger til grund for tabellen. Det indebærer, at fx en erhvervsskole, der også udbyder almene voksenuddannelse og stx som følge af en fusion med et VUC og et alment gymnasium, kun kan indgå på listen under erhvervsskoler og således ikke under *Almene gymnasier* eller *Voksenuddannelsescentre*.

Tabel 6.7**Kommuner med den største demografiske stigning på tværs af institutionstyper**

Placering	Erhvervsskoler	Almene gymnasier	Voksenuddannelses-centre	Private gymnasier
1.	København (9 pct.)	København (17 pct.)	København (7 pct.)	København (16 pct.)
2.	Frederiksberg (4 pct.)	Herlev (11 pct.)	Frederiksberg (5 pct.)	Herlev (11 pct.)
3.	Horsens (4 pct.)	Rødovre (7 pct.)	Horsens (3 pct.)	Frederiksberg (6 pct.)
4.	Lyngby-Taarbæk (3 pct.)	Frederiksberg (6 pct.)	Lyngby-Taarbæk (3 pct.)	Gladsaxe (5 pct.)
5.	Aarhus (-1 pct.)	Gladsaxe (6 pct.)	Hvidovre (3 pct.)	Brøndby (3 pct.)

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets tilskudsdata, Danmarks Statistik og Børne- og Undervisningsministeriet beregninger.

Anm.: Det er juridiske institutionstyper, der ligger til grund for tabellen. Det indebærer, at fx en erhvervsskole, der også udbyder almene voksenuddannelse og stx som følge af en fusion med et VUC og et alment gymnasium, kun kan indgå på listen under erhvervsskoler og således ikke under *Almene gymnasier* eller *Voksenuddannelsescentre*.

3. del - Beskrivelse af eksterne faktorer, der kan have konsekvenser for aktivitetsudviklingen frem i tid

Udviklingen i aktivitetsniveauet inden for de enkelte institutionstyper på Børne- og Undervisningsministeriets område afhænger ikke kun af den demografiske udvikling, men også andre faktorer, fx ændrede geografiske søgemønstre eller politiske aftaler. Fx kan ændrede regler for optag og fordeling af elever have konsekvenser for udviklingen i aktivitetsniveauet på de enkelte institutioner.

I den tredje del af analysen beskrives øvrige faktorer, som forventes at få betydning for aktiviteten fremadrettet, men som ikke i tilstrækkelig grad kan kvantificeres og medtages i modellen for den samlede fremskrivning af aktivitetsniveauet.

Ændrede geografiske søgemønstre

I de senere år har søgningen og dermed optaget og aktiviteten på ungdomsuddannelsesområdet i stigende grad været rettet mod de større byer.

Hvis denne tendens fortsætter, kan det have implikationer for bæredygtigheden af det geografisk brede udbud af ungdomsuddannelser. Institutioner, der kun udbyder et lille antal af forskellige uddannelser, vil være særligt sårbare over for denne udvikling.

Adgangskrav på gymnasierne

Generelt forventes det, at de nye adgangskrav på gymnasierne får konsekvenser for aktiviteten på de gymnasiale uddannelser fra sommeren 2019 og frem. De skærpede adgangskrav forventes at medføre et mindre fald i optaget af elever på gymnasierne som følge af de skærpede krav til ansøgernes karakterer fra grundskolen.

Hertil kommer en forventning om, at de nye adgangskrav vil medføre adfærdsændringer for en del af de elever, der er omfattet af ændringen, i form af en øget tilgang til de forberedende tilbud. Ændringen kan ligeledes medføre, at en del af aktiviteten i stedet vil tilgå erhvervsuddannelsesområdet.

Det er ikke muligt at isolere effekten af de nye adgangskrav på baggrund af søgetal og tilskudsdata. Baggrundsberegningerne for *Aftale om styrkede gymnasiale uddannelser* indeholdt dog forventninger til de skærpede adgangskravs konsekvenser for aktiviteten. Det fremgår af aftaleteksten, at henholdsvis 6 pct. fra stx, 18 pct. fra hf, 13 pct. fra hhx og 8 pct. fra htx ikke ville leve op til de skærpede adgangskrav. Disse andele er imidlertid forbundet med usikkerhed, da de ikke tager højde for bl.a. forbedrede karakterer fra grundskolen og muligheden for at opnå adgang til gymnasiale uddannelser efter at have færdiggjort et forberedende tilbud. I fremskrivningen af aktivitetsniveauet indgår således ikke eventuelle effekter af de nye adgangskrav.

Etablering af Forberedende Grunduddannelse (FGU)

Aftale om bedre veje til uddannelse og job fra 2017 betyder, at voksenuddannelsescentre fra 1. august 2019 overdrog en del af deres aktivitet til de nye FGU-institutioner.

Den forventede aktivitetsudvikling på tværs af institutioner fra 2018 til 2030 viser, at aktiviteten på tværs af voksenuddannelsescentre alt andet lige forventes at falde med 18 pct. som følge af den demografiske udvikling og FGU'en, og at samtlige institutioner står over for en aktivitetsnedgang.

De største aktivitetsnedgange forventes at være på mellem 29 og 32 pct., og samlet forventes en aktivitetsnedgang på 18 pct. Halvdelen af alle institutionerne forventes at få et fald på mere end 20 pct., mens kun ca. 20 pct. af institutionerne forventes at få et aktivitetsfald på mindre end 10 pct.

Økonomiske konjunkturer

Aktiviteten på nogle uddannelsesområder er særligt påvirkede af økonomiske konjunkturer, hvor en overordnet tendens er, at lavkonjunktur fører til øget aktivitet og vice versa. Det gælder særligt for voksenuddannelsesområdet.

Ny model for fordeling af elever

Der arbejdes på nuværende tidspunkt med udvikling af forslag til alternative modeller for elevfordeling på det gymnasiale område. Der foreligger ikke en beslutning om eventuelle ændringer heraf, men et nyt system for fordelingen af elever vil kunne have konsekvenser for aktivitetsniveauet på de enkelte institutioner. Der er ikke taget højde for alternative modeller for elevfordeling i fremskrivningen ovenfor.

Generel adfærd / ændrede politiske målsætninger

Den fremtidige aktivitetsudvikling og dermed tilpasningsbehovet på institutionsniveau kan også påvirkes af eventuelle adfærdsændringer hos både de elever/kursister, der søger ind på en uddannelse, og dem, som allerede er indskrevet. Det er

ikke muligt at korrigere fremskrivningen af aktivitetsniveauet for adfærdsændringer som uddannelsesmæssige præferencer, ændringer i økonomiske kår blandt de personer, der udgør elevgrundlaget, ændringer i frafaldsmønstre og lignende.

Udover ovenstående kan eventuelle skift i politiske målsætninger og prioriteringer ligeledes have konsekvenser for aktivitetsudviklingen, både overordnet set og på institutionsniveau.

Fremskrivning af forventede indtægtsmæssige konsekvenser for institutionerne

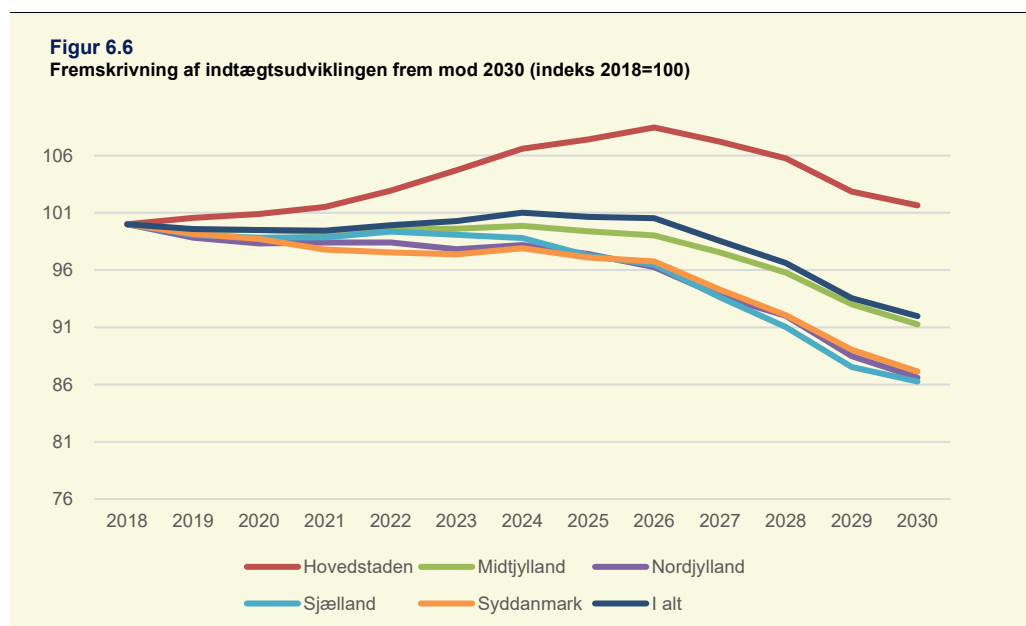
Da størstedelen af institutionernes indtægtsgrundlag er aktivitetsafhængigt, har den demografiske udvikling betydning for institutionernes indtægtsgrundlag og dermed for deres tilpasningsbehov. Til belysning heraf er anvendt data fra Børne- og Undervisningsministeriets prædiktionsmodel, som er udviklet til brug for det økonomiske tilsyn med institutionerne om institutionernes forventede indtægtsgrundlag. Prædiktionsmodellen kobler demografidata fra Danmarks Statistik, elevsammensætningen på uddannelserne, institutionernes markedsandele, elevtal samt indtægtsdata fra institutionernes årsregnskaber på almene gymnasier, erhvervsskoler og VUC'er, men omfatter ikke private gymnasier. Nedenstående beskriver således de samlede indtægtsmæssige konsekvenser for institutionerne, dvs. udover statslige tilskud også indtægter fra indtægtsdækket virksomhed, kommunalt rekvireret aktivitet mv.

Metodiske forskelle mellem prædikative tilsyn og nærværende analyse ift. fremskrivning af aktivitet

De to største metodiske forskelle i fremskrivningerne i prædikative tilsyn og nærværende analyse er, at det prædikative tilsyn fremskriver hele aktivitetsgrundlaget på institutionerne, mens nærværende analyse alene fremskriver den aktivitet, som staten betaler. Modellen til det prædikative tilsyn inddrager dermed hele indtægtsgrundlaget for institutionen. Derudover anvender nærværende analyse gennemsnitlige andele for alder på optagede elever på institutionerne i 2017. På gymnasierne var ca. 3 pct. af de optagede elever 15 år, og dermed beregnes det fremtidige elevgrundlag på institutionerne som 3 pct. af kommunens 15-årige til at beregne den forventede bestand frem mod 2030. I det prædikative tilsyn anvendes den specifikke aldersfordeling for institutionernes optag af elever. I praksis indebærer det, at prædiktionsmodellen er mere præcis på denne parameter.

Indtægtsmæssige konsekvenser baseret på prædiktionsmodellen

De kommende år frem mod 2026 er udsvingene i det forventede indtægtsniveau begrænsede, mens institutionerne fra 2027 og frem forventes at få en bevillingsnedgang på ca. 400 mio. kr. årligt frem mod 2030. Samlet set forventes de statsligt selvejende institutioner på Børne- og Undervisningsministeriets område at få et indtægtsfald på omkring 1,6 mia. kr. i 2030 sammenlignet med 2018. Der er dog tale om betydelige regionale og kommunale forskelle, *jf. figur 6.6.*

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets egne beregninger, baseret på en prædiktionsmodel for den forventede aktivitet fremadrettet på institutionerne. Modellen bygger bl.a. demografidata fra Danmarks Statistik, den nuværende elevsammensætning og institutionernes markedsandele mv. På det grundlag fremskrives det forventede aktivitetsgrundlag for de statsligt selvejende institutioner på BUVM's område frem mod 2030. Modellen anvendes i ministeriets økonomiske tilsyn.

Frem mod 2030 forventes institutionernes indtægter at falde betragteligt som følge af den demografiske udvikling. Det dækker dog over store regionale og kommunale forskelle. I Region Sjælland, Region Syddanmark, Region Midtjylland og Region Nordjylland og i samtlige kommuner i disse fire regioner forventes faldende aktivitet og tilskud svarende til et samlet fald på 1,7 mia. kr. i tilskud til institutionerne i disse regioner i 2030 sammenlignet med 2018. Institutioner, hvor hovedinstitutionen er beliggende i udkantkommuner, forventes at miste 17 pct. af deres tilskud i 2030 sammenlignet med i dag³. 31 gymnasier står bl.a. til at miste mere end 20 pct. af deres indtægter i 2030 i forhold til 2018. Heraf er ca. en tredjedel af de 31 gymnasier beliggende i Region Syddanmark, ca. 23 pct. er placeret i Region Nordjylland og tilsvarende er ca. 23 pct. beliggende i Region Sjælland. 16 pct. er beliggende i Region Hovedstaden, dog i kommuner uden for Storkøbenhavnområdet. De resterende seks pct. er beliggende i Region Midtjylland.

I Region Hovedstaden er det af metodiske og datamæssige årsager vanskeligt at opgøre de samlede konsekvenser af den demografiske udvikling for aktivitets- og tilskudsniveauet i 2030. Det forventes dog, at tilskuddene til udbud i København, Frederiksberg, Gentofte, Gladsaxe, Tårnby, Rødovre, Hvidovre, Herlev, Brøndby og Albertslund er stigende, mens aktivitet og tilskud for udbud i de øvrige kommuner i regionen vil falde.

³ Institutioner i andre kommuner kan have et udbud i en udkantkommune. Opgørelsen indeholder ikke konsekvenserne af udviklingen for aktivitet og tilskud. Samlet set forventes konsekvenserne for udkantkommunerne under ét derfor at være højere.

7. Kvalitets- og resultatbegreberne i en tilskudssammenhæng

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at afdække, hvordan kvalitets- og resultatbegreberne anvendes i en tilskudssammenhæng. Notatet beskriver både Børne- og Undervisningsministeriets eksisterende kvalitets- og resultatmål, samt de mål, der anvendes i forskningslitteraturen til beskrivelse af kvaliteten af undervisningen.

Indledning

Notatet er opdelt i fem dele:

I notatets **1. del** gives en overordnet introduktion til kvalitets- og resultatbegreberne.

I **2. del** redegøres for de kvalitets- og resultatmål, som allerede i dag anvendes på Børne- og Undervisningsministeriets område.

I **3. del** redegøres for de kvalitets- og resultatmål, som anvendes i litteraturen til beskrivelse af kvaliteten af undervisningen på hhv. de gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelserne og voksen- og efteruddannelsesområdet.

I **4. del** ses på tværgående kvalitets- og resultatmål, som er generelle for ungdomsuddannelserne.

I **5. del** beskrives erfaringerne med kvalitets- og resultatmåling på de videregående uddannelser.

Afgrænsning

Notatet bygger dels på Børne- og Undervisningsministeriets egne eksisterende kvalitets- og resultatmål, dels på eksisterende forskningsbaseret litteratur om samme. I nedenstående *tabel 7.1* er oplistet de forskningsbaserede publikationer, som er anvendt i notatet og danner baggrund for de enkelte dele.

Det skal understreges, at den udvalgte litteratur ikke er udtømmende for hverken den samlede litteratur om kvalitet- og resultatmål, ej heller kvalitetsbegrebet som sådan.

Bilag 7.A indeholder en kort beskrivelse af de anvendte studier.

Tabel 7.1

Oversigt over litteratur anvendt i studiet

Nr.	År	Forfatter	Titel
1	2011	Tænketanken DEA	Taxametersystemet under lup – En analyse af taxameterstrukturens påvirkning af effektivitet og kvalitet for de videregående uddannelser
2	2011	Rambøll	Kortlægning af elevfravær i de nordiske lande.
3	-	EMU	Viden om fravær.
4	2013	Cevea	Utlåstede konsekvenser af taxameterstyringen på ungdomsuddannelserne – Problemer og mulige løsninger
5	2014	Peter Bogetoft og Jesper Wittrup	Effektive skoler: Benchmarking af danske ungdomsuddannelsesinstitutioner med særligt fokus på gymnasierne (Kapitel 7, Rockwool)
6	2014	Jesper Wittrup, Christian Bøtcher Jacobsen og Lotte Bøgh Andersen	Fastholdelse. Hvad har betydning for omfanget af frafald? (Kapitel 8, Rockwool)
7	2014	Christian Bøtcher Jacobsen, Jesper Wittrup og Bøgh Andersen	Faglige præstationer: Hvad har betydning for gymnasieelevernes faglige resultater samt for gennemslagskraft og responsivitet i de gymnasiale Uddannelser? (Kapitel 9, Rockwool)
8	2014	Christian Bøtcher Jacobsen og Jesper Wittrup	Beskæftigelse: Hvad har betydning for, om eleven efterfølgende opnår beskæftigelse? (Kapitel 10, Rockwool)
9	2014	Rambøll, AUU, Metropol, UCC og VIA	Forskningsbaseret viden om undervisningsmiljø og trivsel
10	2016	OECD	Teaching Excellence through Professional Learning and Policy Reform
11	2017	Rambøll	Litteraturstudium. Hvordan styrkes lærernes engagement og professionelle ansvar?
12	2019	De Økonomiske Råd	Kapitel III: Produktivitet og ressourcer i det almene gymnasium

1. del – Introduktion til kvalitet- og resultatbegreberne

I den undersøgte litteratur opdeles kvalitets- og resultatmål ofte dels på subjektive og objektive mål (alt efter graden af ekstern vurdering), og dels på hvilket analyse-niveau der måles på (fx individniveau, institutions eller sektorniveau).

Et ofte anvendt kvalitetsmål, som ses som værende *objektivt*, er karakterer ved de skriftlige eksaminer. Her er der ekstern censur og klart fastsatte kriterier for høj målopfyldelse. De mundtlige karakterer anses her for at være mindre objektive, og årskarakterer er udelukkende bedømt af lærerne selv. Et eksempel på et *subjektivt* mål, som også anvendes i litteraturen, er lærernes selvoplevede gennemslagskraft ("self-efficacy"). Dette mål siger noget om, hvorvidt lærerne selv mener, de lykkes med deres opgaver og målsætninger.

De objektive mål er i høj grad møntet på at måle elevernes faglige kompetencer via karakterer, mens de subjektive mål i højere grad søger at belyse, hvor gode institutionerne er til at fremme andre formål. I lovgivningen vedr. de gymnasiale uddannelser står der fx, at de skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Lovgivningen vedr. erhvervsuddannelserne forskriver, at de skal bidrage til at udvikle elevernes interesse for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund og bidrage til deres personlige udvikling. Disse forhold er langt sværere at måle end elevernes karakterer.

Kvalitet og resultater kan derudover måles på forskellige niveauer. På *individniveau* kan der fx måles på den enkelte lærers bidrag til de faglige præsentationer blandt eleverne i den konkrete lærers fag. På *institutionsniveau* kan der ses på, hvordan gymnasierne klarer sig i forhold til hinanden (benchmarking), mens der på *sektorniveau* kan ses på, hvordan danske ungdomsuddannelser klarer sig i forhold til udlandet.

I dette notat fokuseres der først og fremmest på måling af kvalitet og resultater på institutionsniveau, da det skal ses i sammenhæng med omlægningen af taxameter- og tilskudssystemet, der netop er på dette niveau.

Kontrol af elevernes baggrund

Der lægges i studierne vægt på at kontrollere for elevernes socioøkonomiske baggrund, da denne kan påvirke målinger af fx institutionernes kvalitetsindikatorer. Ved at kontrollere herfor bliver det muligt at identificere institutionernes relative løfteevne, "[d]et vil sige deres evne til at få eleverne til at klare sig bedre, end man kunne forvente på baggrund af deres faglige og socioøkonomiske udgangspunkt" (Bogetoft og Wittrup, 2014, s. 135). Ved kontrol for elevernes socioøkonomiske baggrund indgår ofte en kombination af følgende variable:

- **Folkeskolens afgangskarakterer** indgår som en af de vigtigste kontrolvariable i analyserne, som måler elevens faglige udgangspunkt forud for gymnasiet. Flere af studierne viser, at der er en meget klar sammenhæng mellem elevernes eksamenskarakterer i grundskolen og deres karakterer i gymnasiet. På et gymnasium, hvor eleverne har et svagt fagligt udgangspunkt, vil eleverne alt andet lige også få lavere karakterer ved gymnasieeksamen. I *DØRS 2019* indgår grundskolekaraktererne dels som det samlede gennemsnit opnået ved folkeskolens afgangsprøve, dvs. på tværs af alle fag og faglige discipliner, og dels skriftlige karakterer i dansk og matematik, hvilket giver et rent og sammenligneligt mål for det faglige niveau for alle elever, da de har været udsat for de samme skriftlige prøver.
- **Forældrenes indkomst** defineres i *DØRS 2019* som summen af morens og faderens erhvervsindkomst på det tidspunkt, hvor eleven påbegynder den gymnasiale uddannelse.
- **Forældrenes uddannelsesniveau.** Fx skelnes mellem grundskole, gymnasial uddannelse, erhvervsuddannelse, kort videregående uddannelse, mellemlang videregående uddannelse, lang videregående uddannelse inkl. ph.d. samt uoplyst uddannelse.

Samlet set giver litteraturen altså et relativt nuanceret blik på kvalitets- og resultatbegreberne: disse kan ikke blot anskues fra forskellige analytiske perspektiver og niveauer, men er også afhængige af en række socioøkonomiske forhold og baggrundsvariable.

2. del – Børne- og Undervisningsministeriets egne kvalitets- og resultatmål

Der findes i dag en række eksisterende kvalitets- og resultatkrav inden for Børne- og Undervisningsministeriets område. Særligt som led i tilsynet med den faglige kvalitet på de enkelte uddannelser, som varetages af *Styrelsen for Undervisning og Kvalitet* (STUK), findes der en række veletablerede indikatorer. Denne del vil kort redegøre for de kvalitets- og resultatmål, der gør sig gældende for hhv. de gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelserne og voksen- og efteruddannelsesområdet.

Det bemærkes indledningsvis, at det eksisterende taxameter- og tilskudssystem allerede i dag indeholder resultattilskud og taxametre, som har til formål at øge kvaliteten på udvalgte ungdomsinstitutioner. Af *tabel 7.2* fremgår, hvilke kvalitets- og resultattilskud der i dag gives til de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne, herunder hvor mange midler der anvendes.

Det eksisterende taxameter- og tilskudssystem er ofte blevet kritiseret for ikke at give et entydigt incitament til at fremme uddannelseskvalitet på ungdomsuddannelserne. Systemet kritiseres for i alt for høj grad at tilgodese *kvantitet* frem for *kvaliteten* af uddannelserne. Blandt andet konkluderer tænketanken CEVEA på baggrund af en række spørgeskemaundersøgelser blandt ledere og lærere på ungdomsuddannelserne, at taxameter-systemet fører til målforskydelse fra kvalitet til kvantitet, bl.a. fordi økonomi sættes over uddannelseskvaliteten (CEVEA 2013).

Tabel 7.2
Undervisningsministeriets kvalitets- og resultattilskud i 2018 (mio. kr., 2020-*p*)

Uddannelse	Færdiggørelsetaxameter og praktikpladstilskud*
Eud	630,1 (12 pct.)
Eux	41,3 (15 pct.)
Htx	83,4 (7 pct.)
Hhx	129,2 (7 pct.)
Stx	375,5 (6 pct.)
Hf	60,6 (4 pct.)

Anm: *Praktikpladstilskuddet gives udelukkende til EUD

Kilde: CØSA

De gymnasiale uddannelser (stx, hhx, htx og toårig hf)

Det overordnede formål med de gymnasiale uddannelser er at forberede eleverne til videre uddannelse, herunder at de tilegner sig almendannelse, viden og kompetencer, jf. § 1 i lov om de gymnasiale uddannelser (LOV nr. 1716 af 27. december 2016). STUK fører tilsyn med den faglige kvalitet på uddannelserne. Af *boks 7.1* fremgår de indikatorer, som anvendes til at måle den faglige kvalitet på de gymnasiale uddannelser.

Boks 7.1**Undervisningsministeriets tilsyn med faglig kvalitet på de gymnasiale uddannelser**

STUK gennemfører en landsdækkende databaseret screening (det risikobaserede kvalitetstilsyn), som udtager de institutioner/afdelinger, som har de største udfordringer målt på følgende indikatorer:

- **Eksamensresultat (gennemsnit).** Skolen falder ud på denne indikator, hvis skolens eksamensresultater målt over en 3-årig periode og i det seneste år befinder sig blandt de 5 pct. laveste på landsplan.
- **Overgang til videregående uddannelse 27 måneder efter afsluttet 3. g eller 2. hf.** Skolen falder ud på denne indikator, hvis skolens overgang til videregående uddannelse målt over en 3-årig periode og i det seneste år befinder sig blandt de 5 pct. laveste på landsplan.
- **Frafald ét år efter påbegyndt 1. g eller 1. hf.** Skolen falder ud på denne indikator, hvis skolens frafald målt over en 3-årig periode og i det seneste år befinder sig blandt de 5 pct. højeste på landsplan.
- **Løfteevne (socioøkonomisk reference).** Skolen falder ud på denne indikator, hvis skolen har en socioøkonomisk reference, der ligger på uddannelsesområdets grænseværdi eller er lavere. Der skal være statistisk signifikante resultater for den 3-årige periode og i det seneste år, før end en skole udtages. Den socioøkonomiske reference kan ikke sammenlignes på tværs af uddannelsesområder, da det er forskellige beregninger, der ligger bag. Derfor fastsættes udtagelseskriterier specifikt for hver af de fire gymnasiale uddannelser.

Skolen skal på grundlag af selvevaluering mindst hvert tredje år udarbejde skriftlige opfølgingsplaner, som kan realiseres inden for den gymnasiale lovgivning og de økonomiske rammer for den enkelte uddannelse. STUK anbefaler, at skolerne fastlægger nogle succeskriterier, der er konkrete og evaluerbare mål, som kan danne udgangspunkt for en diskussion og vurdering af de faktiske resultater. Eksempler på 'hårde' statistiske indikatorer kan være elevfremmøde, klasseskift, frafald, karakterer, elevernes valg af studieretninger og valgfag og interne evalueringer. Eksempler på 'bløde' procesindikatorer kan være elevengagement, arbejdsdisciplin, selvstændighed og samarbejds klimaet i klasserne.

Kilde: Tilsynsplan 2019 (STUK), Tilsynsberetning 2017 (STUK) og Vejledning til bekendtgørelse – Kvalitetsudvikling og resultatvurdering inden for de gymnasiale uddannelser (2006)

Erhvervsuddannelserne

Børne- og Undervisningsministeriet har opstillet fire mål, som fungerer som mål-bare resultatmål for erhvervsuddannelsernes udvikling. Formålet med de fire mål er at sætte tydelige rammer og retning for arbejdet på uddannelsesinstitutionerne samt sikre et veldefineret opfølgingsgrundlag. *Boks 7.2* indeholder en oversigt over målene.

Boks 7.2**De fire klare mål for erhvervsuddannelsernes udvikling****Mål 1: Flere elever skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse.**

Resultatmål: Mindst 25 procent skal vælge en erhvervsuddannelse direkte efter 9. eller 10. klasse i 2020. Andelen skal op på mindst 30 procent i 2025.

Mål 2: Flere skal fuldføre en erhvervsuddannelse.

Resultatmål: Fuldførelsen skal stige fra 52 procent i 2012 til mindst 60 procent i 2020 og mindst 67 procent i 2025.

Mål 3: Erhvervsuddannelserne skal udfordre alle elever, så de bliver så dygtige som muligt.

Resultatmål: Andelen af de dygtigste elever – målt ved andel af elever med den samlede mængde fag, der afsluttes på højere niveau end det obligatoriske minimumsniveau fastsat af de faglige udvalg – skal øges år for år. *Resultatmål:* Den høje beskæftigelse for nyuddannede skal opretholdes.

Mål 4: Tilliden til og trivslen på erhvervsuddannelserne skal styrkes.

Resultatmål: Elevernes trivsel og aftagervirksomhedernes tilfredshed skal øges frem mod 2020.

Kilde: Aftale om Bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser (2014)

STUK fører tilsyn med den faglige kvalitet på erhvervsuddannelserne. Af *boks 7.3* fremgår de indikatorer som anvendes til at måle den faglige kvalitet på erhvervsuddannelserne.

Boks 7.3**Undervisningsministeriets tilsyn med faglig kvalitet på erhvervsuddannelserne**

Tilsynsprocessen indledes ved, at styrelsen gennemfører en landsdækkende screening på en række indikatorer for erhvervsuddannelsesreformens fire mål. I screeningen udtager styrelsen de institutioner, der har de største udfordringer målt på udvalgte indikatorer for reformens mål. Det bemærkes, at indikatorer for reformmål 3 endnu ikke har været anvendt i screeningen, da data ikke har været velegnede til at sammenligne skolerne på tværs, ligesom svarprocenten i virksomhedstilfredshedsundersøgelsen er for lav. Indikatorerne er:

- Antal elever som efter 9. og 10. klasse søger en erhvervsuddannelse som 1. prioritet
- Frafald fra uddannelsesstart til hovedforløb
- Frafald på grundforløbet
- Frafald på hovedforløbet
- Andel af elever, der tager fag på et højere niveau end det obligatoriske
- Andel elever med fag på ekspertniveau
- Andel elever der følger talentspor
- Andel af EUX-elever
- Beskæftigelsesfrekvens for nyuddannede
- Generel trivsel
- Virksomhedstrivsel

Screeningsindikatorerne tager udgangspunkt i de data, der er tilgængelige for institutionerne i Undervisningsministeriets Datavarehus, som er et offentligt tilgængeligt statistikværktøj, der giver adgang til data, som indberettes fra landets uddannelsesinstitutioner. Datamaterialet for indikatorerne for de fire mål vil løbende blive gjort tilgængelige i Datavarehuset i perioden 2015-2020. Af denne grund vil det risikobaserede kvalitetstilsyn med erhvervsuddannelsernes reformmål være under udvikling frem til 2020. Der kan således løbende ske justeringer af, hvilke indikatorer og data der anvendes i screeningen

Kilde: Tilsynsplan 2019 (STUK) og Tilsynsberetning 2017 (STUK)

Voksen- og efteruddannelserne

STUK fører tilsyn med den faglige kvalitet på voksen- og efteruddannelserne. Af *boks 7.4* fremgår de indikatorer som anvendes til at måle den faglige kvalitet på voksenuddannelsescentrene.

Boks 7.4**Undervisningsministeriets tilsyn med kvaliteten på voksen- og efteruddannelserne**

- Faglige resultater (jf. også boks 1 om tilsyn på de gymnasiale uddannelser)
- Kursistindberetninger (www.viskvalitet.dk)

Kilde: Tilsynsplan 2019 (STUK) og Tilsynsberetning 2017 (STUK)

Foruden de i *boks 7.4* nævnte indikatorer kan følgende indikatorer også anvendes som mål for kvaliteten på voksen- og efteruddannelserne:

- Afslutningsårsag/gennemførelses- og prøvefrekvenser på institutions- og evt. afdelingsniveau (alle uddannelser)
- Overgang til videre uddannelse eller beskæftigelse, herunder fx også længde af kursisters forløb på enkeltfag (avu og hf-enkeltfag)

3. del – Kvalitets- og resultatmål i forskningslitteraturen

Efter at have beskrevet de centrale kvalitets- og resultatmål, der findes på nuværende tidspunkt på Børne- og Undervisningsministeriets område, vender denne del af notatet sig mod den udvalgte litteratur. Følgende del redegør dermed for de kvalitets- og resultatmål, der oftest anvendes i forbindelse med hhv. de gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelserne og voksen- og efteruddannelsesområdet.

De gymnasiale uddannelser (stx, hhx, htx og toårig hf)

I eksisterende empiriske studier af målingen af kvaliteten af de gymnasiale uddannelser går en række kvalitetsmål igen, herunder *eksamenskarakterer, løfteevne, fastholdelse/gennemførelse* og *andel af elever, der fortsætter på de videregående uddannelser*.

I *Bogetoft og Wittrup (2014)* anvendes konkret følgende tre outputs til at benchmarke gymnasierne:

1. *De faglige resultater/kompetencer*, som eleverne opnår ved afsluttende eksamen. Her afgrænset til A-fagene, hvor det faglige mål er højest.
2. Skolernes evner til at *fastholde eleverne* på uddannelsen, det vil sige at undgå frafald. Måles som fastholdelse på eller gennemførelse af den konkrete uddannelse. Fortsættelse af uddannelse på en anden institution eller forsinkelse tæller ikke som frafald.
3. Elevernes videre forløb efter afsluttet ungdomsuddannelse. I hvilket omfang får eleverne *beskæftigelse* eller tager *videre uddannelse*.

I *DØRS (2019)* anvendes følgende tre mål for uddannelsesmæssigt udbytte på de gymnasiale uddannelser:

1. **Gennemførelse:** Andel af påbegyndte elever, der efter fire år har gennemført den påbegyndte gymnasiale uddannelse.
2. **Påbegyndt en videregående uddannelse:** Andel af personer med en erhvervsgymnasial uddannelse, der senest to år efter afslutning af uddannelsen, påbegynder en videregående uddannelse.
3. **Eksamensgennemsnit:** Det samlede eksamensgennemsnit ved afslutning af den gymnasiale uddannelse.

I den empiriske litteratur nævnes også en række andre mål for uddannelsesmæssig succes, som primært anvendes til at udarbejde følsomhedsanalyser, fx antal valgte A-niveau fag, tilbøjeligheden til at vælge naturvidenskabelige fag, en række forskellige mål for gymnasiekarakterer, gennemslagskraft hos lærerne (self-efficacy) og skolernes responsivitet over for bestyrelserne.

Lærerne spiller en central rolle i forhold til undervisningens kvalitet. I *DØRS (2019)* måles lærernes kvalifikationer ved *lærernes eget gymnasiegennemsnit*. Det understreges dog, at lærernes gymnasiesnit kun er en indikator for deres undervisnings-evner og derfor ikke er et fuldt dækkende mål. Dog henvises til, at *Produktivitetskommissionen (2013)* har dokumenteret en positiv sammenhæng mellem grundskoleelevers karakterer og deres læreres karakterer i gymnasiet, hvilket understøtter idéen om at anvende gymnasiesnittet som et mål for undervisningskvalifikationer.

En potentiel vigtig faktor for kvaliteten af uddannelsen er den ledelse, der bliver udøvet på ungdomsuddannelserne. I *Bøtcher Jacobsen, Wittrup og Bøgh Andersen (2014)* skelnes mellem to ledelsesstrategier: transformationsledelse (inspirere medarbejdere til selv at ønske at nå mål for målenes egen skyld) og transaktionsledelse

(belønne eller alternativt straffe medarbejderne for at nå/ikke nå målene). De konkluderer, at analyser på skoleniveau viser tegn på, at lærernes opfattelse af ledelsens tydeliggørelse af mål (transformationsledelse) og belønning af medarbejdere (transaktionsledelse) hænger positivt sammen med karaktereffekter, dvs. om skolen løfter elevernes karakterer.

Erhvervsuddannelserne

Bøtcher Jacobsen og Wittrup (2014) undersøger, hvad der har betydning for, om eleverne på erhvervsuddannelserne efter endt uddannelse opnår *beskæftigelse*. At eleverne kommer i beskæftigelse er en central målsætning for erhvervsuddannelserne, hvor der ikke i samme omfang som på de gymnasiale uddannelser er standardiserede prøver med eksternt bedømte karakterer, der kan indikere det faglige niveau på uddannelserne.

Beskæftigelse er dog et vanskeligt resultatmål, da den påvirkes af en række eksterne forhold, som institutionerne ikke har indflydelse på fx lokale beskæftigelsesforhold: *"Hvis en skoles elever, når der kontrolleres for uddannelsesretning, fagligt grundskoleniveau, sociale baggrundsfaktorer samt beskæftigelsesgraden i den lokale kommune, har bedre beskæftigelsessituation end eleverne fra andre skoler, kan det være en indikation på, at skolen har et højt fagligt niveau"* (*Bøtcher Jacobsen og Wittrup, 2014, s. 198*).

Bøtcher Jacobsen og Wittrup (2014) konkluderer, at sandsynligheden for at komme i beskæftigelse er stærkt påvirket af elevernes baggrund, særligt folkeskolekarakterer og den sociale baggrund. Modsat det gymnasiale område, finder de ingen sammenhæng mellem ledelsesstrategien og beskæftigelseseffekten, dog falder beskæftigelseseffekten med lærernes gennemsnitsalder.

Som på de gymnasiale uddannelser er *fastholdelse/gennemførelse* også et relevant resultatmål for erhvervsuddannelserne. *Wittrup, Bøtcher Jacobsen og Bøgh Andersen (2014)* viser, at der er en stærk positiv sammenhæng mellem fastholdelse på erhvervsuddannelserne med elevens sociale baggrund og faglige resultater i grundskolen. Således har elevernes faglige niveau i grundskolen, deres forældres socioøkonomiske status samt deres skolekammeraters sociale status (højere tendens til frafald, hvis kammeraterne har en fordelagtig social baggrund) stor betydning for sandsynligheden for, at de gennemfører deres uddannelse.

Voksen- og efteruddannelserne

Det har generelt været vanskeligt at finde studier, som eksplicit omhandler kvaliteten på voksenuddannelsescentre (almen voksenuddannelse – avu, forberedende voksenundervisning – FVU og ordblindeundervisning - OBU) samt arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU), som udbydes på erhvervsskoler og AMU-centre. Det har således ikke været muligt at identificere empirisk litteratur, som direkte behandler kvalitets- og resultatmål for disse områder.

4. del – Tværgående kvalitets- og resultatmål

Der findes en række tværgående kvalitets- og resultatmål, som dels anvendes af Børne- og Undervisningsministeriet, dels i den anvendte litteratur, og som går på tværs af ungdomsuddannelsesområdet.

Eleltrivsel

Både gymnasireformen fra 2016 og erhvervsuddannelsesreformen fra 2014 indeholder centrale mål om *eleltrivsel*. Der gennemføres nationale trivselsmålinger, som skal give skolernes et indblik i, hvor godt det går trivselsmæssigt, og hvor der er behov for en yderligere indsats.

I et studie om forskningsbaseret viden om undervisningsmiljø og trivsel fra 2014 konkluderer Rambøll m.fl. (2014), at den eksisterende forskning generelt viser, at der er en tæt gensidig påvirkning af elevernes faglige udbytte, undervisningsmiljøet og deres trivsel. De forskningsmæssige resultater understøtter med andre ord den almene opfattelse af, at eleverne trives bedre, når de udvikler sig og føler, at de dygtiggør sig fagligt. Samtidig lærer eleverne mere i skolen, når de trives og har det godt i skolen, hvilket er et argument for, at trivsel kan anvendes som en indikator for kvalitet på uddannelserne.

Elevfravær

En anden relevant tværgående kvalitetsindikator er *elevfravær*. I en kortlægning af elevfravær i de nordiske lande fra 2011 ses der en sammenhæng mellem elevernes ”forsømmelsesprocenter” i de forskellige fag og deres karakterniveau samt mellem uddannelsesinstitutioners gennemsnitlige fraværprocent og det gennemsnitlige karakterniveau. Hertil kan fravær øge elevens risiko for at falde fra uddannelsen, og fravær kan endvidere medføre et lavere fagligt niveau i undervisningen på grund af flere gentagelser (jf., EMU Viden om fravær).

Lærernes rolle og tiltro til egne evner

En central faktor for kvaliteten af undervisningen på ungdomsuddannelserne er dygtige undervisere. I OECD's ISTP-rapport⁴ for 2016 fremhæves det, at *læreres tiltro til egne evner* (’self-efficacy’) kan have positiv betydning for elevers resultater, ligesom der påpeges en positiv sammenhæng mellem self-efficacy og jobtilfredshed (OECD, 2016). *Botcher Jacobsen, Wittrup og Bøgh Andersen (2014)* finder ligesom OECD en signifikant positiv sammenhæng mellem gymnasiernes faglige løfteevne og lærernes selvoplevede gennemslagskraft.

Under antagelse om, at professionelle, motiverede og engagerede lærere bidrager til undervisning af høj kvalitet samt forbedrede elevpræsentationer, udarbejdede Rambøll i 2017 et litteraturstudie af den eksisterende forskning om, hvordan man kan definere og karakterisere lærernes engagement og professionelle ansvar, og

⁴ International Summit on the Teaching Profession (OECD)

hvilke metoder og praksisser, som kan styrke lærernes motivation, engagement og professionelle ansvar. I forlængelse heraf udarbejdede Danske Underviserorganisationers Samråd (DUS) og Undervisningsministeriet 12 pejlemærker for god undervisning, *jf. boks 7.5*.

Boks 7.5

Danske Underviserorganisationers Samråd og Undervisningsministeriets 12 pejlemærker for god undervisning

Formål og værdier

1. God undervisning fremmer elevernes faglige, sociale og personlige udvikling og dannelse og lever op til uddannelsens mål, formål og værdier

Rammer og forudsætninger for god undervisning

2. God undervisning bygger på lærernes engagement, motivation og professionelle ansvar og dømmekraft.
3. God undervisning udføres og udvikles af fagligt og pædagogisk kompetente og opdaterede lærere.
4. God undervisning sker inden for tidsmæssige, fysiske og organisatoriske rammer, der skaber rum til faglig dialog, udvikling, planlægning, opfølgning og feedback.
5. God undervisning udvikles fagligt og pædagogisk i et miljø præget af tillid, åbenhed og samarbejde.

God undervisning – i samspillet mellem lærer og elever

6. God undervisning har faglig ambition, en tydelig retning og struktur.
7. God undervisning bygger på høje forventninger til alle elever og fremmer elevernes progression.
8. God undervisning fremmer og praktiserer demokratiske principper.
9. God undervisning bygger videre på og udvider elevernes erfaringsverden.
10. God undervisning sker i et trykt læringsmiljø med rum til at stille spørgsmål, reflektere og begå fejl.
11. God undervisning bygger på gensidig respekt mellem lærere og elever.
12. God undervisning er varieret og sætter elevgruppens mangfoldige kompetencer i spil.

Anm.: Pejlemærkerne udgør ikke en facitliste, men blev lavet som et oplæg til en lokal og national faglig debat om, hvad god undervisning er og hvordan god undervisning skabes.

Kilde: DUS og UVM, februar 2017

5. del – Kvalitets- og resultatmål – De videregående uddannelser

Selvom der er store forskelle på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser, har taxameterssystemerne en række fællestræk, og derfor er det interessant at se på, om de resultater der fremføres i litteraturen om taxameterstyringen af de videregående uddannelser kan overføres til ungdomsuddannelserne.

Den 24. november 2017 blev der indgået en bred politisk aftale om at gennemføre en reform af bevillingssystemet for de videregående uddannelser. Fokus i det nye bevillingssystem er på at understøtte kvaliteten af uddannelserne, styrke sammenhæng mellem uddannelser og arbejdsmarkedet samt give den enkelte uddannelsesinstitution mere rum for ledelse og prioritering gennem et enklere og mere transparent bevillingssystem.

Konkret består det nye bevillingssystem af tre grundelementer: et grundtilskud (25 pct.), et aktivitetstilskud (67,5 pct.) og et resultattilskud (7,5 pct.). Det nye bevillingssystem trådte i kraft 1. januar 2019. Det nye system indebærer et nyt fokus på performance- og resultattilskud, som skal understøtte øget faglig kvalitet og relevans af den enkelte uddannelse. Resultattilskuddet udmøntes gennem to tilskud:

- et *beskæftigelsestilskud*, der måler på nyuddannedes beskæftigelsesgrad i 12.- 23. måned efter afslutningen af studierne. Høj beskæftigelse er en indikator for, at

en uddannelse har tilført de, som har gennemført uddannelsen, kompetencer der er efterspurgt, hvilket bl.a. vil sige, at uddannelsen er relevant og har en vis kvalitet.

- et *studietidstilskud*, hvor tilskuddet er knyttet op på forholdet mellem den gennemsnitlige studietid på normeret tid og den enkelte institutions faktiske studietid, idet der er en positiv sammenhæng mellem antallet af undervisnings- og vejledningstimer og studieintensitet samt læringsudbytte på studierne og erhvervsindkomst senere i livet.

Forud for udviklingen af det nye bevillingssystem for videregående uddannelser (2019) udarbejdede Uddannelsestænketanken DEA i 2011 en større analyse af taxameterstrukturens påvirkning af effektivitet og kvalitet for de videregående uddannelser. Heri konkluderer de blandt andet, at *”der er en række indikatorer (undervisningsintensitet, konfrontationstid, holdstørrelse, undervisernes kompetencer, forskningsbaseret undervisning eller for professionshøjskolerne og erhvervsakademierne praksisnær undervisning red.), der viser, at taxametersystemet gennem uddannelsesinstitutionernes adfærdsændringer har påvirket eller haft betydning for undervisningskvaliteten (i en negativ retning red.)”* (DEA 2011, s. 48).

For at styrke incitamentet til at fremme kvaliteten i uddannelserne anbefaler DEA i analysen, at der nedsættes et taxameterudvalg, som skal udvikle en model for tildeling af kvalitetsbonus. Idéen om en kvalitetsbonus kommer fra Sverige, som i 2013 indførte en kvalitetsbonus til landets videregående uddannelser. Kvalitetsbonusen bliver uddelt på baggrund af en kvalitetsevaluering af institutionerne med særligt fokus på uddannelsernes resultat, dvs. hvad de har opnået i forhold til bekendtgørelser, som er relateret til uddannelserne. Der ses på 1) stikprøvebedømmelse af de studerendes selvstændige projekter, 2) selvevalueringer fra universiteterne og 3) spørgeskemaundersøgelse til dimittender i forhold til om de har opnået relevante kompetencer.

Kvalitetsevalueringerne bliver foretaget af en bedømmergruppe primært bestående af uddannelseseksperter, men studerende og repræsentanter fra erhvervslivet indgår også i gruppen. De uddannelser som får den højeste bedømmelse i Högskoleverkets kvalitetsevalueringer vil blive genstand for en kvalitetsbaseret resourcetildeling, som fordeles i forhold til antallet af helårsstuderende på de evaluerede uddannelser, som har fået den højeste bedømmelse på en tretrinsskala. Det er ikke hensigten, at nogle uddannelser skal have færre statslige midler, men at de bedste får en kvalitetsbaseret bonus. Det er ca. 2-4 pct. af den samlede statslige bevilling til institutionerne. Ordningen er blevet kritiseret for at være for komplekst et område at måle på og for at skævvride tildelingen af midler til de ”gode” skoler, som måske ikke i samme grad har behov for midlerne og fastholde de ”dårlige” i en ond negativ spiral.

Bilag 7.A. Kort sammenfatning af anvendte studier

Nr.: 1
År: 2011
Forfatter: Tænk tanken DEA
Titel: Taxametersystemet under lup – En analyse af taxameterstrukturens påvirkning af effektivitet og kvalitet for de videregående uddannelser

Undersøgelsens fokus er taxametersystemet på de videregående uddannelser (erhvervsakademier, professionshøjskoler og universiteter) forstået som henholdsvis bevillingssystem og incitamentsystem, og hvordan det påvirker institutionernes rammevilkår og adfærd i arbejdet med at skabe uddannelser af høj kvalitet. Formålet er at bringe mere viden ind i debatten om indretningen af taxametersystemet for de videregående uddannelser. Mere specifikt undersøges:

- hvordan taxametersystemet har udviklet sig historisk
- hvordan den styringsmæssige kontekst, som systemet er en del af, har ændret sig
- hvad der kendetegner selve takstfastsættelsen og målet derfor
- hvilke konsekvenser taxametersystemet vurderes at have på adfærden på uddannelserne
- hvordan bevillingssystemet ser ud i fire udvalgte lande

Med afsæt i de danske erfaringer og et blik ud i verden efter erfaringer i Norge, Sverige, Nederlandene og England skitseres syv centrale indsigter og tre anbefalinger:

- *Syv centrale indsigter:* 1) et kompleks bevillingssystem, 2) historisk betingede takster, 3) en mangfoldighed af styringsredskaber på institutionerne, 4) taxametersystemet er et effektivt styringsredskab, 5) taxametersystemet påvirker rammerne for undervisning mod stordrift, 6) forskelle i udlandet og 7) et fald i taxametrene i de seneste år.
- *Tre hovedanbefalinger:* 1) et effektivt, men også enkelt og overskueligt system, 2) stabil stigning i taxameteret – frem til 2020 og 3) en taxameterbonus for uddannelseskvalitet.

Nr.: 2
År: 2011
Forfatter: Rambøll
Titel: Kortlægning af elevfravær i de nordiske lande

Kortlægningen (bestilt af Undervisningsministeriet) undersøger elevs fravær i Danmark og i udvalgte nordiske lande (Finland, Norge og Sverige) bl.a. ved gennemgang af tilgængelig viden på området (statistik, undersøgelser, forskning og

lign.) og interviews. Undersøgelsens resultater skal bruges som en del af grundlaget for en kommende kampagne til nedbringelse af fravær.

Kortlægningen ser bl.a. på studier af konsekvenserne af elevernes fravær og konkluderer, at der kun eksisterer ganske lidt dansk forskning med direkte fokus på konsekvenser af fravær i folkeskolen og på ungdomsuddannelser. Overordnet set viser kortlægningen, at der generelt blandt myndigheder, skoler samt forskere er en antagelse om, at fravær (højt fravær) blandt elever i folkeskolen og ungdomsuddannelser har eller kan have konsekvenser for den enkelte elev. Disse konsekvenser beskrives typisk som betydende for faglige præstationer, trivsel, omfang af fravær ved en efterfølgende uddannelse samt frafald ved en ungdomsuddannelse. Interviewene underbygger, at der er en intuitiv forståelse blandt politikere, praktikere og forskere, i forhold til, at et højt fravær har betydning for blandt andet faglige præstationer. Det understreges dog, at det ikke er dokumenteret forskningsmæssigt.

Nr.: 3
År: -
Forfatter: EMU – Danmarks Læringsportal
Titel: Viden om fravær

Kort opsamlende notat om konsekvenserne ved og årsagerne til fravær i hhv. folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

Nr.: 4
År: 2013
Forfatter: Cevea
Titel: Utilsigtede konsekvenser af taxameterstyringen på ungdomsuddannelserne – Problemer og mulige løsninger

Denne rapport forsøger gennem interviews, eksisterende litteratur og en større spørgeskemaundersøgelse at afdække de samlede effekter af taxameterstyringen på ungdomsuddannelserne. Afdækningen finder en række u hensigtsmæssige virkninger, der er opstået som konsekvens af den nuværende taxameterstyring, og som strider imod den oprindelige hensigt med systemet.

- *Fem udfordringer ved taxametersystemet:* 1) Taxametersystemet fører til målforskylde fra kvalitet til kvantitet, 2) Taxametersystemet er ikke omkostningsnært – systemet er blindt for sociale udfordringer, 3) Taxameterreformen fører til øget polarisering af elever fra uddannelsesfremmede hjem, 4) Elever, der har valgt forkert, fastholdes længere tid og 5) Stigende udgifter til markedsføring.
- *Syv anbefalinger til forbedring af taxameterstyringen:* 1) Fra tælle dage til 'glidende' optælling, 2) Indførelse af et overflytningstaxameter, 3) Afskaffelse af færdiggø-

relsestaxameteret, 4) Holdtaxameter som supplement til elevtaxametre, 5) Socialfaktor i udbetaling af taxametertilskud, 6) Binding på undervisningstaxameteret og 7) Tværgående samarbejde inden for geografiske områder.

Nr.: 5
År: 2014
Forfatter: Rockwool, Peter Bogetoft og Jesper Wittrup
Titel: Effektive skoler: Benchmarking af danske ungdomsuddannelsesinstitutioner med særligt fokus på gymnasierne (Kapitel 7)

Kapitlerne 7 til 11 i Rockwool-rapporten "Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne" forsøger at sætte tal på diskussionerne om karakterforskelle, frafaldsproblemer, efficiens og kvalitet af de danske ungdomsuddannelser. Kapitlerne bygger på statistiske analyser af et omfattende registerdata om alle danske studerende, spørgeskemadata indsamlet som en del af projektet samt inddraget data om institutionernes økonomi og de ansattes karakteristika.

I kapitel 7 diskuteres det, hvorledes de danske ungdomsuddannelser kan benchmarkes, og der præsenteres omfattende analyser af den relative efficiens af de almene gymnasier. Analyserne viser, at de almene gymnasier præsterer relativt ens. Dette er ikke overraskende, eftersom gymnasierne er underlagt ensartede rammebetingelser og krav. De gennemsnitlige forbedringspotentialer er typisk i størrelsesordenen fem til ti procent. Ud over disse potentialer er der rig mulighed for forbedringer inden for mere afgrænsede områder, for eksempel forbedringer af elevernes matematiske læring, uden at det påvirker fagligheden på andre områder.

De beregnede potentialer bygger kun på sammenligning med andre tilsvarende institutioner. Det betyder, at potentialerne kan søges realiseret ved gensidig erfaringsudveksling og ved anvendelse af bedste danske praksis. I kapitel 11 sammenligner vi ungdomsuddannelserne i Danmark med andre lande og finder noget større forbedringspotentialer.

De danske registerdata gør det muligt at lave gode mål for skolernes ydelser, herunder deres evne til at løfte eleverne fagligt, fastholde dem og at sikre dem efterfølgende beskæftigelse. På den anden side er ressourceopgørelserne noget mindre sofistikerede, og specielt på erhvervsuddannelserne vanskeliggør det benchmarkinganalyser.

Nr.: 6
År: 2014
Forfatter: Rockwool, Jesper Wittrup, Christian Bøtcher Jacobsen og Lotte Bøgh Andersen
Titel: Fastholdelse. Hvad har betydning for omfanget af frafald? (Kapitel 8)

Kapitlerne 7 til 11 i Rockwool-rapporten "Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne" forsøger at sætte tal på diskussionerne om karakterforskelle, frafaldsproblemer, efficiens og kvalitet af de danske ungdomsuddannelser. Kapitlerne bygger på statistiske analyser af et omfattende registerdata om alle danske studerende og spørgeskemadata indsamlet som en del af projektet samt inddraget data om institutionernes økonomi og de ansattes karakteristika.

I kapitel 8 ses der en ganske stor variation mellem skoler i forhold til niveauet af fastholdelse. Kapitlet gennemgår først den teoretiske litteratur om fastholdelse og ser derefter på, hvordan man inden for uddannelsestyper kan forklare fastholdelse ud fra henholdsvis elevernes baggrund og karakteristika ved skolen.

Undersøgelserne viser, at på både gymnasier og erhvervsuddannelser har forhold som elevernes faglige niveau i grundskolen, deres forældres socioøkonomiske status samt deres skolekammerater stor betydning for sandsynligheden for, at de gennemfører deres uddannelse. På skoleniveauet lader lederne strategier og målprioritering til at have en vis betydning for fastholdelsen.

Nr.: 7
År: 2014
Forfatter: Rockwool, Christian Bøtcher Jacobsen, Jesper Wittrup og Bøgh Andersen
Titel: Faglige præstationer: Hvad har betydning for gymnasieelevernes faglige resultater samt for gennemslagskraft og responsivitet i de gymnasiale Uddannelser? (Kapitel 9)

Kapitlerne 7 til 11 i Rockwool-rapporten "Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne" forsøger at sætte tal på diskussionerne om karakterforskelle, frafaldsproblemer, efficiens og kvalitet af de danske ungdomsuddannelser. Kapitlerne bygger på statistiske analyser af et omfattende registerdata om alle danske studerende og spørgeskemadata indsamlet som en del af projektet samt inddraget data om institutionernes økonomi og de ansattes karakteristika.

Dette kapitel diskuterer, hvordan performance kan defineres på en række forskellige måder. Det har eksempelvis betydning, om performance defineres som processer eller endemål, om det måles subjektivt eller objektivt, og om det måles på individniveau eller organisationsniveau. Kapitlet tager fat på forskellige typer performancemål, og hvordan de kan forklares af forhold på henholdsvis elev- og skoleniveau.

Kapitlet viser for det første, at elevernes faglige præstationer på de gymnasiale uddannelser er tæt knyttet til elevernes socioøkonomiske baggrund og deres faglige niveau fra grundskolen. For det andet tyder analyserne på, at på skoleniveau kan lærernes opfattelse af, at lederen tydeliggør målene og belønner dygtige medarbejdere, være vigtig for, at skolen løfter elevernes karakterer.

Endelig ser kapitlet på alternative performancemål og finder, at på de skoler, hvor skolerne løfter eleverne på de objektivt målte karakterer, har lærerne også en større oplevelse af at have gennemslagskraft over for eleverne. Lærernes følelse af gennemslagskraft tenderer til at være større på skoler, hvor lærerne mener, at rektor tydeliggør målene og belønner dygtige medarbejdere. Endelig hænger bestyrelsens oplevelse af, at skolen er responsiv, sammen med forhold ved skolens lærere, lederen og skoletypen.

Nr.: 8
År: 2014
Forfatter: Christian Bøtcher Jacobsen og Jesper Wittrup
Titel: **Beskæftigelse: Hvad har betydning for, om eleven efterfølgende opnår beskæftigelse? (Kapitel 10)**

Kapitlerne 7 til 11 i Rockwool-rapporten "Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne" forsøger at sætte tal på diskussionerne om karakterforskelle, frafaldsproblemer, efficiens og kvalitet af de danske ungdomsuddannelser. Kapitlerne bygger på statistiske analyser af et omfattende registerdata om alle danske studerende og spørgeskemadata indsamlet som en del af projektet samt inddraget data om institutionernes økonomi og de ansattes karakteristika.

En central målsætning for erhvervsskolerne er, at eleverne kommer i beskæftigelse, når de er færdige med uddannelsen. Beskæftigelse er imidlertid også en vanskelig målsætning, fordi den ligeledes er påvirket af forhold uden for skolens indflydelse.

Kapitlet viser, at sandsynligheden for at komme i beskæftigelse er stærkt påvirket af elevernes baggrund, hvor især folkeskolekarakterer og den sociale baggrund spiller ind. På skoleniveauet har ledelsesstrategien ikke en signifikant betydning, men det har lærernes aldersprofil til gengæld. Således falder beskæftigelseseffekten med lærernes gennemsnitsalder.

Nr.: 9
År: 2014
Forfatter: Rambøll, Aarhus Universitet, Professionshøjskolen Metropol, UCC Professionshøjskolen og VIA University College
Titel: **Forskningsbaseret viden om undervisningsmiljø og trivsel**

Publikationen samler konklusionerne fra 10 års forskning og giver bud på, hvordan viden om, hvad der virker, kan styrke undervisningsmiljøet og elevernes trivsel.

Trivsel og faglig udvikling konkluderes at være to sider af samme sag, da den eksisterende forskning generelt viser, at der er en tæt gensidig påvirkning af elevernes

faglige udbytte, undervisningsmiljøet og deres trivsel. De forskningsmæssige resultater understøtter med andre ord den almene opfattelse af, at eleverne trives bedre, når de udvikler sig og føler, at de dygtiggør sig fagligt. Samtidig lærer eleverne mere i skolen, når de trives og har det godt i skolen.

Nr.: 10
År: 2016
Forfatter: OECD
Titel: **Teaching Excellence through Professional Learning and Policy Reform – Lessons from around the world**

Denne publikation er en baggrundsrapport udarbejdet til brug for ”the sixth International Summit on the Teaching Profession” som blev afholdt i 2016. I rapporten beskrives de fælles karakteristika, som definerer den gode lærer, og det undersøges hvordan lærerne – både politisk og i praksis - hjælpes til at styrke disse egenskaber.

Nr.: 11
År: 2017
Forfatter: Rambøll
Titel: **Litteraturstudium. Hvordan styrkes lærernes engagement og professionelle ansvar?**

Litteraturstudiet er gennemført på opdrag fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet til brug i regi af en fælles arbejdsgruppe mellem Undervisningsministeriet og Dansk Underviserorganisationers Samråd.

Formålet med litteraturstudiet har været todelt. Dels har det været formålet at frembringe viden om, hvordan lærernes engagement og professionelle ansvar kan defineres og karakteriseres. Der er i den forbindelse valgt at se nærmere på lærernes self-efficacy (dvs. opfattelsen af egne ’mestringsevner’), motivation, engagement og professionelle ansvar, idet alle fire begreber er en del af samme forskningsfelt og i øvrigt er nært sammenhængende. Dels har det været formålet at bidrage med viden om metoder, indsatser, tiltag og praksisser, som kan styrke lærernes self-efficacy, motivation, engagement og professionelle ansvar samt de eventuelle resultater heraf i form af en styrket undervisningspraksis og øget trivsel og læring hos eleverne.

Litteraturstudiet viser, at forskningen om virkningsfulde indsatser, metoder, tiltag og praksisser kan grupperes i følgende fire temaer: 1) Kapacitetsudvikling, 2) Samarbejdsrelationer, 3) Ledelse og 4) Rammer

Nr.: 12
År: 2019
Forfatter: De Økonomiske Råd (Formandskabet)
Titel: Kapitel III: Produktivitet og ressourcer i det almene gymnasium

I analysen undersøges effekten af ændrede tilskud til de almene gymnasier. Det gøres med udgangspunkt i indførslen af takststyring i 2008, som indebærer ensretning af tilskuddene pr. elev. Reformen medførte, at nogle gymnasier oplevede en stigning og andre et fald i tilskuddene pr. elev. I analysen undersøges virkningen af disse ændringer på en række mål for læringsudbytte, hvoraf de vigtigste er færdiggørelse af den gymnasiale uddannelse, karakterer og tilbøjelighed til at læse videre.

Analysen finder ikke evidens for, at ændrede tilskud påvirker gymnasiernes produktion målt ved elevernes læringsudbytte. Efter de senere års besparelser er gymnasiernes tilskud faldet til et niveau, som ligger i underkanten af analysens erfaringsområde. Derfor påpeger DØRS, at man ikke kan anvende analysens resultater til at konkludere, at fremtidige besparelser ikke vil påvirke læringsudbyttet og øge produktiviteten på gymnasierne.

I studiet gennemgås en række empiriske analyser for de vestlige lande. Gennemgangen viser tegn på, at yderligere økonomiske ressourcer til grundskolen har en lille effekt på elevernes læring. En del studier tyder på, at det særligt er elever med en svag social baggrund, der får det største udbytte. Nyere amerikanske studier finder i øvrigt på baggrund af øgede ressourcer, der er givet i op til 12 år, en vis effekt på lønnen som voksen og omfanget af videre uddannelse. Danske og amerikanske studier peger endvidere i retning af, at støtte, der er målrettet de laveste klassetrin, giver det største udbytte.

8. Taxameter- og tilskudssystemet i historisk perspektiv

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at redegøre for den historiske udvikling af taxameter- og tilskudssystemet på Børne- og Undervisningsministeriets område samt udviklingen af styringsmodellen på ungdomsuddannelsesområdet.

Notatet er opdelt i tre dele:

I **1. del** beskrives udviklingen i styringsmodellen frem mod selveje og taxameterstyring i 1991.

I **2. del** redegøres der for principper og kendetegn ved taxameterstyring og selveje (taxametersystemet er nærmere uddybet i særskilt notat).

I **3. del** beskrives ændringerne i taxameter- og tilskudssystemet fra 1991 til i dag.

Note:

I det følgende anvendes terminologien fra følgende publikationer:

- Undervisningsministeriet (1995): Undervisningsministeriets økonomistyring
- Undervisningsministeriet (1997): Notat til Opgavekommissionen
- Undervisningsministeriet (2001): Rapport fra undervisningsministerens Idé- og Perspektivgruppe
- Undervisningsministeriet, Finansministeriet m.fl. (1998): Rapport om taxameterstyring.

Del 1 – Udviklingen i styringsmodellen frem mod selveje og taxameterstyring

På Børne- og Undervisningsministeriets område ændrede man i begyndelsen af 1990 tilskuds- og styringsmodellen fra en procesorienteret forvaltningsmodel til en mål- og resultatorienteret model, der blev betegnet som en *virksomhedsmodel*⁵. I notatet skelnes der følgelig mellem forvaltningsmodellen (før 1991) og virksomhedsmodellen (efter 1991). Forvaltningsmodellen indeholdte en traditionel hierarkisk detaljstyring med en centraliseret beslutningsproces⁶. Virksomhedsmodellen består af to dele, hhv. selvejemodellen og taxameterstyring som det centrale element i tilskudssystemet med fokus på decentralisering af beslutningsprocessen⁷.

⁵ Undervisningsministeriet (1997): Notat til Opgavekommissionen.

⁶ Undervisningsministeriet (2001): Rapport fra undervisningsministerens Idé- og Perspektivgruppe

⁷ Undervisningsministeriet og Finansministeriet m.fl. (1998): Rapport om taxameterstyring.

Tabel 8.1**Tidslinje for overgangen til selveje og taxameterstyring**

	1991	1995	2007	2010
Institutioner for erhvervsrettet uddannelse*				
Taxameterstyring	X			
Selveje**	X			
Bygningsselveje		X		
Institutioner for almen-gymnasiale uddannelser				
Taxameterstyring			X	
Selveje**			X	
Bygningsselveje				X
Institutioner for almene voksenuddannelser				
Taxameterstyring			X	
Selveje**			X	
Bygningsselveje				X

*I 2007 overgik SOSU-skoler fra amterne til statsligt selveje under institutioner for erhvervsrettet uddannelse.

**Fornylse af selveje, hvor institutioner fik flere beføjelser end tidligere.

Forvaltningsmodellens tilskuds-system

I forvaltningsmodellen skulle hver uddannelsesinstitution igennem en forhandlingsproces med Børne- og Undervisningsministeriet om næste års bevilling. Grundet det store antal af institutioner (1.350) var dette en kompleks og ressourcetung proces, og det kunne være svært for hver enkelt uddannelsesinstitution at gennemskue baggrunden for den efterfølgende bevillingstildeling⁷.

På institutioner for erhvervsrettet uddannelse foregik forhandlingsprocessen således, at den pågældende institution skulle indsende forslag til undervisningsaktiviteter, antallet af undervisningshold samt aktivitetskemaer med oplysninger om det nødvendige antal bevillingstimer, der var nødvendige for at gennemføre den planlagte undervisning. Herefter gik Børne- og Undervisningsministeriet i dialog med den enkelte institution om det indsendte, som skulle indgå i ministeriets samlede vurdering.

Den samlede vurdering indeholdte derudover tidligere søgning til institutionen, kvalitative behovsvurderinger, ønsker med hensyn til geografisk spredning, institutionens faglige forudsætninger samt særlige forhold for den enkelte institution. Ud fra dette fastsatte Børne- og Undervisningsministeriet bevillingen til den enkelte institution.

Ovenstående er et eksempel på, hvordan forhandlingsprocessen foregik i forvaltningsmodellen. På institutioner for erhvervsrettet uddannelse var det ofte tilfældet, at bevillingsprocessen var kompleks og ressourcetung, da der var tale om mange institutioner med mange uddannelser og derfor ret forskellige uddannelsesprofiler⁵.

Institutionerne havde løbende mulighed for at indrapportere merudgifter som følge af aktivitetsændringer til Børne- og Undervisningsministeriet, som ministeriet havde mulighed for at godkende eller afvise. Hvis ministeriet godkendte en aktivitetsstigning, skulle merudgifterne søges afholdt inden for ministeriets bevillingsramme. Dette var ofte ikke muligt, hvorfor der måtte søges om ekstra bevillinger ved aktstykke⁷. Det var dog langt fra alle indrapporterede merudgifter, der blev godkendt af ministeriet.

Systemet var dermed generelt præget af, at der hyppigt blev konstateret merforbrug i forhold til de udmeldte bevillingstilsagn, eller at der opstod uenighed om indholdet af bevillingstilsagn og -forudsætninger. Beslutningsprocessen i forvaltningsmodellen var ifølge UVMs vurdering på daværende tidspunkt ineffektiv og uensartet⁵.

Forvaltningsmodellens begrænsninger

Inden 1991, hvor tilskuds- og styringssystemet blev ændret, blev institutionernes daglige drift reguleret gennem regler, dispensationer, godkendelser, fortolkninger og enkeltafgørelser. Budgettet var typisk resultatet af en konkret sagsbehandling, som blev gennemført af ministeriet i samarbejde med den enkelte institution. Med forvaltningsmodellen havde institutionerne begrænset incitament til at optimere deres ressourceanvendelse, da eventuelle effektiviseringer ikke nødvendigvis kom institutionerne til gavn og evt. resulterede i en mindre bevilling⁵.

På samme vis udløste en øget aktivitet ikke på kort sigt en øget bevilling, da denne var fastlagt på forhånd. Faldende uddannelsesaktivitet medførte heller ikke nødvendigvis en sænkelse af bevillingen. Institutionernes mulighed for at få øgede bevillinger var snarere gennem påvirkning af ministerielle beslutninger end stigende uddannelsesaktivitet⁸.

Den centrale planlægning drog heller ikke nytte af den lokale viden om konkrete forhold, da det var meget svært for Børne- og Undervisningsministeriet at kende til alle institutioners specifikke forhold for de ca. 1.350 institutioner, ministeriet på daværende tidspunkt havde ansvaret for⁸.

Overgangen til virksomhedsmodellen

I løbet af 1980'erne kom der fokus på svaghederne ved central planlægning og procesorienteret styring. I stedet overgik man i begyndelsen af 1990'erne til virksomhedsmodellen med taxameterstyring og selveje. På Børne- og Undervisningsministeriets ressort, som det ser ud i dag, omfattede det i første omgang institutioner for erhvervsrettet uddannelse i 1991.

Med overgangen til selveje og taxameterstyring fulgte nogle klare intentioner om ændret adfærd på institutionerne. Som titlen 'virksomhedsmodellen' indikerer, var logikken, at institutioner nu i højere grad skulle fungere som private virksomheder

⁸ Undervisningsministeriet (1995): Undervisningsministeriets økonomistyring

på et marked i konkurrence om eleverne, hvor aktivitet og indtægter i højere grad fulgtes ad.

Intentionerne med overgangen til taxameterstyring og selveje

Taxameterstyringen er udviklet ud fra en række hensyn. Det var for det første hensigten, at en økonomistyringsmodel var orienteret mod resultater og incitamenter i form af antallet af elever (aktivitet), institutionen kunne tiltrække. Størrelsen af taxametertilskuddene afhænger af institutionernes årselever eller studenterårsværk. Hensigten var bl.a., at institutionerne skulle have incitament til selv at tilrettelægge deres uddannelser effektivt, herunder f.eks. op- eller nedskalere omkostninger alt efter aktivitetsniveau og på den måde forhindre stigende enhedsomkostning i tilfælde med faldende aktivitet.

For det andet var hensigten, at systemet effektivt skulle omflytte midler fra uddannelser i aktivitetsmæssig tilbagegang og til uddannelser i fremgang for derigennem bl.a. at understøtte det frie uddannelsesvalg og give institutionerne bevillingssikkerhed ved frit optag eller fri adgang.

Institutionerne skulle ved hjælp af ovenstående blive mere interesserede i at opnå et godt omdømme gennem attraktive uddannelser og studievilkår for at tiltrække elever og dermed sikre institutionens overlevelse, god økonomi og den medfølgende handlefrihed til at arbejde med interessante opgaver og nye udfordringer. Derudover var det også forventningen, at institutionerne ville minimere deres omkostninger og beholde de frigjorte ressourcer til fx at udvikle institutionen og uddannelser.

Med taxametersystemet og selvejemodellen var det samtidig hensigten at øge budgetsikkerheden for staten og decentralisere beslutningskompetencen ift. konkret disponering og prioritering, så man undgik detailstyring og gav institutionerne mere selvbestemmelse. Principperne beskrives nærmere i næste afsnit.

Del 2 - Principper og kendetegn ved taxameter- og tilskudssystemet og selvejemodellen

Taxametersystemet bygger på princippet om på den ene side at tildele ressourcer til institutionerne på baggrund af den observerede aktivitet og på den anden side at fremme fokus på resultater og tydeliggøre det decentrale ansvar.

Foruden taxameterstyring er et andet udbredt element i virksomhedsmodellen selvejet, hvor institutioner ledes af en bestyrelse, der har det overordnede ansvar for institutionens drift og virksomhed, *jf. boks 8.1.*

*Selvejemodellen på det regulerede område***Boks 8.1****Selvejemodellens principper**

Selvejemodellen er den mest udbredte på Børne- og Undervisningsministeriets område. Institutioner for erhvervsrettet uddannelse overgik til selveje i dets nuværende form i begyndelse af 1991 og ifm. amternes nedlæggelse i 2007 overgik institutioner for almen gymnasial uddannelse, institutioner for almene voksenuddannelse og SOSU-skoler til selveje.

- Selvejende institutioner under Børne- og Undervisningsministeriet er karakteriseret ved bl.a. at have eget kapitalgrundlag, selvstændig likviditet, fri dispositionsbegrænsning mellem løn og drift og egen bestyrelse m.v.
- Bestyrelsen for de selvejende institutioner har den overordnede ledelse af institutionen og er ansvarlig for institutionens virksomhed over for undervisningsministeren. Bestyrelsen har således ansvaret for den samlede drift, herunder at institutionen overholder gældende regler.
- De selvejende institutioner har mulighed for at eje deres bygninger inden for rammerne af 'bygningsselveje', hvor lokale anvendelsen bliver en udgiftspost på ligefod med lønninger, udstyr mv.
- Undervisningsministeren kan ikke pålægge institutionerne bestemte handlinger, som det fx ses ved statsinstitutioner. Men undervisningsministeren kan fastlægge de overordnede rammer og vilkår gennem udstedelse af generelle regler.
- Børne- og Undervisningsministeriet har mulighed for at regulere de selvejende institutioner gennem lovbestemte krav til bl.a. regnskab, bestyrelsessammensætning og anvendelsen af ministeriets it-systemer. Derudover fører ministeriet løbende tilsyn med de selvejende institutioner.
- Det er Undervisningsministeriet, der godkender udbydere af uddannelser. Godkendelsen kan ske ifm. en konkret ansøgning eller en åben og begrænset udbudsrunde.

Kilde: Selvejende institutioner – styring, regulering og effektivitet, Finansministeriet (2009).

Selvejemodellen er ligesom taxameter- og tilskudsystemet løbende blevet justeret. I *boks 8.2* fremgår udvalgte justeringer på selvejeområdet fra midten af 00'erne frem til i dag.

Boks 8.2**Justeringer i selvejemodellen**

- Siden 2007 har alle statslige institutioner, også selvejende, været omfattet af **Statens Indkøbsprogram**, som er et fællestatsligt indkøbssystem, der vedrører indkøb af varer og tjenester. Formålet med fælles indkøb er, at der købes ind mest muligt effektivt i staten.
- Siden 2008 har det været muligt for institutioner på Børne- og Undervisningsministeriets område at indgå i **administrative fællesskaber**. Formålet er at styrke og udvikle institutionernes administrative funktioner i form af administrative fællesskaber og samtidig sikre den størst mulige effektivisering, løsning af rekrutteringsproblemer og en øget kvalitet i opgavevaretagelsen.
- **Fælles løsninger** består af en række systemer på økonomi- og lønområdet (Navision Stat, IndFak, Budget og HR m.v.). Målet med fælles løsninger er at sikre den størst mulige effektivisering og en øget kvalitet i opgavevaretagelsen. En række af de selvejende institutioner anvender i dag frivilligt de fælles statslige systemer. Fx benyttes Navision Stat af stort set alle gymnasier og erhvervsskoler. Nogle institutioner benytter dog andre systemer. På finansloven for 2012 blev der indført **fleksibelt klasseloft på gymnasiale uddannelser**, som betød, at der ikke måtte være mere end 28 elever pr. klasse på hver årgang på den enkelte gymnasiale uddannelse.
- Fra 2015 har en række institutionstyper under Børne- og Undervisningsministeriet, herunder institutioner for erhvervsrettet uddannelse været omfattet af reglerne om **forelæggelsesgrænser**. Dvs. at alle bygge- og anlægsprojekter med en udgift på 60 mio. kr. og derefter forudsætter Finansudvalgets tilslutning.
- Fra 1. januar 2018 er der indført **investeringsrammer** for de statslige selvejende uddannelsesinstitutioner. Det betyder, at der på finansloven fastsættes et for institutionernes samlet investeringsbudget.

De selvejende institutioner modtager taxametertilskud direkte fra staten, som finansierer driften. I 1990'ere udgjorde taxametertilskud (undervisnings-, bygnings-,

og fællesudgiftstaxameter m.v.) ca. 92 pct. af det samlede statslige tilskud afhængigt af institutionstype. I 2018 udgjorde taxametertilskud mellem ca. 93 pct. og 95 pct. af det samlede tilskud til de statsligt selvejende institutioner afhængigt af institutionstype.

Taxametersystemet

Taxameterprincippet er det bærende element i tilskudssystemet for fordeling af statslige tilskud på det regulerede selvejeområde. Derudover suppleres taxametertilskuddene med en række andre tilskud i form af grundtilskud, forsøgs- og udviklingsmidler m.v. Dette indebærer, at den samlede økonomiske styring indeholder fleksibilitet til at kunne imødekomme særlige politiske, administrative, institutionelle hensyn og behov.

Taxameterstyring indebærer, at der er sammenhæng mellem institutionernes aktivitet og tilskud. Inden for statens samlede økonomiske ramme, der er bestemt af en række overordnede udgiftspolitiske forhold, fordeles aktivitetsafhængige bevillinger til de enkelte institutioner ud fra:

- 1) objektive mål for aktivitet og
- 2) politisk fastsatte takster pr. aktivitetsenhed

Taksterne er dermed ens for alle, der producerer den pågældende aktivitet. Taksterne er ikke beregnede omkostningsnære efter den givne udgift, men politisk fastsat til at afspejle prioriteringer og vurderinger af reelle og grundlæggende forskelle mellem de forskellige aktiviteter. Taksterne er resultatet af en politisk prioritering i den forstand, at de fastsættes årligt på finansloven, dvs. at institutionernes individuelle omkostningsforhold ikke kan lægges til grund for takstfastsættelsen.

Taxametersystemet er baseret på tre grundtakster:

- **Undervisningstaxametre**, der skal give dækning for direkte undervisningsrelaterede udgifter til lønninger, undervisningsudstyr og materialer.
- **Bygningstaxametre**, der er et tilskud til institutionens kapitaludgifter (husleje, renter og afdrag på prioritetsgæld og udgifter til bygningsvedligeholdelse).
- **Fællesudgiftstaxametre**, der skal give dækning for udgiftsarter, der ikke hensigtsmæssigt kan henføres til enkelte uddannelser, herunder administration og ledelse, bygningsdrift og energiforsyning.

Bevillingerne ydes som bloktilskud, som institutionerne frit kan råde over inden for rammerne af de gældende bevillingsbestemmelser og i overensstemmelse med de formål, der fastsat for hver enkelt uddannelse og institution. Både taxameter- og bloktilskudsprincippet er lovfæstet i institutionslovgivningen, som ligeledes fastlægger, at statslige tilskud ydes i henhold til de på finansloven fastsatte takster.

Del 3 - Taxameter- og tilskudssystemet udvikling frem til i dag

Siden omlægning til taxameterstyring fra 1990 er der løbende blevet justeret i systemet. De første ændringer begyndte at komme i begyndelsen af 2000, nogle af de nye taxametre og grundtilskud er udfaset igen, men nye kom til i 2010'erne. I

det følgende beskrives udviklingen i taxameter- og tilskudssystemet frem til i dag. Tabellerne i afsnittet indeholder udvalgte taxametre og tilskud.

Ændringer fra 2000 til 2010

Omkring 2000 blev der foretaget nogle justeringer i taxametersystemet. Grundtilskuddet blev ændret en smule for at understøtte fusioner, og derudover opstod der nye taxametre i tillæg til de eksisterende, jf. *tabel 8.2*. Justeringen af taxameter- og tilskudssystemet medførte ikke væsentlige ændringer i de økonomiske incitamenter.

Tabel 8.2

Udvalgte taxametre i årene 2000-2010

Taxameter	Uddannelses- type	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Færdiggørelsestaxameter	EGYM	2003	Formålet med dette var at mindske frafaldet og få flere unge gennem en ungdomsuddannelse.
	EUD	2004	
	GYM	2008	
Praktikpladstaxameter	EUD	2004	Blev indført ifm. finansloven for 2004, og giver et ekstra tilskud pr. ekstra praktikpladsaftale til de institutioner, hvor eleverne skal i praktik.
Internationaliserings- taxameter	EUD	2007	Blev indført for at øge incitamenterne til, at eleverne tog på praktik- eller uddannelsesophold i udlandet.

Kilde: Finanslove for årene 2000-2010

De nye taxametre skulle fremme institutionernes indsats på politisk prioriterede områder. Midlerne blev taget fra undervisningstaxametret, som derved udgjorde en mindre del af det samlede tilskud. Fra 2003 blev der også oprettet nye grundtilskud, herunder udkanttilskuddet i 2008 og 2010, jf. *tabel 8.3*.

Tabel 8.3

Udvalgte grundtilskud i årene 2000-2010

Grundtilskud	Instituti- onstype	Ikrafttræ- den	Formålsbeskrivelse
Uddannelsestypetilskud	Erhvervs- skoler* GYM VUC**	2003	Formålet med grundtilskuddet er at understøtte et bredt uddannelsesudbud.
		2008	Bevillingens størrelse og udmøntningen af tilskuddet afhænger af institutionstypen.
		2008	
Udkanttilskud	GYM VUC*** Erhvervs- skoler	2008	Der ydes et grundtilskud til institutioner i områder med lav uddannelsesdækning for at understøtte en udbudsstruktur med bred geografisk dækning.
		2010	Bevillingens størrelse og udmøntningen af tilskuddet afhænger af institutionstypen.
Tilskud til IB	GYM	2009	Formålet med tilskuddet er at opretholde særlige uddannelsestyper.

Kilde: Finanslove for årene 2000-2010

*Erhvervsskoler modtager et kombinationsskoletillæg, som minder om uddannelsestypetilskud og uddannelsestilskud på hhv. almene gymnasier og VUC'er.

**VUC'er modtager et uddannelsestilskud, som har samme formål som uddannelsestypetilskuddet på det almene gymnasium og er derfor i denne tabel listet som uddannelsestypetilskud.

*** VUC'er modtager et regionalt undervisningstilskud, som minder om et udkanttilskud og er derfor listet i denne tabel som udkanttilskud.

En nærmere beskrivelse af disse grundtilskud fremgår af følgende notater: *Kortlægning af taxameter- og tilskudssystemet og Grundtilskud og tilskud til kostafdelinger på tværs af institutionstyper.*

Forsøgs- og udviklingsmidler

Der skete ligeledes i 00'erne en tendens til i højere grad at tildele tilskud via puljebevillinger (forsøgs- og udviklingsmidler). Forsøgs- og udviklingsmidlerne anvendes til at fremme specifikke politisk prioriterede formål, som ligger uden for institutionernes normale formål og ikke kan rummes inden for rammerne af taxametersystemet som f.eks. udvikling af nye uddannelser. Midlerne er kendetegnet ved, at de tildeles efter ansøgning og ikke efter på forhånd fastsatte objektive kriterier.

Nogle af disse midler er gennem årene blevet teknisk indbudgetteret på grundtilskudskonti, hvilket skaber en utydelighed i skelnen mellem grundtilskud og forsøgs- og udviklingsmidler. Eksempler herpå er tilskud til grundforløbsafdelinger på eud, tilskud til kostafdelinger for elever i praktik i udkantssområder mv.

Ændringer fra 2010 til i dag

Omkring 2015 justerede man yderligere i taxameter- og tilskudssystemet og indførte en række nye taxametre, herunder socialt taxameter og senest henvisningstaxameteret.

Tabel 8.4**Udvalgte taxametre i årene 2010-2020**

Taxameter	Uddannelses-type	Ikræfttræden	Formålsbeskrivelse
Socialt taxameter	EUD	2015	Taxameteret ydes pr. årselev afhængig af andelen af frafaldstruede elever på den enkelte institution.
	GYM	2015	
		2015	
Fjernundervisningstaxameter	EUD	2016	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det konservative Folkeparti om <i>Udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser af oktober 2015.</i>
	GYM	2016	
		VUC	
Henvisningstaxameter	GYM	2020	Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af geografisk grundtilskud og indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning.
			Som følge af aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti: <i>Øget udbud af erhvervsrettede uddannelser i hele Danmark og henvisningstaxameter, april 2019.</i>
			Taxameteret er oprette for at give institutioner for almen gymnasial uddannelse et økonomisk incitament til at hjælpe de unge, der har valgt forkert, videre på en erhvervsuddannelse.

Kilde: Finanslove for årene 2010-20

Hertil kommer en ny tendens med fordeling af aktivitetsbestemte tilskud som puljer, hvor midlerne fordeles på baggrund af aktivitet som taxameter tilskud, men teknisk udmøntes i form af puljer i stedet for takstforhøjelser. Konsekvensen er, at opgørelse af takststudvikling over tid ikke bliver et reelt billede af det politisk prioriterede serviceniveau. Det vedrører især kvalitetspuljer til erhvervsuddannelserne og til AMU.

Der er ligeledes sket en udvikling i antallet af grundtilskud, *jf. tabel 8.5* for et udsnit heraf.

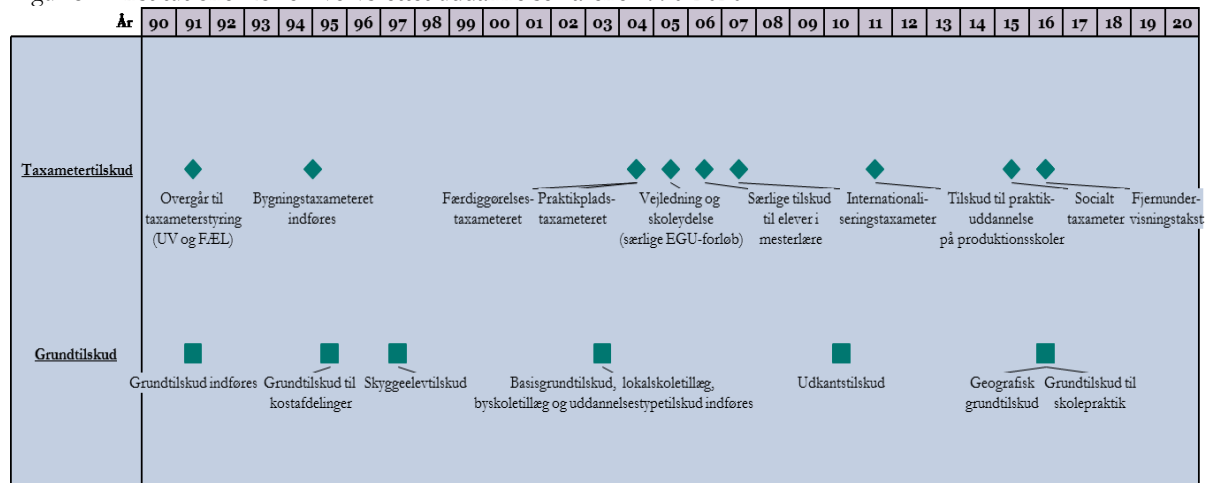
Tabel 8.5			
Udvalgte grundtilskud i årene 2010-2020			
Grundtilskud	Uddannelses-type	Ikræfttræden	Formålsbeskrivelse
Tilskud til IB	EUD	2015	Formålet med tilskuddet er at opretholde særlige uddannelses typer.
Grundtilskud til skolepraktik	EUD	2016	Bevillingen blev indført på finansloven for 2016.
Geografisk grundtilskud	EUD GYM VUC	2016 2016 2016	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015. Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning og indførelsen af geografisk grundtilskud.
Tilskud til kostafdelinger	GYM	2018	Blev indført på finansloven for 2018.
Særtilskud til små erhvervsskoler	EUD	2019	Særtilskuddet ydes til skoler med under 450 årselever som følge af aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om <i>Folkeskole til Faglært – erhvervsuddannelser i fremtiden</i> .
Udbud af erhvervsuddannelser i tyndt befolkede områder	EUD	2019	Tilskuddet ydes for at understøtte en udbudsstruktur med bred geografisk dækning

Kilde: Finanslove for årene 2010-2020

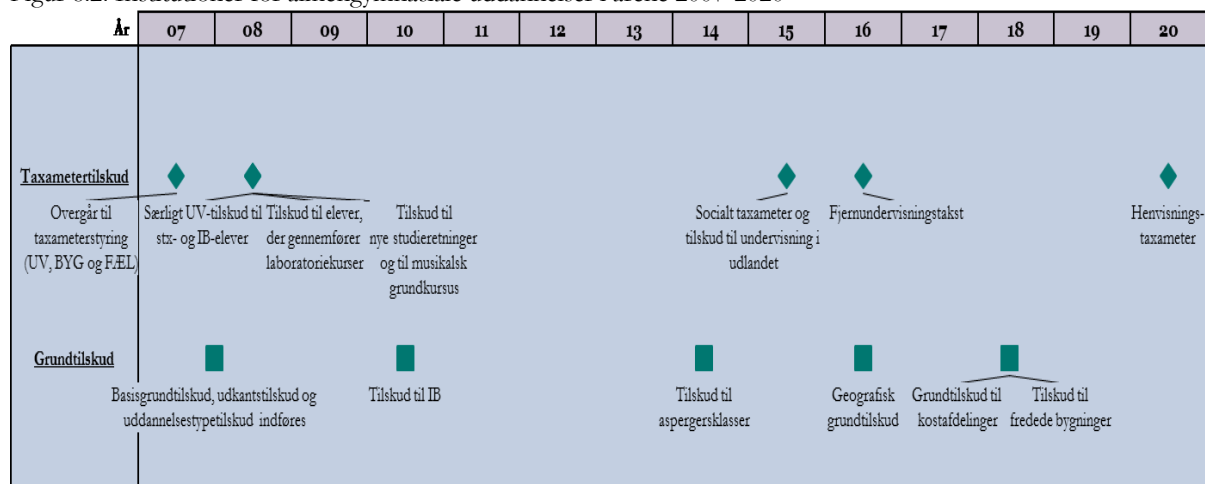
En tidslinje og et kronologisk overblik over udviklingen i tilskud og taxametre på Børne- og Undervisningsministeriets område kan findes i hhv. *bilag 8.A* og *bilag 8.B*.

Bilag 8.A. Tidslinjer over udviklingen i tilskud, taxametre og styringsmodel

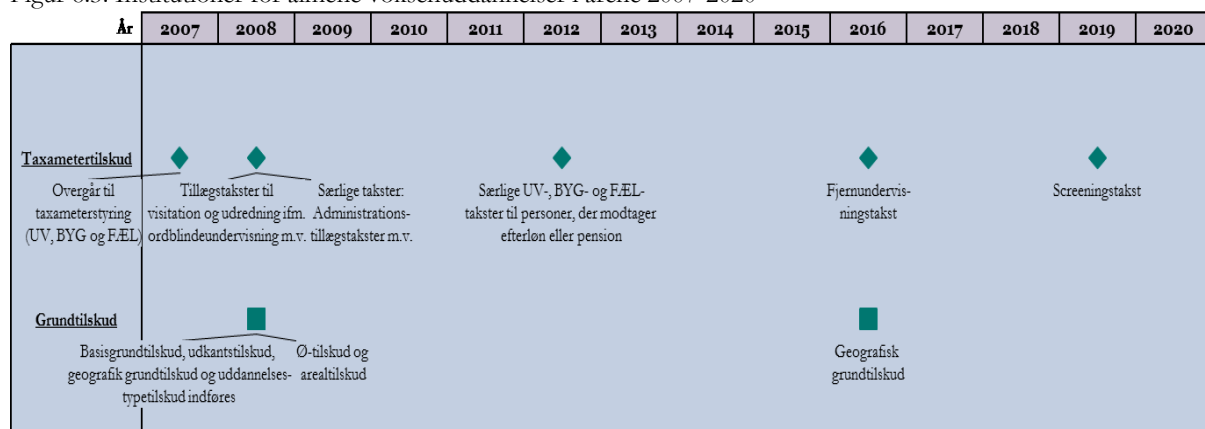
Figur 8.1: Institutioner for erhvervsrettet uddannelse i årene 1990-2020

Figur 8.2: Institutioner for almen gymnasiale uddannelser i årene 2007-2020

Figur 8.3: Institutioner for almene voksenuddannelser i årene 2007-2020

Bilag 8.B. Kronologisk overblik over udviklingen i tilskud og taxametre i årene 1991-2019

Det kronologiske overblik omfatter følgende institutionstyper og udvalgte uddannelser på Børne- og Undervisningsministeriets ressort:

Erhvervsgymnasiale uddannelser:

1991-: Erhvervsgymnasiale uddannelser

Erhvervsuddannelser:

1991-: Erhvervsuddannelser

1991-: Grundtilskud m.v. til erhvervsskoler

Almengymnasiale uddannelser:

2007-: Almengymnasiale uddannelser

2007-: Grundtilskud m.v. til institutioner for almengymnasiale uddannelser

Almene voksenuddannelser:

2007-: Almene voksenuddannelser

2007-: Tilskud til institutioner for almene voksenuddannelser

Tabel 8.6

Udviklingen i taxametertilskud i årene 1991-2019 på erhvervsgymnasiale uddannelser

Taxametertilskud	Ikrafttræden	Historik
Undervisningstaxameter	1991-	Indført på erhvervsgymnasiale uddannelser som følge af overgangen til taxameterstyring.
Fællesudgiftstaxameter	1991-	Indført på erhvervsgymnasiale uddannelser som følge af overgangen til taxameterstyring.
Bygningstaxameter	1995-	Indført i 1995 på erhvervsgymnasiale uddannelser som følge af overgangen til bygningssejleje.
Færdiggørelsestaxameter	2003-	Indført på finansloven for 2003 som følge af Aftale mellem daværende VK-regering og Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om <i>Bedre uddannelser m.v.</i> af november 2002
Tilskud til pædagogikum ved gymnasiale uddannelser	2009-	Tilskud til pædagogikum ved gymnasiale uddannelser blev oprette som følge af lignende ordning på almengymnasiale uddannelser.
Socialt taxameter	2015-	Blev indført på finansloven for 2015 for at understøtte skoler med høj andel af frafaldstruede elever. Det sociale taxameter blev genberegnet på finansloven for 2019. Genberegningen gav ikke anledning til justeringer af taksterne eller skæringspunkter, der definerer, hvornår institutioner er berettiget til socialt taxameter.
Fjernundervisningstaxameter	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen (V) og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015. Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af geografisk grundtilskud og indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning.

Kilde: Finanslove for 1996-2019, UVM (1995) og UVM m.fl. (1998)

Tablet 8.7

Udviklingen i taxamertilskud i årene 1991-2019 på erhvervsuddannelser

Taxamertilskud	Ikrafttræden	Historik
Undervisningstaxameter	1991-	Indført på erhvervsuddannelser som følge af overgangen til taxameterstyring.
Fællesudgiftstaxameter	1991-	Indført på erhvervsuddannelser som følge af overgangen til taxameterstyring.
Tillægstaxameter til vokserhvervsuddannelser	1994-2001	Tilskuddet blev indført på finansloven for 1994. Bevillingen ophørte ved udgangen af 2001.
Bygningstaxameter	1995-	Indført på erhvervsuddannelser som følge af overgangen til bygningsselveje.
Vejledningstilskud – EGU-forløb og individuelle erhvervsuddannelser	1996-	Indført på finansloven for 1996 som følge af den daværende SR-regerings program <i>Hurtigere i job og uddannelse</i> , hvor der blev oprettet særlige EGU-forløb for de "lidt ældre unge".
Reformtaxameter	2001-2003	Taxameteret blev indført på finansloven for 2001. Bevillingen ophørte ved udgangen af 2003.
Praktikpladstaxameter	2004-	Praktikpladstaxameteret blev indført ifm. Aftale mellem daværende VK-regering og Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om <i>fornyelse af vekseluddannelsesprincippet og nye løsninger i stedet for skolepraktik (Fase II)</i> af november 2003. Taxameteret blev delvist finansieret ved en reduktion af undervisningstaxameteret.
Færdiggørelsestaxameter	2004-	Taxameteret blev indført på finansloven for 2004 som følge af aftale mellem daværende VK-regering og Dansk Folkeparti om <i>Udmøntning af omstillingsreserve for 2004</i> af november 2003.
Svendeprøvetaxameter vedr. elever i EUD+ uddannelse	2005	Indført på finansloven for 2005 for at dække det faglige udvalgs udgifter ifm. svendeprøver for elever i EUD+, da disse elever ikke har en uddannelsesaftale og dermed en læremester til at betale udgifterne. Ophørte ved udgangen af 2005.
Særlige tilskud for elever i mesterlære	2006-	Indført på finansloven for 2006.
Tilskud til internationale aktiviteter (Internationaliseringstaxameter)	2007-	Internationaliseringstaxameteret blev oprettet som følge af Aftale mellem daværende VK-regering og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om udmøntning af globaliseringspuljen af november 2006.
Vedligeholdelsestaxameter	2008-2018	Blev indført ifm. overgangen af amtslige institutioner til statslige institutioner. De overførte institutioner var ikke omfattet af bygningsselveje og fik derfor stillet lokaler vederlagsfrit til rådighed af staten. Af den grund blev der oprettet et vedligeholdelsestilskud. Bevillingen blev udfaset i 2018.

Tilskud til praktikuddannelse på produktionsskoler	2011-	Tilskuddet blev oprettet som led i Aftale mellem daværende VK-regering og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om <i>flere unge i uddannelse og job</i> af november 2009.
Socialt taxameter	2015-	Blev indført på finansloven for 2015 for at understøtte skoler med høj andel af frafaldstruede elever. Det sociale taxameter blev genberegnet på finansloven for 2019. Genberegningen gav ikke anledning til justeringer af taksterne eller skæringspunkter, der definerer, hvornår institutioner er berettiget til socialt taxameter.
Fjernundervisningstaxameter	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015. Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af geografisk grundtilskud og indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning.

Kilde: Finanslove for 1996-2019, UVM (1995) og UVM m.fl. (1998)

Tabel 8.8

Udviklingen i grundtilskud i årene 1991-2019 på institutioner for erhvervsrettet uddannelse

Grundtilskud	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Grundtilskud	1991-2003	Grundtilskuddet har fra 1991 og frem til 2003 udgjort ca. 2 pct. af det samlede tilskud til institutioner for erhvervsrettet uddannelse. I 2003 blev principperne for grundtilskud omlagt for at understøtte de politiske målsætninger om en mere enstrenget institutionspolitik på tværs af AMU-centre og erhvervsskoler (institutioner for erhvervsrettet uddannelse). Som følge af det blev grundtilskuddet omlagt til fire tilskud; basisgrundtilskud, lokalskoletillæg, byskoletillæg og kombinationsskoletillæg (se nedenfor).
Modtagefunktionstilskud	1999-2000	Blev indført på finansloven for 1999. Bevillingen ophørte ved udgangen af år 2000.
Basisgrundtilskud	2003-	Som følge af L 418 af juni 2002 om institutioner for erhvervsrettet uddannelse blev der introduceret en enstrenget institutionsstruktur for AMU-centre og erhvervsskoler (handelsskoler, tekniske skoler, landbrugsskoler m.v.). Den nye institutionsstruktur medførte en harmonisering af tilskudsprincipperne, således at de økonomiske vilkår blev ens uanset uddannelse. Det medførte, at principperne for udbetaling af grundtilskud blev omlagt for at understøtte de prioriterede institutionspolitiske målsætninger, som er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget.
Lokalskoletillæg	2003-	Som følge af L 418 af juni 2002 om institutioner for erhvervsrettet uddannelse blev der introduceret en enstrenget institutionsstruktur for AMU-centre og erhvervsskoler (handelsskoler, tekniske skoler, landbrugsskoler m.v.). Den nye institutionsstruktur medførte en harmonisering af tilskudsprincipperne, således at de økonomiske vilkår blev ens uanset uddannelse. Det medførte, at principperne for udbetaling af grundtilskud blev omlagt for at understøtte de prioriterede institutionspolitiske målsætninger, som er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget.
Byskoletillæg	2003-	Som følge af L 418 af juni 2002 om institutioner for erhvervsrettet uddannelse blev der introduceret en enstrenget institutionsstruktur for AMU-centre og erhvervsskoler (handelsskoler, tekniske skoler, landbrugsskoler m.v.). Den nye institutionsstruktur medførte en harmonisering af tilskudsprincipperne, således at de økonomiske vilkår blev ens uanset uddannelse.

		Det medførte, at principperne for udbetaling af grundtilskud blev om- lagt for at understøtte de prioriterede institutionspolitiske målsætning- er, som er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget.
Kombinationsskoletillæg (Uddannelsestypetilskud)	2003-	Som følge af L 418 af juni 2002 om institutioner for erhvervsrettet ud- dannelse blev der introduceret en enstrengt institutionsstruktur for AMU-centre og erhvervsskoler (handelsskoler, tekniske skoler, land- brugsskoler m.v.). Den nye institutionsstruktur medførte en harmoni- sering af tilskudsprincipperne, således, at de økonomiske vilkår blev ens uanset uddannelse.
		Det medførte, at principperne for udbetaling af grundtilskud blev om- lagt for at understøtte de prioriterede institutionspolitiske målsætning- er, som er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget.
Udkantstillæg (Udkantstilskud)	2010-	Udkantstillægget blev oprettet ifm. finansloven for 2009. Udkantstil- ægget fremgår dog først af finansloven for 2010.
Særtilskud til uddannel- ser	2013-	Særtilskuddet blev oprettet ifm. finansloven for 2013.
Skyggeelevtilskud	2013-	Grundtilskud til skyggeelever blev indført på finansloven for 2013.
Grundtilskud til skole- praktik	2016-	Bevillingen blev oprettet ifm. finansloven for 2016.
Geografisk grundtilskud	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radi- kale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af ok- tober 2015.
		Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af særskilte tak- ster til fjernundervisning og indførelsen af geografisk grundtilskud.
Udbud af erhvervsud- dannelser i tyndt befol- kede områder	2019-	Som følge af Aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om <i>Folke- skole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden</i> .
		Der er afsat 10 mio. kr. årligt i 2020-2022 til et øget udbud af er- hvervsuddannelser i tyndbefolkede områder.

Kilde: Finanslove for 1996-2020, UVM (1995) og UVM m.fl. (1998)

Tabel 8.9

Udviklingen i taxametertilskud i årene 2007-2020 på almen-gymnasiale uddannelser

Taxametertilskud	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Undervisningstaxameter	2008-	Indført på almen-gymnasiale uddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
		Almen-gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangs- ordning.
Fællesudgiftstaxameter	2008-	Indført på almen-gymnasiale uddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
		Almen-gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangs- ordning.
Bygningstaxameter	2008-	Indført på almen-gymnasiale uddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
		Almen-gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangs- ordning.

Færdiggørelsestaxameter	2008-	Indført på almen­gymnasiale uddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje. Almen­gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Vedligeholdelsestilskud	2008-2015	Blev oprettet på finansloven for 2008 til visse institutioner, der ikke var omfattet af bygningstaxameterordningen. Tilskuddet blev udfaset i 2015, da bygningstaxameterordningen var fuldt indfaset som følge af overgangen til bygningsselveje i 2010.
Undervisningstilskud til stx- og IB-elever	2008-	Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2008.
Tilskud til oprettede studieretninger og musikalsk grundkursus	2008-	Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2008 for at give undervisningsministeren adgang til udover de ordinære taxameter­tilskud at yde to særlige tilskud til Sankt Annæ Gymnasium med henblik på at sikre dels det økonomiske grundlag for oprettelsen af studieretninger i græsk og latin og dels undervisning på musikalsk grundkursus.
Tilskud til elever, der gennemfører laboratoriekurser	2008-	Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2008.
Tilskud til pædagogikum ved almen­gymnasiale uddannelser	2008-	Tilskuddet til pædagogikumuddannelsen blev oprettet på institutioner for almen­gymnasiale uddannelse som følge af overgangen fra amterne til selveje under staten.
Socialt taxameter	2015-	Taxameteret blev indført på finansloven for 2015 til institutioner med mange frafaldstruede elever. Det sociale taxameter blev genberegnet på finansloven for 2019. Genberegningen gav ikke anledning til justeringer af taksterne eller skæringspunkter, der definerer, hvornår institutioner er berettiget til socialt taxameter.
Fjernundervisningstaxameter	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser af oktober 2015.</i> Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af geografisk grundtilskud og indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning.
Henvisningstaxameter	2020-	Som følge af aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om <i>Øget udbud af erhvervsrettede uddannelser i hele Danmark og henvisningstaxameter fra april 2019.</i> Taxameteret er oprettet for at give institutioner for almen­gymnasial uddannelse et økonomisk incitament til at hjælpe de unge, der har valgt forkert videre på en erhvervsuddannelse.

Kilde: Finanslove for 2007-2020

Tabel 8.10**Udviklingen i grundtilskud i årene 2007-2019 på institutioner for almen­gymnasiale uddannelser**

Taxameter	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Basisgrundtilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Almen­gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Uddannelsestypetilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Almen­gymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Udkanttilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje.

		Almengymnasiale uddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Tilskud til IB	2009-	Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2009.
Tilskud til Aspergersklasser	2014-2015	Tilskuddet blev oprettet ifm. finansloven for 2014. Bevillingen ophørte ved udgangen af 2015.
Tilskud til undervisning i udlandet	2015-	Tilskuddet blev oprettet som følge af ændring af gymnasieloven (L 1073 af september 2013).
Geografisk grundtilskud	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015. Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning og indførelsen af geografisk grundtilskud.
Tilskud til særlige forløb for elever med nedsat psykisk funktionsevne	2016-	Tilskuddet blev oprettet på finansloven for 2016
Grundtilskud til kostafdelinger	2018-	Oprettet som følge af en harmonisering af reglerne for optag og tilskud til kostafdelinger. Der ydes et differentieret grundtilskud i periode 2018-2019, og fra 2020 vil alle kostgymnasier modtage det samme grundtilskud.
Fredede bygninger	2018-	Oprettet på finansloven for 2018. Bygningstaxameteret til stx blev i den forbindelse reduceret tilsvarende for at kompensere gymnasier med merudgifter forbundet med vedligeholdelse af fredet bygningsmasse.
Kilde: Finanslove for 2007-2019		

Tabel 8.11**Udviklingen i taxametertilskud i årene 2007-2019 på almene voksenuddannelser**

Taxameter	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Undervisningstaxameter	2007-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
Fællesudgiftstaxameter	2007-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
Bygningstaxameter	2007-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af overgangen fra amterne til statsligt selveje.
Tillægstakster for institutioner for almene voksenuddannelser	2007-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af finanslovsaftalen for 2007.
Særlige takster på institutioner for almene voksenuddannelser	2007-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af finanslovsaftalen for 2007.
Særlige takster til personer, der modtager efterløn eller pension	2012-	Som følge af finanslovsaftalen for 2012 ydes der særlige takster til personer, der er på efterløn eller pension.
Fjernundervisningstaxameter	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015.

Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af geografisk grundtilskud og særskilte takster til fjernundervisning.

Screeningstaxameter	2019-	Indført på almene voksenuddannelser som følge af finansloven for 2019.
---------------------	-------	--

Kilde: Finanslove for 2007-2019

Tabel 8.12

Udviklingen i grundtilskud i årene 2007-2019 på institutioner for almene voksenuddannelser

Grundtilskud	Ikrafttræden	Formålsbeskrivelse
Basisgrundtilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Den generelle grundtilskudsmodel blev først indført i 2008, og institutioner for almene voksenuddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Uddannelsestilskud (Uddannelsestypetilskud)	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Den generelle grundtilskudsmodel blev først indført i 2008, og institutioner for almene voksenuddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Arealtilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Den generelle grundtilskudsmodel blev først indført i 2008, og institutioner for almene voksenuddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Ø-tilskud	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Den generelle grundtilskudsmodel blev først indført i 2008, og institutioner for almene voksenuddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Regionalt undervisningstilskud (Udkantstilskud)	2008-	Indført på finansloven for 2008 som følge af overgangen til statsligt selveje. Den generelle grundtilskudsmodel blev først indført i 2008, og institutioner for almene voksenuddannelser var i 2007 omfattet af en overgangsordning.
Geografisk grundtilskud	2016-	Indført på finansloven for 2016 som følge af Aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om <i>udmøntning af negativ budgetregulering optaget i forbindelse med Aftale om bedre og mere attraktive erhvervsuddannelser</i> af oktober 2015. Aftalen indeholdte to justeringer i form af indførelsen af særskilte takster til fjernundervisning og indførelsen af geografisk grundtilskud.

Kilde: Finanslove for 2007-2019

9. Styring og finansiering af uddannelsesområdet i andre lande

April 2020

Formål

Formålet med dette notat er at skabe et overblik over, hvordan ungdomsuddannelserne organiseres, finansieres og styres i en række udvalgte, beslægtede lande, som Danmark typisk sammenlignes med. Herved frembringes viden om alternative styrings- og finansieringsformer, der kan kvalificere det fremadrettede arbejde med et nyt taxameter- og tilskudssystem.

Introduktion

Notatet er opdelt i to dele.

I **1. del** redegøres for styrings- og finansieringsmodeller i de nordiske lande, *jf. tabel 1*.

I **2. del** redegøres for styrings- og finansieringsmodeller i udvalgte øvrige europæiske lande, *jf. tabel 9.1*.

Tabel 9.1
Lande inkluderet i undersøgelsen

Region	Land
Norden	Danmark
	Sverige
	Norge
	Finland
	Island
Øvrigt Europa	Holland
	England
	Schweiz

Dertil er vedlagt fire bilag afslutningsvist i notatet.

I *bilag 9.A* ses en oversigt over det internationale klassificeringssystem for uddannelsesniveauer, ISCED. Desuden er de væsentligste dele af det danske uddannelsessystem præsenteret i forhold hertil.

Bilag 9.B indeholder figurer, der illustrerer strukturen for hvert af de behandlede landes uddannelsessystemer. De dertilhørende ISCED-niveauer er også inkluderet.

I *bilag 9.C* præsenteres et samlet skema, som viser en oversigt over de behandlede landes uddannelsessystemer i forhold til en række parametre vedrørende organisering, styring, finansiering mv.

Bilag 9.D viser en række nøgletal for ungdomsuddannelsesområdet i de behandlede lande. Her fremgår bl.a. udgifterne forbundet med ungdomsuddannelserne.

Afgrænsning

Til brug for den komparative beskrivelse er der udvalgt en række europæiske lande, som Danmark typisk sammenlignes med, *jf. tabel 9.1*⁹. Det skyldes dels, at der for de lande er bedre adgang til oplysninger, og dels at de i forhold til uddannelsessystemerne og socioøkonomiske faktorer er relativt mere sammenlignelige med Danmark end andre lande.

Notatet forholder sig primært til ungdomsuddannelserne (erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser), dog vil grundskole og videregående uddannelser blive inddraget i analysen, hvor det vurderes relevant.

1. del – Styring og finansiering af uddannelsesinstitutioner i de nordiske lande

Sverige

I Sverige er undervisningsansvaret decentraliseret, således at staten står for at formulere regler, målsætninger og overordnede læseplaner og retningslinjer for hele skolevæsenet – både på grundskoleniveau og for ungdomsuddannelserne. Inden for disse rammer er det kommunerne, der organiserer, driver og ejer alle skolerne på grundskoleniveau samt ungdomsuddannelser og voksenuddannelser.

Kommunerne står selv for at opstille budgetter for kommunens aktiviteter og bestemmer dermed, hvor mange ressourcer, der skal bruges på uddannelser. Kommunerne allokerer ressourcerne til hver enkelt skole. Der findes ikke en fast model for, hvordan kommunerne allokerer de samlede midler mellem hver skole. Den overordnede regel er ifølge lovgivningen, at det skal gøres ud fra et princip om, at størrelsen bestemmes efter elevernes forskellige forudsætninger og behov. Ofte bruger kommunerne dog modeller, der er skruet sammen på mere eller mindre ens måder. De består typisk af en fast takst pr. elev suppleret med ekstratilskud på baggrund af elever med særlige behov mv. Dog kan udgiftsniveauet forbundet med at drive skole være meget forskelligt fra kommune til kommune pga. kommunernes forskellige strukturelle forudsætninger (fx geografi, demografi mv.)

Ressourcerne tildeles typisk som ét samlet bloktilskud, hvorefter det er de enkelte skolers ansvar at styre skolens budget og økonomi. Det er dog ikke helt uniformt,

⁹ Til inspiration for udvælgelsen af disse lande er der bl.a. set på udgivelsen Andersen, L. B., Bogetoft, P., Christensen, J. G., & Tranæs, T. (red.) (2014). *Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne*. Odense: Syddansk Universitetsforlag. University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences, Vol. 495.

hvem der har ansvaret, når det kommer til store kapitalinvesteringer som bygninger. Der er både modeller, hvor kommunen også uddelegerer det ansvar til den enkelte institution, men der er også modeller, hvor kommunen selv vælger at stå for skolens bygninger og i den forbindelse beholder nogle af midlerne på kommunalt niveau for at dække udgifter forbundet med det.

Kommunerne finansierer skolerne dels ved opkrævning af kommuneskat og dels gennem statstilskud, der skal sikre en vis omfordeling mellem kommunerne. Disse er ikke øremærkede, og kommunerne bestemmer således selv, hvor stor en del der skal bruges til finansiering af uddannelse.

Tilsyn

Det decentrale uddannelsessystem i Sverige er i udpræget grad målstyret. De statslige undervisningsmyndigheder evaluerer kommunernes og skolernes indsats ift. målsætningerne på et overordnet niveau, samt tilser, at kommunerne og de uafhængige skoler følger de fastsatte regler på området. Eftersom kommunerne har hovedansvaret for skolerne, har de også et ansvar med at føre tilsyn og evaluere de enkelte skolers indsats. Det gælder både forhold vedrørende undervisningens kvalitet samt økonomiske forhold. Derudover har de enkelte skoler også ansvar for at udarbejde kvalitetsrapporter og dokumentere, hvordan de lever op til de nationalt fastsatte målsætninger.

Der lægges fra de svenske myndigheders side meget vægt på, at der ikke findes en universel optimal allokeringmodel, som kommunerne bør følge, idet kommunerne alle har særegne forhold og forskellige forudsætninger. Midlerne *skal* således ikke tildeles efter bestemte mål og kriterier. Men målstyringen og finansieringsmodellerne kan kædes sammen, hvis det ses, at der er store forskelle på, hvor godt forskellige skoler inden for samme kommune opfylder målsætningerne. Sådanne tilfælde kan være tegn på, at ressourceallokeringen mellem skolerne ikke er harmonisk nok, og at der er plads til forbedring.

Norge

Ansvaret for uddannelse i Norge er delt mellem staten, amterne og kommunerne. Staten har ansvaret for de videregående uddannelser, mens kommunerne er ansvarlige for grundskoleniveauet. Ungdomsuddannelserne ejes og drives af amterne.

Amterne står selv for at opstille deres budgetter, prioriteringen og dermed allokering af midler til aktiviteterne på deres ansvarsområde. De bestemmer således selv, hvor mange ressourcer der skal tildeles ungdomsuddannelsesområdet. Størrelsen på de enkelte skolers budgetter besluttet af amterne. Ressourcerne tildeles som et samlet grundtilskud, som det så er op til den enkelte skole at disponere over.

Skolernes økonomiske autonomi og ansvar varierer fra amt til amt. Typisk varetages og finansieres bygnings- og vedligeholdelsesposter dog af forvaltningen i amtet, og i så fald indgår udgifter forbundet hermed ikke i det bloktilskud, skolen modtager.

Ressourcerne, der bruges på ungdomsuddannelse, finansieres dels gennem lokale skatter på amtsligt niveau. Derudover modtager amterne et samlet bloktilskud fra staten. Det udgøres hovedsageligt af et tilskud pr. indbygger.

Derudover reguleres det også ud fra forskellige kriterier (fx geografiske, demografiske og sociale) for at sikre et hensigtsmæssigt udbud og kvalitet af uddannelse i hele landet. Der er nemlig betydelige regionale forskelle på omkostningerne forbundet med at drive skole – i 2017 var der 28 pct. forskel på det amt, hvor de gennemsnitlige udgifter pr. elev var højest, og det amt, hvor de var lavest.¹⁰ Der sker således en omfordeling mellem amterne. Der sker desuden også en omfordeling i bloktilskuddet baseret på amternes skatteindtægter. Endelig baseres en del af tilskuddet på bestemte politiske prioriteringer for at styrke bestemte aktiviteter.

Finland

I Finland deles uddannelsesansvaret mellem stat og kommunerne. Grundskolen organiseres og finansieres af kommunerne. Ungdomsuddannelserne organiseres og finansieres af kommunerne og staten. De videregående uddannelser finansieres direkte af staten.

Ungdomsuddannelserne kan enten udbydes af kommunerne, af statslige institutioner eller en tredjepart, så længe udbyderen er godkendt af det finske undervisningsministerium. Ministeriet udsteder licenser til den enkelte uddannelsesudbyder, som dikterer, hvilke forpligtelser (fx mht. uddannelsesudbud) institutionen har, samt hvilke krav der skal leves op til, for at sikre uddannelser af tilstrækkeligt højt niveau.

Institutionerne, der udbyder gymnasieuddannelse ("*general upper secondary education*") finansieres af stat og kommune. Finansieringen er aktivitetsbestemt. Hver institution får således et tilskud baseret på, hvor mange elever de har og den fastsatte takst pr. elev. Taksten fastsættes centralt af staten. Institutionerne har frihed til at allokere deres tildelte midler, som de finder mest hensigtsmæssigt, så længe de fortsat opfylder deres fastsatte forpligtelser i forbindelse med udbud af uddannelse.

Erhvervsuddannelsesinstitutionerne finansieres af staten. Dette finansieringssystem er for nylig blevet reformeret, og ændringerne implementeres gradvist fra 2018-2022. Størrelsen af statstilskuddet til den enkelte institution er aktivitetsafhængigt med hensyn til antallet af elever, og derudover er det også til dels performance- og effektivitetsafhængigt. 50 pct. af institutionernes tilskud består således af "kernefinansiering", som er baseret på elevtal. Derudover består 35 pct. af performancefinansiering, baseret på gennemførte uddannelsesmoduler og opnåede

¹⁰ Statistics Norway, 2019. I 2017 kostede ungdomsuddannelseselever i gennemsnit ca. 80.000 NOK. På erhvervsuddannelserne var udgifterne i gennemsnit ca. 94.000 NOK pr. elev, mens de almene uddannelser i gennemsnit kostede ca. 73.000 NOK. Disse gennemsnit dækker over betydelige regionale forskelle fra amt til amt.

kvalifikationer i henhold til målsætninger. 15 pct. består af såkaldt effektivitetsfinansiering, baseret på efterfølgende beskæftigelsesgrad eller overgang til videregående studier. Institutionerne modtager tilskuddet direkte som ét samlet tilskud, de kan fordele, som de selv ønsker.

Island

Ansvar for uddannelse deles mellem stat og kommuner i Island. Grundskolen er et lokalt kommunalt anliggende. Ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser er et statsligt anliggende. Derudover har staten det overordnede ansvar for hele uddannelsessektoren og står for at udarbejde regelsæt og fastlægge målsætninger og krav.

Kommunerne får tildelt midler fra staten, som opkræves gennem det nationale skattesystem. Indkomstskatten er lokalt bestemt, men opkræves af staten. Derudover er der også lokalt opkrævede skatter, fx ejendomsskat. Det er disse midler, som skal bruges til at finansiere grundskolen, men kommunerne afgør selv, hvordan de vil allokere midler til deres forskellige aktiviteter og ansvarsområder. Kommunerne tildeler skolerne hver deres budget, som de med forholdsvis stor autonomi administrerer selv. Hvor stor autonomi, de enkelte skoler har, varierer fra kommune til kommune. Dog har kommunerne ansvaret for beslutninger vedrørende bygninger og vedligehold. Udgifter til undervisningsmaterialer finansieres af staten. Skolerne er underlagt kommunalt økonomisk tilsyn, der skal sikre, at ressourcerne forvaltes inden for budgetrammerne og følger de gældende love og regler på området.

Ungdomsuddannelsesinstitutionerne modtager statstilskud til at finansiere driften af skolen. Hver enkelt uddannelsesinstitution får tildelt midler individuelt. Tilskuddet tildeles på baggrund af en større finansieringsnøgle, som bl.a. baserer sig den enkelte skoles aktivitet i form af antallet af elever, der går på skolen. Taksten varierer mellem de forskellige typer uddannelse og baseres dels på de gennemsnitlige udgifter pr. elev. Desuden baseres en del af det statslige tilskud til skolerne på politisk besluttede prioriteringer. Herfra står institutionen selv for at administrere deres økonomi mest hensigtsmæssigt. Forhold vedrørende bygninger og vedligehold samt andre større kapitalinvesteringer i forbindelse med oprettelsen af nye institutioner, har stat og kommunen (eller flere kommuner sammen), hvor institutionen geografisk er placeret, ansvaret for i fællesskab. Kommunen finansierer således 40 pct. af udgifterne forbundet med opførelsen af en ny ungdomsuddannelsesinstitution, mens staten finansierer det resterende. Typisk har det været de lokale kommuner, der har taget initiativ til opførelsen af nye institutioner. Løbende vedligeholdelsesudgifter finansieres af staten. Ungdomsuddannelserne er underlagt årlige statslige tilsyn for at sikre, at de økonomiske ressourcer anvendes hensigtsmæssigt. Der indgås aftaler mellem det islandske undervisningsministerium og hver enkelt institution gældende for en 3-5 årig periode, hvor skolens overordnede mål og prioriteter, undervisningsudbud, kvalitetskontrol m.m. fastlægges. Disse aftaler indgår ligeledes i finansieringsmodellen, der allokerer midler til den enkelte skole.

2. del – Styring og finansiering af uddannelsesinstitutioner i de øvrige europæiske lande

Holland

Grundskoler, ungdomsuddannelsesinstitutioner og de videregående uddannelsesinstitutioner finansieres alle af staten, som udbetaler bloktilskud til institutionerne. Kommunerne har dog ansvaret for grundskolernes og ungdomsuddannelsesinstitutionernes bygninger.

Uddannelsesstrukturen i Holland på Undervisningsministeriets tilsvarende område er delt op i en grundskole (ISCED 1), hvorefter eleverne deles op omkring 12-års alderen i forskellige spor afhængigt af, om de forbereder sig til erhvervsuddannelser eller videregående uddannelse. Erhvervsuddannelserne er delt op på en forberedende erhvervsuddannelse (ISCED 2) og derefter en sekundær egentlig erhvervsuddannelse (ISCED 3). Der findes to forskellige spor, som forbereder eleverne til videregående uddannelser ved hhv. universiteter eller professionshøjskoler eller lignende institutioner. Disse spor dækker over både ISCED 2 og 3, og svarer altså til de afsluttende år af den danske grundskole og de gymnasiale uddannelser.

Kommunerne er den ansvarlige myndighed, der driver og styrer grundskolerne og ungdomsuddannelserne. Hvor mange ansvarsopgaver, der delegeres videre til de enkelte institutioner, kan variere fra kommune til kommune.

Grundskoler og ungdomsuddannelser finansieres direkte gennem statstilskud. Institutionerne modtager et bloktilskud, som de har frihed til selv at allokere, som de finder det mest hensigtsmæssigt. Ansvar for beslutninger om og finansiering af bygninger er dog et kommunalt anliggende. I tillæg hertil kan ungdomsuddannelserne modtage frivillige donationer og sponsorater fra familier til elever eller tredjeparter.

Bloktilskuddet til grundskolerne består dels af en fast del, der er tiltænkt driftsomkostninger, og som fastsættes af undervisningsministeriet. Det justeres løbende efter inflationen, og hvert femte år tages det op til eftersyn og reguleres på ny. Derudover består bloktilskuddet af en aktivitetsafhængig del baseret på antallet af elever på skolen. Dette er tiltænkt at dække personaleomkostninger. Denne del af tilskuddet vægtes i forhold til den enkelte skoles gennemsnitlige læreralder, da ældre lærere typisk har højere lønninger.

Ungdomsuddannelsernes bloktilskud består ligeledes af en del tiltænkt personaleomkostninger og en del tiltænkt driftsomkostninger. Førstnævnte udgøres af et fast element udregnet på baggrund af de gennemsnitlige personaleomkostninger inden for personalekategorierne ledelse, lærere og andet personale. Derudover indgår der et aktivitetsafhængigt element baseret på elevtal. Tilskuddet, skolerne modtager, varierer afhængigt af, hvilke typer uddannelser, der udbydes. Den del af bloktilskuddet, der er tiltænkt driftsomkostninger udregnes på baggrund af centralt fastsatte takster. Skolerne modtager både et fast beløb, og et beløb pr. type af uddannelse, de har elever indskrevet på.

De sekundære erhvervsuddannelser modtager et helt fast bloktilskud fra staten. Derudover er der brugerbetaling for alle elever over 18 år.

I tillæg til bloktilskuddene har grundskoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner adgang til et såkaldt *performance budget*. Skolerne modtager ekstra støtte til brug på specifikke aktiviteter såsom undervisning i sprog og tal, naturvidenskab og teknologi samt støtte af talentfulde unges yderligere udvikling og personalets professionelle udvikling. Formålet er helt overordnet at styrke elevers såvel som læreres og skolelederes præstationer.

England¹

Ansvar for uddannelse er delt mellem stat og lokale myndigheder¹².

De videregående uddannelser er statens ansvarsområde, mens både stat og lokale myndigheder har ansvar mht. grundskole og ungdomsuddannelser.

Uddannelsessystemet i England er bygget op af et grundskoleniveau, *primary schools* (ISCED 1), der løber indtil eleverne er ca. 11 år. Herefter fortsætter man på *secondary schools* (ISCED 2 og 3), som altså delvist udgør de sidste klassetrin af den danske grundskole samt ungdomsuddannelserne. Omkring 16-års alderen når eleverne til den sidste del af ungdomsuddannelsen, hvor de kan fortsætte i en almen boglig retning eller en erhvervsuddannelsesretning. Det er ikke alle skoler, der tilbyder undervisning på dette niveau (dvs. til elever over 16-års alderen), hvorfor man kan være nødt til at skifte skole. Nogle skoler tilbyder forløb i begge retninger, men hvis man vil tage en erhvervsuddannelse, er det mest almindeligt at skifte til en *further education institution* (ISCED 3) for at færdiggøre uddannelsen.

Igennem hele uddannelsessystemet eksisterer der en ”dualisme” mellem de offentligt finansierede uddannelsesinstitutioner. Man skelner her mellem *maintained schools* og *academies* – det gælder både på *primary* og *secondary* niveau.

Maintained schools hører under de lokale myndigheder (*”local authorities”*). De finansieres og ejes således af de lokale myndigheder, som modtager et øremærket tilskud fra staten til finansiering af uddannelse. Det udgøres af forskellige bestanddele, som udbetales som ét samlet bloktilskud – men da det er øremærket skal de lokale myndigheder bruge det på skolevæsnet. Størrelsen på statstilskuddet baseres på elevtal i det givne lokalområde.

Dette bliver så fordelt af de lokale myndigheder mellem de forskellige skoler i lokalområdet. Derudover skal bloktilskuddet også dække myndighedernes egne centrale udgifter forbundet med uddannelse. De lokale myndigheder bestemmer selv,

¹¹ Finansieringen af det engelske uddannelsessystem gennemgår løbende en større omlægning i disse år. Oplysningerne anvendt til dette notat er senest redigeret i juli 2018.

¹² Begrebet *lokale myndigheder* anvendes i dette notat som samlet betegnelse for de forskellige typer lokalt styre, der findes i England (amter, distrikter, *”boroughs”* mv.). Disse kan være organiseret på forskellig vis.

hvordan de vil fordele ressourcerne, men der er dog krav om, at fordelingsmodellen skal indeholde en takst pr. elev, der går på skolen, samt en nedskrivningsfaktor. Taksterne varierer mellem *primary* og *secondary* institutioner.

Skolerne får tildelt midlerne som et samlet bloktilskud, som de selv har friheden og ansvaret for at administrere mest hensigtsmæssigt. Vedligehold af skolens bygninger er en del af dette ansvarsområde.

Academies er uafhængige skoler, som modtager tilskud direkte fra staten. Størrelsen på tilskuddet bestemmes på samme måde, som for *maintained schools*, der ligger i samme lokalområde.

Tendensen er, at flere og flere skoler omlægges fra at være *maintained* til at være *academies*. Det er de lokale myndigheders ansvar at vurdere behovet for oprettelsen af nye skoler i lokalområdet. Når en ny skole skal oprettes, er de lokale myndigheder forpligtede til at udbyde den som en uafhængig skole. Kapitalomkostningerne forbundet med oprettelsen af en ny skole er de lokale myndigheders ansvar at dække.

I tillæg til bloktilskuddet modtager skolerne (både *primary* og *secondary*) også et andet tilskud, der har til formål at mindske ulighed i uddannelsessektoren. Tilskuddet skal styrke skolernes indsats med at få udsatte børn op på niveau med resten af eleverne med hensyn til uddannelsesmæssige kvalifikationer. Tilskuddets størrelse baseres på antallet af elever, der går på skolen, som er registreret som udsat. *Maintained* skoler modtager tilskuddet fra de lokale myndigheder – der får det tildelt af staten – mens uafhængige skoler modtager det direkte fra staten. Midlerne er ikke øremærkede til specifikke aktiviteter, så skolerne kan allokere dem efter eget ønske.

Uddannelsesinstitutioner, der udbyder undervisningsforløb for de 16-19-årige, finansieres af staten. Er der tale om *maintained* skoler, udbetales tilskuddet via de lokale myndigheder, men disse har ikke indflydelse på, hvor meget hver enkel skole modtager. Uafhængige skoler modtager tilskuddet direkte fra staten. Tilskuddets størrelse udregnes ud fra en række faktorer deriblandt elevantal, gennemførelse og geografisk placering¹³. Tilskuddets størrelse varierer desuden afhængigt af, hvilke typer uddannelsesudbud, der er tale om.

En del af tilskuddet, som uddannelsesinstitutionerne modtager – direkte fra staten eller via de lokale myndigheder – er tiltænkt opretholdelse af skolernes bygninger og grunde. Denne del af tilskuddet er baseret på standen af skolens bygninger samt antallet af elever, og taksterne varierer mellem de forskellige typer af uddannelsesinstitution.

¹³ Uddannelsesinstitutioner i London og det sydøstlige England har højere omkostninger forbundet med bygninger m.m. end i resten af landet. De modtager derfor ekstra tilskud.

Schweiz

Stat, kantoner og kommuner deler ansvaret for uddannelsessektoren i Schweiz. Kantonerne har i samarbejde med de lokale kommuner det overordnede ansvar for grundskole og har også det primære ansvar for ungdomsuddannelserne. Staten har dog også ansvar i forbindelse med erhvervsuddannelserne. Stat og kantonerne deler ansvaret for de videregående uddannelser.

Skolesystemet i Schweiz er opdelt i et grundskoleniveau, der består af primær skole (ISCED 1) og sekundær skole (ISCED 2) – disse to er obligatoriske – og ungdomsuddannelser i form af gymnasier og erhvervsskoler (ISCED 3). Grundskoleniveauet varetages af kantonerne og kommunerne i fællesskab. Det er kommunerne, der styrer skolerne, med enkelte undtagelser hvor skoler styres af kantonerne. Kantonen laver de overordnede regler og beslutninger vedrørende finansiering af skolerne, mens det er kommunerne, der fordeler midlerne mellem de enkelte skoler. Afhængigt af hvilke regler, der eksisterer i kantonen, er det kommunen, der står for at styre de enkelte skolars budgetter, eller ansvaret kan uddelegeres til de enkelte institutioner, der i så fald kan have betydelig finansiel autonomi.

Ungdomsuddannelserne finansieres ligeledes delvist af kantonerne og deres kommuner, men derudover også delvist af staten. Det er hovedsageligt kantonen, der står for finansieringen af uddannelsesinstitutionerne, men staten bidrager til finansieringen af erhvervsskolerne. Denne del udgør ca. 25 pct. af erhvervsskolernes samlede offentlige tilskud, som udbetales som et samlet tilskud til kantonen, der herefter beslutter, hvordan ressourcerne skal allokeres. Desuden har den private sektor et stort ansvar i forbindelse med finansieringen af erhvervsuddannelser, primært ved at tilbyde lærepladser til eleverne, ligesom vi kender det fra Danmark. Derudover betaler virksomheden, hvor eleven er i lære, løn til eleven.

Kantonerne indgår typisk aftaler med de enkelte ungdomsuddannelsesinstitutioner, om hvilke uddannelser der skal udbydes, samt et overordnet budget for skolen. Herefter er det den enkelte institutions ansvar selv at anvende de tildelte ressourcer på mest hensigtsmæssig vis, og at de enkelte elementer fra aftalen samt det overordnede budget overholdes.

Der er ingen brugerbetaling i de offentlige skoler på grundskoleniveau. De enkelte kantoner bestemmer selv, om de vil kræve brugerbetaling på gymnasierne. Til gengæld er det ikke tilladt for kantonerne at opkræve brugerbetaling på erhvervsskolerne. Det er ifølge lovgivning på føderalt niveau gratis.

Både stat, kantoner og kommuner i Schweiz opkræver forskellige skatter. Dette danner grundlag for at finansiere uddannelsessektoren. Derudover er der et udlig-ningsystem, som dels omfordeler ressourcer mellem kantonerne (horisontal ud-ligning) og dels fra stat til kanton (vertikal udligning). Desuden kompenserer sta-ten kantoner, der af strukturelle årsager pga. geografiske, demografiske og socio-økonomiske faktorer har højere omkostninger forbundet med de offentlige aktivi-teter. Fx har de meget bjergrige kantoner ofte højere omkostninger forbundet med bygninger og vedligehold samt skoletransport.

Litteratur

Andersen, L. B., Bogetoft, P., Christensen, J. G., & Tranæs, T. (red.) (2014). *Styring, ledelse og resultater på ungdomsuddannelserne*. Odense: Syddansk Universitetsforlag. University of Southern Denmark Studies in History and Social Sciences, Vol.. 495.

Eurydice. "National Education Systems: Finland." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/finland_en

Eurydice. "National Education Systems: Iceland." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/iceland_en

Eurydice. "National Education Systems: Netherlands." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/netherlands_en

Eurydice. "National Education Systems: Norway." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/norway_en

Eurydice. "National Education Systems: Sweden." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/sweden_en

Eurydice. "National Education Systems: Switzerland." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/switzerland_en

Eurydice. "National Education Systems: United Kingdom - England." *European Commission's Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/united-kingdom-england_en

Federal Department of Finance, 2018. "National fiscal equalization." <https://www.efd.admin.ch/efd/en/home/themen/finanzpolitik/national-fiscal-equalization/fb-nationaler-finanzausgleich.html>

Finnish National Agency For Education. "Administration and Funding". https://www.oph.fi/english/services/faqs/administration_and_funding

Finnish National Board of Education, 2010. "Vocational Education and Training in Finland". https://www.oph.fi/download/131431_vocational_education_and_training_in_finland.pdf

Karttunen, Anni, 2018. "The Big VET Reform in Finland". *Nordisk Netværk for Voksnes Læring*. <https://nvl.org/Content/The-big-VET-reform-in-Finland>

Ministry of Education and Culture. "Financing of General Education". <https://minedu.fi/en/financing-of-general-education>

Ministry of Education and Culture, 2018. "Finnish VET in a Nutshell". <https://minedu.fi/documents/1410845/4150027/Finnish+VET+in+a+Nutshell.pdf/9d43da93-7b69-d4b5-f939-93a541ae9980/Finnish+VET+in+a+Nutshell.pdf.pdf>

Ministry of Education, Science and Culture, 2013. "Upper Secondary Education Act". *Government of Iceland*. <https://www.government.is/media/menntamalaraduneyti-media/media/law-and-regulations/Upper-Secondary-Education-Act-No.-92-2008.pdf>

OECD, 2014. "Country Background Report: Iceland". *School Resources Review*. <http://www.oecd.org/education/school/Country%20Background%20Report%20Iceland.pdf>

OECD, 2016. "Country Background Report: Sweden". *School Resources Review*. http://www.oecd.org/education/school/CEBR_OECD_SRR_SE-FINAL.pdf

OECD, 2017. *The Funding of School Education: Connecting Resources and Learning*. OECD Publishing, Paris.

Politics.co.uk. "Local Government Structure". <https://www.politics.co.uk/reference/local-government-structure>

Statistics Norway, 2019. "Facts About Education in Norway, 2019 – Key figures 2017". <https://www.ssb.no/en/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/373651?ts=16813a35da0>

The Swiss Authorities Online. "Tax rates in Switzerland." *Ch.ch*. <https://www.ch.ch/en/tax-rates-switzerland/>

UNESCO, 2011. "ISCED Mappings – Denmark." <http://uis.unesco.org/en/isced-mappings>

UNESCO, 2011. "International Standard Classification of Education ISCED 2011". <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>

Finnish National Board of Education, 2010. "Vocational Education and Training in Finland". https://www.oph.fi/download/131431_vocational_education_and_training_in_finland.pdf

Bilag 9.A. ISCED-systemet

International Standard Classification of Education (ISCED) er et værktøj til at sammenligne uddannelsesniveau på tværs af forskellige landes forskellige opbygninger af uddannelsessystemet. Det er oprindeligt udviklet af UNESCO, og det indeholder i alt 10 niveauer. Tabel A1 præsenterer de forskellige ISCED-niveauer og viser udvalgte dele af det danske uddannelsessystems indplacering heri.

Tabel A1
ISCED-niveauer og det danske uddannelsessystem

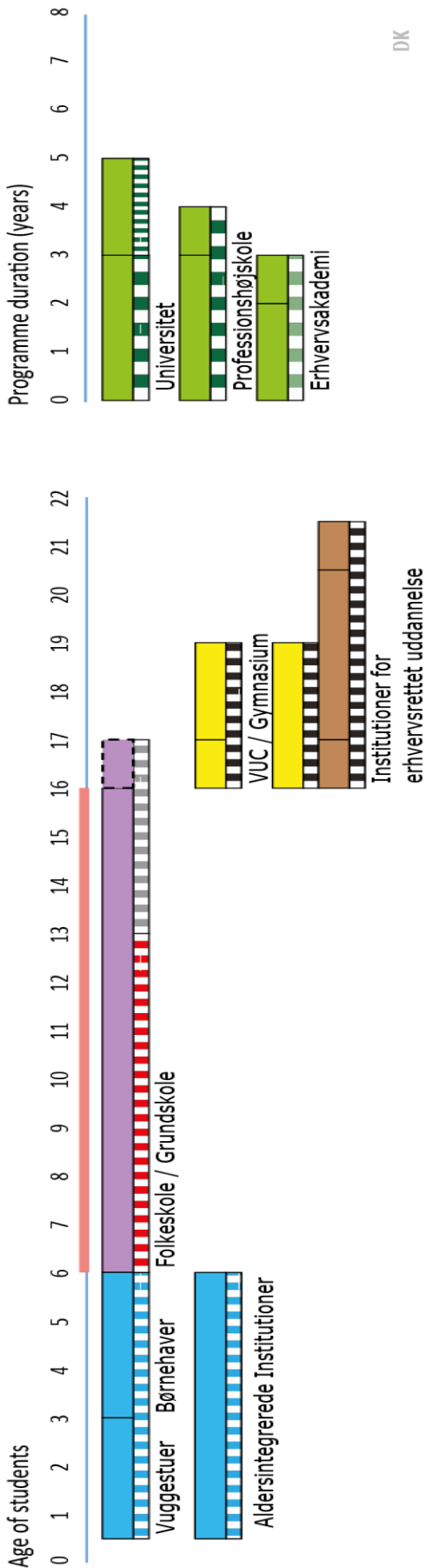
ISCED-værdi	ISCED-uddannelseniveau	Danske uddannelsesniveauer
0	Early childhood educational development / Pre-primary education	Vuggestue Børnehave
1	Primary education	Børnehaveklasse Grundskole, 1.-6. Klasse
2	Lower secondary education	Grundskole, 7.-9. klasse
3	Upper secondary education	Gymnasiale uddannelser Erhvervsuddannelser
4	Post-secondary non-tertiary	
5	Short cycle tertiary	Korte videregående uddannelser
6	Bachelor or equivalent	Mellemlange videregående uddannelser
7	Master or equivalent	Lange videregående uddannelser
8	Doctor or equivalent	Forskeruddannelser / ph.d.

Kilde: UNESCO

Bilag 9.B. Visuel præsentation af landenes uddannelsesstruktur

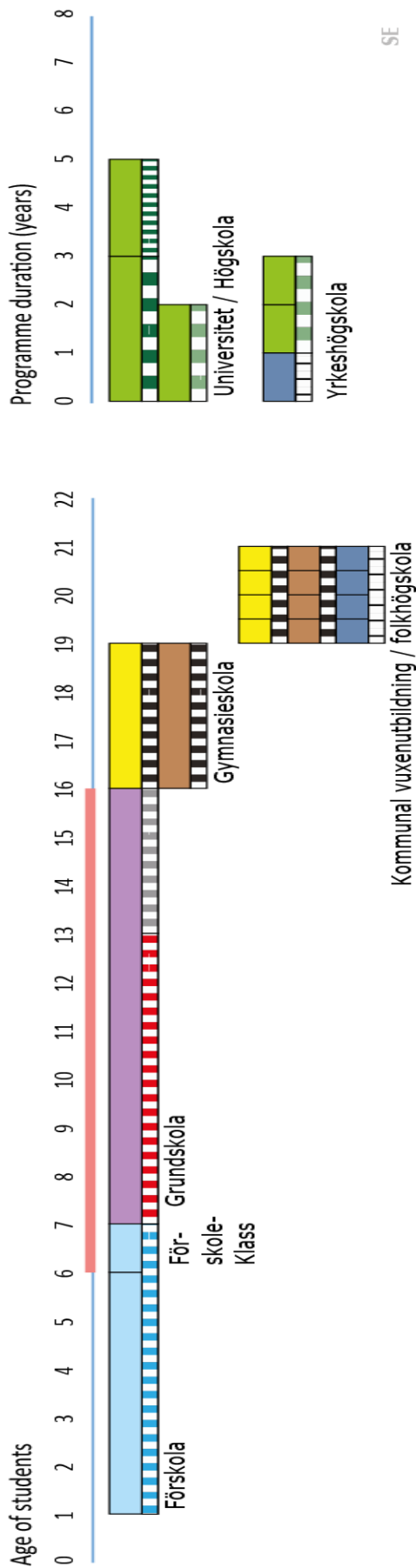
I dette bilag præsenteres figurer, der illustrerer strukturen af de behandlede landes uddannelsessystemer samt de tilhørende ISCED-niveauer. Figurerne er lavet af Eurydice, som er et netværk for europæisk samarbejde om uddannelse forankret i EU's *Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*. Figurerne er lavet for hvert af de deltagende lande (EU's medlemslande, Albanien, Bosnien-Hercegovina, Republiken Nordmakedonien, Island, Lichtenstein, Montenegro, Norge, Serbien, Schweiz og Tyrkiet) og kan tilgås her:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en

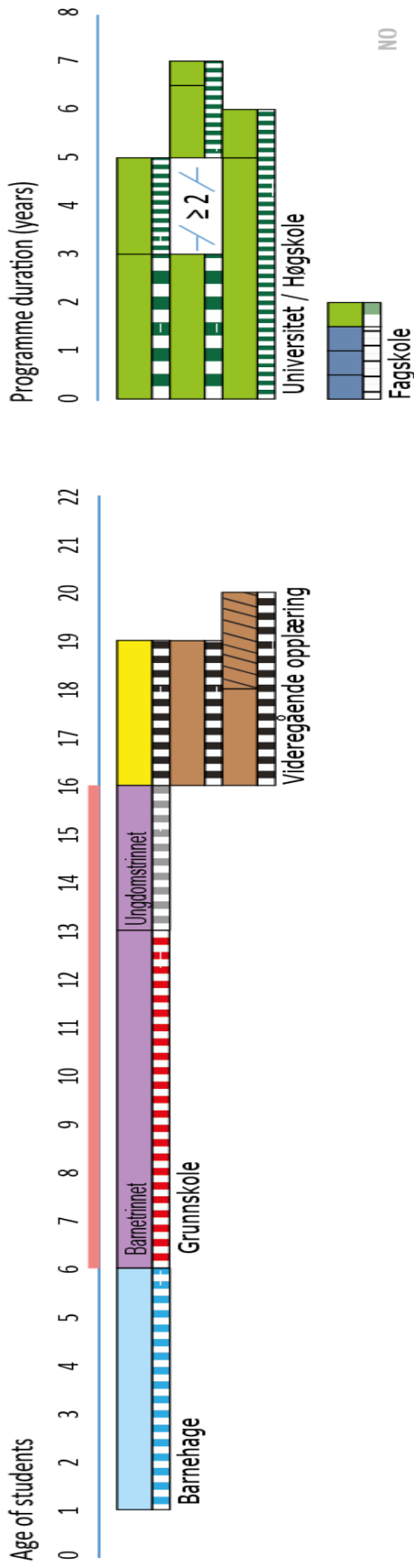
**Denmark
2018/19**

- Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - Primary education
 - Single structure
 - Secondary general education
 - Secondary vocational education
 - Post-secondary non-tertiary education
 - Tertiary education (full-time)
- Allocation to the ISCED levels:
- ISCED 0 ■ ISCED 1 ■ ISCED 2 ■ ISCED 3 ■ ISCED 4 ■ ISCED 5 ■ ISCED 6 ■ ISCED 7
 - Compulsory full-time education
 - Compulsory part-time education
 - Additional year
 - Combined school and workplace courses
 - Study abroad
 - -/n/- Compulsory work experience + its duration
 - >> Program being phased out during (year)

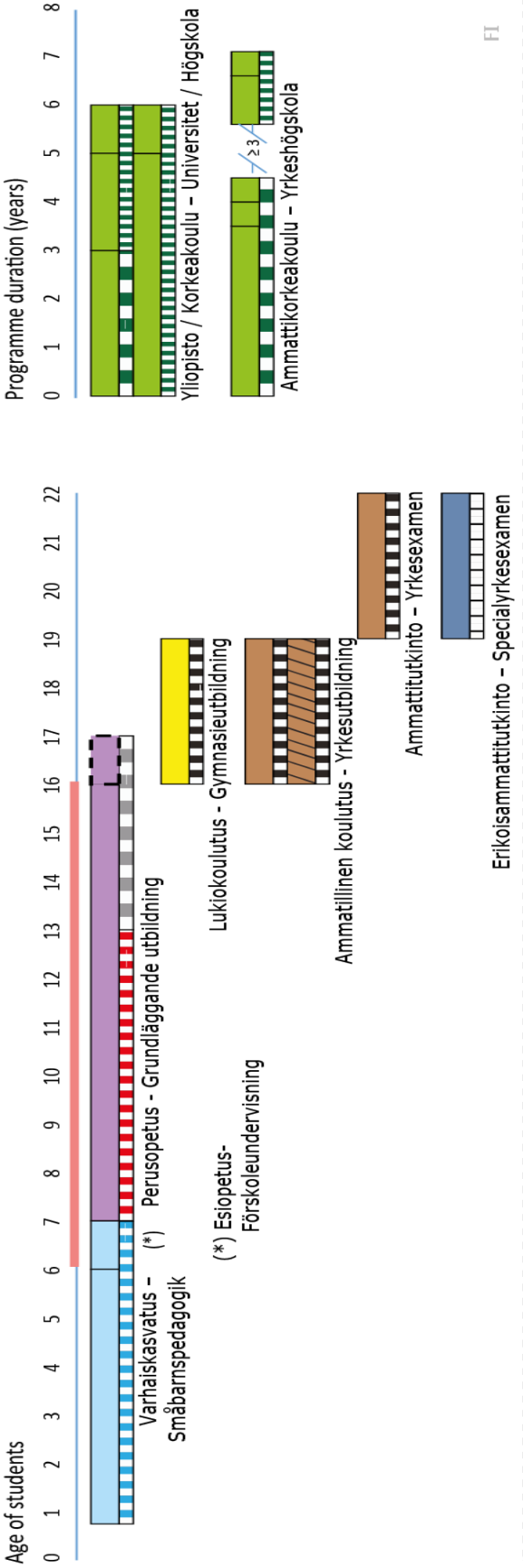
- Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - Primary education
 - Single structure
 - Secondary general education
 - Secondary vocational education
 - Post-secondary non-tertiary education
 - Tertiary education (full-time)
- Allocation to the ISCED levels:
- ISCED 0
 - ISCED 1
 - ISCED 2
 - ISCED 3
 - ISCED 4
 - ISCED 5
 - ISCED 6
 - ISCED 7
- Compulsory full-time education
■ Compulsory part-time education
■ Additional year
■ Study abroad
■ Combined school and workplace courses
■ -/n/- Compulsory work experience + its duration
■ Programme being phased out during (year)

**Sweden
2018/19**

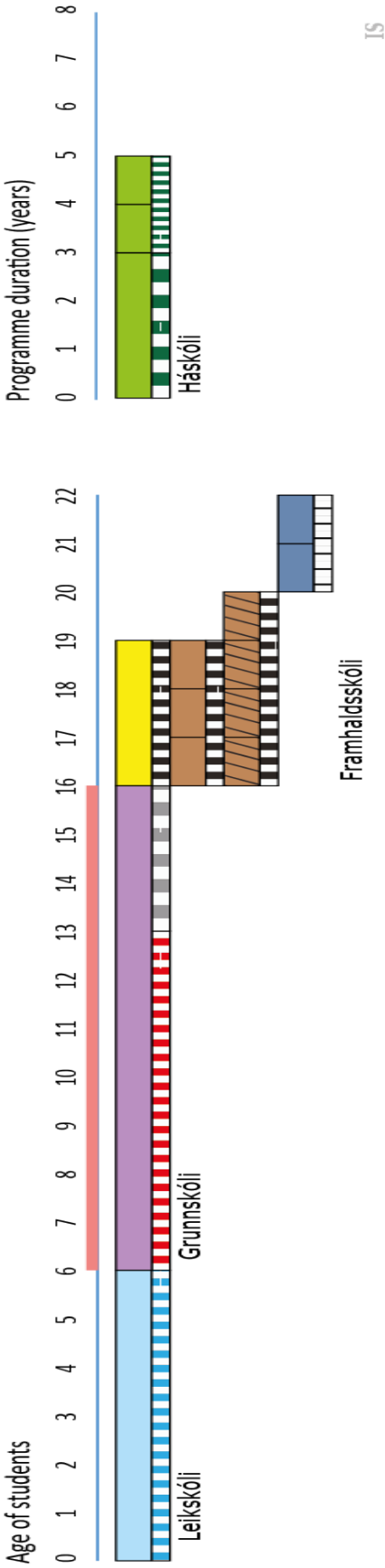
- Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - Primary education
 - Single structure
 - Secondary general education
 - Secondary vocational education
 - Post-secondary non-tertiary education
 - Tertiary education (full-time)
- Allocation to the ISCED levels:
- ISCED 0 ■ ISCED 1 ■ ISCED 2 ■ ISCED 3 ■ ISCED 4 ■ ISCED 5 ■ ISCED 6 ■ ISCED 7
 - Additional year
 - Study abroad
 - Combined school and workplace courses
 - /In/- Compulsory work experience + its duration
 - >> Programme being phased out during (year)

Norway
2018/19

Finland
2018/19

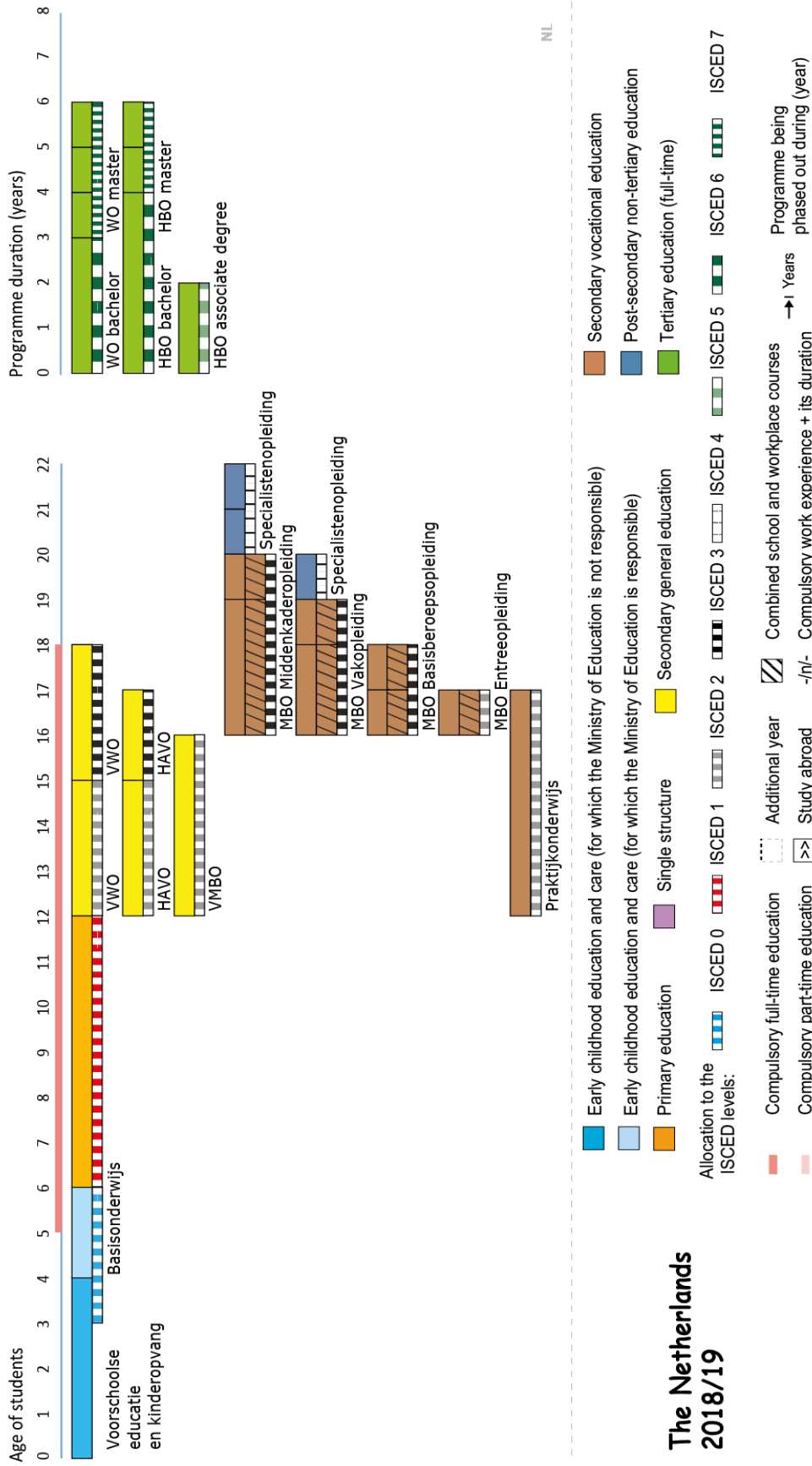
- Allocation to the ISCED levels:
- ISCED 0: Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - ISCED 1: Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - ISCED 2: Primary education
 - ISCED 3: Single structure
 - ISCED 4: Secondary general education
 - ISCED 5: Secondary vocational education
 - ISCED 6: Post-secondary non-tertiary education
 - ISCED 7: Tertiary education (full-time)
- Additional symbols:
- Red box: Compulsory full-time education
 - Blue box: Compulsory part-time education
 - White box with dashed border: Additional year
 - White box with diagonal lines: Combined school and workplace courses
 - White box with double border: Study abroad
 - White box with double border: -/n/-
 - White box with double border: >>
- Programme being phased out during (year) → | Years

- Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - Primary education
 - Single structure
 - Secondary general education
 - Secondary vocational education
 - Post-secondary non-tertiary education
 - Tertiary education (full-time)
- Allocation to the ISCED levels:
- Compulsory full-time education
 - Compulsory part-time education
 - Additional year
 - Study abroad
 - Combined school and workplace courses
 - /n/- Compulsory work experience + its duration
 - >> Program being phased out during (year)
- | Years

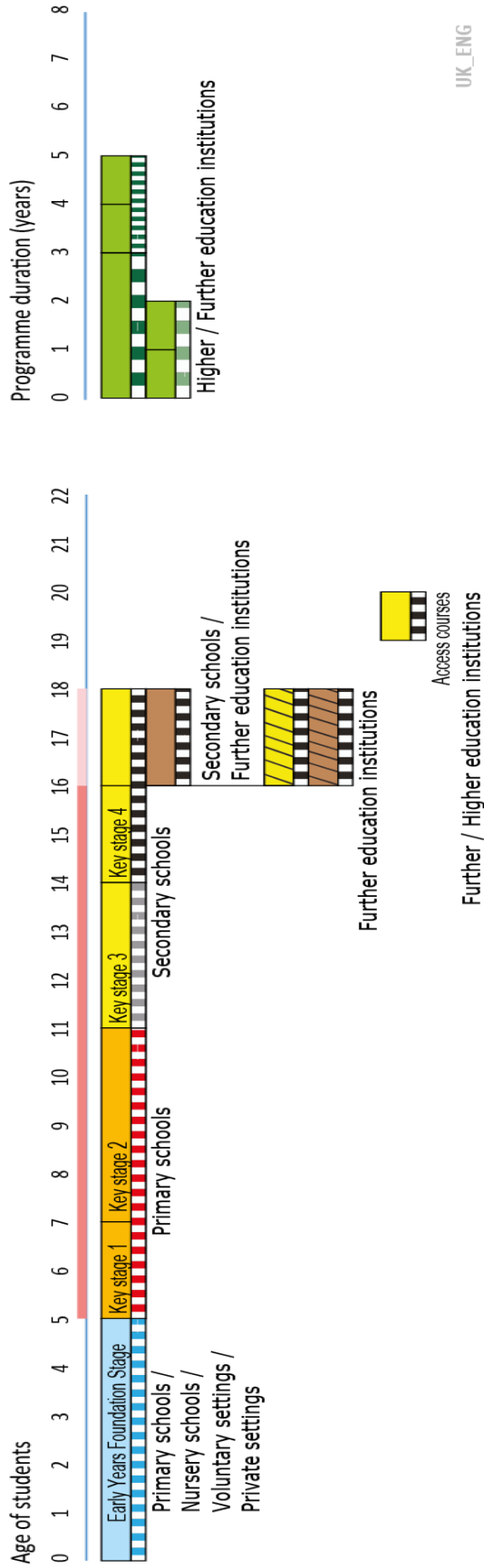
Iceland
2018/19

Allocation to the ISCED levels: ISCED 0 ISCED 1 ISCED 2 ISCED 3 ISCED 4 ISCED 5 ISCED 6 ISCED 7

The Netherlands 2018/19

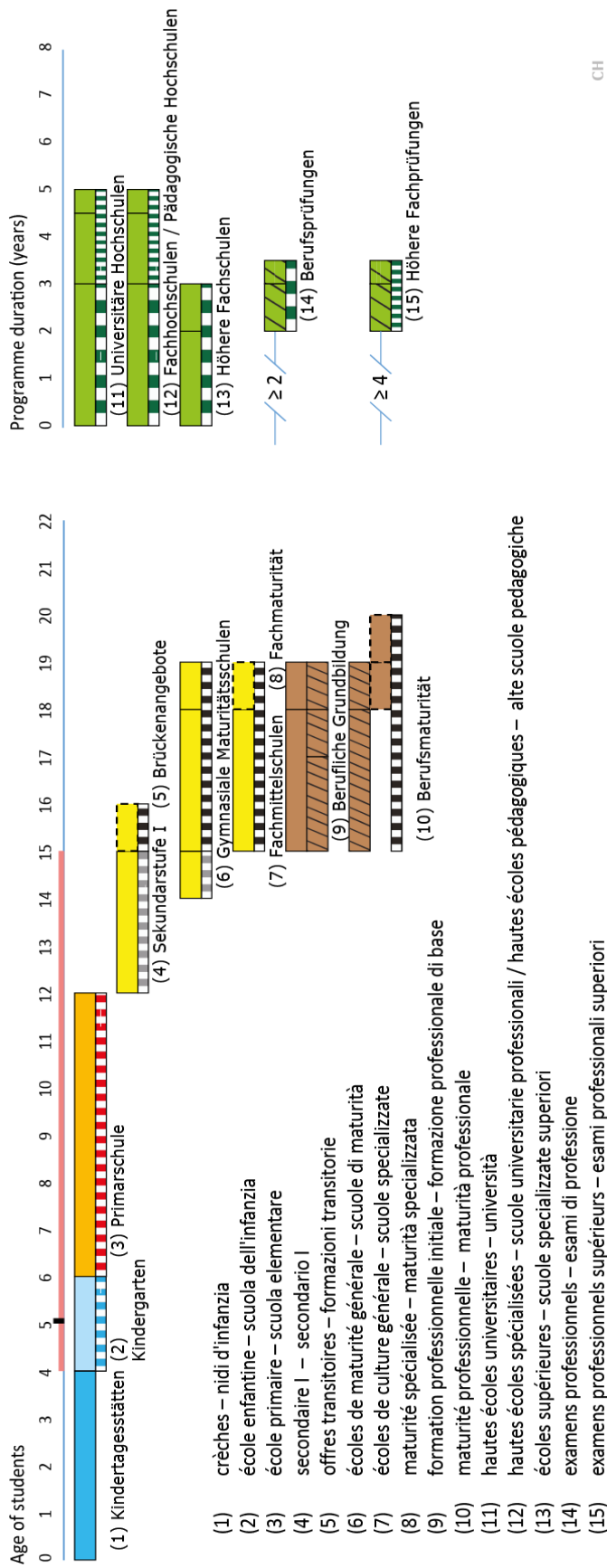
NL

**United Kingdom -
England
2018/19**

- Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is not responsible)
 - Early childhood education and care (for which the Ministry of Education is responsible)
 - Primary education
 - Single structure
 - Secondary general education
 - Secondary vocational education
 - Post-secondary non-tertiary education
 - Tertiary education (full-time)
- Allocation to the ISCED levels:
- ISCED 0
 - ISCED 1
 - ISCED 2
 - ISCED 3
 - ISCED 4
 - ISCED 5
 - ISCED 6
 - ISCED 7
- Compulsory full-time education
■ Compulsory part-time education
 Additional year
 Study abroad
 Combined school and workplace courses
 -/n/-
 Compulsory work experience + its duration
→ Years
→ Programme being phased out during (year)

UK_ENG

CH

**Switzerland
2018/19**

Bilag 9.C. Overblik

Tabel 9.C1 Nordiske lande				
	Sverige	Norge	Finland	Island
Myndighedsniveau med ansvar for ungdomsuddannelser	Kommunerne	Amterne	Kommuner og stat	Staten
Hvem finansierer uddannelserne?	Kommunerne	Amterne	Stat og kommune i fællesskab	Stat
Type af finansiering	Kommunerne allokere ressourcerne til hver enkelt skole. Der findes ikke en fast model for, hvordan kommunerne allokere de samlede midler mellem hver skole, men det skal gøres ud fra et princip om, at størrelsen bestemmes efter elevernes forskellige forudsætninger og behov, ligesom elevtallet også har betydning.	Amterne allokere ressourcer til skolerne, og størrelsen på de enkelte skolars budgetter bestemmes således af amterne.	Gymnasierne modtager et aktivitetsbestemt tilskud baseret på antallet af elever og en takst fastsat af staten. Erhvervsuddannelsesinstitutioner modtager et aktivitetsbestemt tilskud baseret på antallet af elever samt et performanceafhængigt tilskud.	Aktivitetsbestemt tilskud ud fra antallet af elever. Taksterne baseres til dels på de gennemsnitlige udgifter pr. elev og dels på politisk besluttede prioriteringer.
Autonomi	Ressourcerne tildeles som regel som ét samlet bloktilskud, som det er op til den enkelte skole at administrere mest hensigtsmæssigt. Mht. store kapitalinvesteringer som bygninger findes der både modeller, hvor kommunen har ansvaret for beslutninger og finansiering, mens der også findes modeller, hvor dette ansvar er uddelegeret til den enkelte skole.	Skolerne modtager et samlet bloktilskud, som det er op til den enkelte skole at disponere over. Skolernes økonomiske autonomi og ansvar varierer fra amt til amt. Typisk varetages og finansieres bygningsposter af amtet.	Institutionerne modtager tilskuddet direkte som ét samlet tilskud, de kan fordele, som de selv ønsker, så længe de fortsat opfylder deres forpligtelser i forbindelse med udbud af uddannelse.	Institutionerne kan selv allokere deres tildelte ressourcer mest hensigtsmæssigt. Udgifter forbundet med bygnings- og andre store kapitalinvesteringer i forbindelse med oprettelsen af nye skoler, har stat og kommune ansvar for i fællesskab.

Tabel 9.C2
Øvrige europæiske lande

	Holland	England	Schweiz
Myndighedsniveau med ansvar for ungdomsuddannelser	Stat	Stat og lokale myndigheder	Stat, kantoner og kommuner
Hvem finansierer uddannelserne?	Stat	Stat og lokale myndigheder	Ungdomsuddannelser finansieres primært af kantonerne og deres kommuner. Derudover bidrager staten til finansieringen af erhvervsuddannelsesinstitutionerne. Denne del udgør ca. 25 % af institutionernes offentlige tilskud.
Type af finansiering	<p>Ungdomsuddannelsesinstitutionernes modtager et samlet bloktilskud, som dels består af et fast grundtilskud tiltænkt driftsomkostninger og et beløb pr. type af uddannelsesudbud, institutionen har. Derudover består det samlede tilskud også af en del tiltænkt personaleomkostninger. Dette udgøres af et fast element pba. de gennemsnitlige personaleomkostninger samt et aktivitetsafhængigt element, baseret på antal elever.</p> <p>De sekundære erhvervsinstitutioner finansieres gennem et fast bloktilskud. Derudover er der brugerbetaling for alle over 18 år.</p> <p>Alle ungdomsuddannelsesinstitutionerne har også adgang til et performancebudget, der er målrettet specifikke aktiviteter, som styrker elever, læreres og lederes udvikling, faglighed og præstationer.</p>	<p><i>Maintained schools</i> finansieres af de lokale myndigheder, som modtager et statstilskud øremærket uddannelsesområdet. De lokale myndigheder allokere selv ressourcerne mellem de enkelte skoler – det er dog et krav, at fordelingsmodellen indeholder en takst pr. elev og er således delvist aktivitetsafhængigt.</p> <p><i>Academies</i> modtager tilskud direkte fra staten. Størrelsen bestemmes på samme måde som for <i>maintained schools</i> i samme område.</p> <p>I tillæg hertil modtager skolerne også et tilskud, der har til formål at mindske ulighed i uddannelsessektoren. Tilskuddets størrelse baseres på antallet af elever, som er registreret som udsatte, der går på skolen.</p> <p>Uddannelsesinstitutioner, der udbyder undervisningsforløb for de 16-19-årige, finansieres af staten. Er der tale om <i>maintained</i> skoler, udbetales tilskuddet via de lokale myndigheder, men disse har ikke indflydelse på, hvor meget hver enkel skole</p>	<p>Kantonerne indgår typisk aftaler med de enkelte ungdomsuddannelsesinstitutioner, der bl.a. indeholder en overordnet budgetramme.</p> <p>Statstilskuddet, der er med til at finansiere erhvervsuddannelserne udbetales som et samlet tilskud til kantonen, som således beslutter, hvordan midlerne skal allokere mellem skolerne.</p> <p>Kantonerne kan også vælge at opkræve brugerbetaling for ungdomsuddannelserne – dog ikke for erhvervsuddannelserne, som ifølge føderal lovgivning er gratis.</p>

		<p>modtager. Tilskuddets størrelse udregnes ud fra en række faktorer deriblandt elevantal, gennemførelse og geografisk placering .</p> <p>En del af tilskuddet, skolerne modtager er tiltænkt opretholdelse af skolernes bygninger og grunde. Denne del er baseret på standen af skolens bygninger samt antallet af elever.</p>	
Autonomi	<p>De enkelte skoler kan disponere over bloktilskuddet, som de finder det mest hensigtsmæssigt. Dog findes der fx regler vedrørende investeringer og låntagning.</p> <p>Ansvar for beslutninger om og finansiering af bygninger er et kommunalt anliggende.</p>	<p>Skolerne får tildelt midlerne som et samlet bloktilskud, som de selv har friheden og ansvaret for at administrere mest hensigtsmæssigt. Vedligehold af skolens bygninger er en del af dette ansvarsområde.</p>	<p>Det er den enkelte institutions ansvar selv at anvende de tildelte ressourcer på mest hensigtsmæssig vis samt sikre, at de enkelte elementer fra aftalen og det overordnede budget overholdes.</p>

Bilag 9.D. Nøgletal for landenes ungdomsuddannelser

Tabel 9.D1					
	Antal årselever på de forskellige ungdomsuddannelser ¹⁾		Udgifter til ungdomsuddannelser ²⁾		Andel af 25-34-årige, der har gennemført en ungdomsuddannelse ³⁾ (årstal for oplysninger i parentes)
	Almen/akademisk	Erhvervsudd.	USD pr. årselev	Andel af BNP	
Danmark	170.983	122.056	-	-	80 % (2013)
Sverige	264.870	165.458	11.331	1,1 %	82 % (2013)
Norge	122.015	125.649	16.095	1,5 %	84 % (2013)
Finland	104.060	258.482	8.543	1,4 %	90 % (2013)
Island	14.043	6.248	10.023	1,2 %	74 % (2015)
Holland	251.209	510.380	13.241	1,2 %	83 % (2012)
England⁴⁾	2.038.860	1.577.007	10.799	1,4 %	85 % (2012)
Schweiz	121.410	228.403	18.795	1,3 %	89 % (2011)

Anm: 1) OECD – Education at a Glance Database. Tallene er fra 2016, 2) OECD – Education at a Glance Database. Tallene er fra 2015, 3) OECD - Education Policy Outlook: Country Profiles, 4) Disse tal er for hele UK
Kilde: OECD

Danmarks udgifter til ungdomsuddannelser indgår ikke i databasen fra OECD på lige fod med de øvrige lande. Ved at sammenholde aktivitetstallene for ungdomsuddannelserne fra OECD med udgifterne til ungdomsuddannelserne og BNP fra Danmarks Statistik opnås en gennemsnitlig udgift pr. årselev på 124.314 kr., hvilket svarer til 18.918 USD. Det svarer til 1,8 % af BNP. Dette tal er dog ikke direkte sammenligneligt med tallene fra tabel 9.D1, og det er da også væsentligt højere end tallene fra eksempelvis Sverige og Norge, som Danmark normalt sammenlignes med.

Tabel 9.D2 viser en alternativ oversigt fra OECD over udgifterne til uddannelse for de nævnte lande. Disse tal dækker dog over udgifter forbundet med *secondary education* (ISCED 2 og 3) og altså ikke kun ungdomsuddannelser eller *upper secondary education* (ISCED 3).

Tabel 9.D2

	Udgifter til ungdomsuddannelser	
	USD pr. årselev	Andel af BNP
Danmark	13.368	2,7 %
Sverige	11.402	1,9 %
Norge	15.401	2,5 %
Finland	10.482	2,6 %
Island	11.149	2,3 %
Holland	12.850	2,4 %
England	10.569	2,4 %
Schweiz	-	-

Anm.: Tallene er for 2015 dog med undtagelse for Danmark, hvor tallene er for 2014.
Kilde: OECD